

Curriculum Framework

Bachelor of Education

As per NEP 2020 and Learning Outcomes-based National Curriculum Framework
(Aligned with NCrF and NHEQF)

Effective From Academic Year 2025-2026

Founded by Mahatma Gandhi in 1920

Gujarat Vidyapith
Ahmedabad

Curriculum Framework

B.Ed.

As per NEP 2020 and Learning Outcomes-based National Curriculum Framework
(Aligned with NCrF and NHEQF)

Effective From Academic Year 2025-2026

GUJARAT VIDYAPITH: AHMEDABAD

Curriculum Framework of Bachelor of Education

Published by:

Dr. Himanshu Patel

Registrar

Gujarat Vidyapith

Near Income Tax Office, Ashram Road, Ahmedabad - 380009.

From the Desk of Vice Chancellor...

Dear All,

Any curriculum, at any level, must be firmly grounded in the objectives and goals that an educator or an educational institution aspires to achieve for its students. A course that trains students to solve mathematical equations must be very different from one that teaches them how to play a musical instrument, practice yoga, or conduct social research. Each subject requires its own methods, activities, and learning goals, which is why curriculum design is so important.

Therefore, curriculum is of utmost importance, as it determines how teachers and students will spend their time—in laboratories, in clinical practice, in creative endeavors, or in interactive lectures. It also reflects what a class, a department, a school, or an institution values; what it defines as its mission; and what it expects its graduates to accomplish. In this sense, the curriculum is the map that guides the essentials of learning from the classroom level to the institutional level.

The true success of any curriculum must be judged by its ability to achieve its intended objectives. It is a test of how well an institution—or an individual teacher—understands and articulates those objectives, and how effectively a pathway is created for students to attain success as defined by them. Curriculum is, in fact, a continuous chain of activities designed to translate broad educational goals into concrete practices, learning materials, and observable changes in behavior. A lesson plan, for instance, is curriculum at the classroom level, answering the critical questions: *What do I want my students to know? How can I engage them meaningfully? How will I measure what they have learned?*

For a society to achieve its educational aspirations, the curriculum must be both functional and relevant to its needs. Through careful management of curriculum, effective use of resources, and policies that bring systemic improvements, education can move society toward a more promising future. Indeed, curriculum is the very foundation of any academic institution—without it, the institution would lose its purpose and direction.

At Gujarat Vidyapith, established by Mahatma Gandhi in 1920 with its rich cultural and educational heritage, we remain committed to these ideals and we work with well-defined objectives to prepare our students for a brighter academic and social future.

It gives me immense pride and joy to announce the unveiling of the latest curriculum of Gujarat Vidyapith. This curriculum has been carefully designed in alignment with the objectives and guiding principles of the National Education Policy (NEP) 2020. I take this opportunity to place on record my deep appreciation for the efforts of the teaching faculty of Gujarat Vidyapith, the Members of the Board of Studies, and the Members of the Academic Council. Their dedication and vision have given shape to this comprehensive neo-curriculum, which will guide our students and our institution toward continued excellence.

With best wishes,

Dr. Harshad Patel
Vice Chancellor
Gujarat Vidyapith

Curriculum Framework

Bachelor of Education

Effective From Academic Year 2025-2026

Department of Education
Faculty of Education(IASE)
Gujarat Vidyapith

શિક્ષણ વિદ્યાશાખા (IASE): ગુજરાત વિદ્યાપીઠ: અમદાવાદ-09

દ્વિવર્ષીય

બી.એડ.

અભ્યાસ સમિતિ

નિયુક્ત થયેલા બાહ્ય તજજ્ઞ સભ્યો

પ્રો. આયુષ્યમાન ગોસ્વામી

(અધ્યક્ષ, શિક્ષણવિભાગ, R.I.E., ભોપાલ)

પ્રો. વિરલબેન જાદવ

(IITE, ગાંધીનગર)

શિક્ષણ વિદ્યાશાખા (IASE) ના સભ્યો

પ્રો. જિજ્ઞેશ પટેલ

અધ્યક્ષ, શિક્ષણ વિભાગ

પ્રો. ડાહ્યાભાઈ પટેલ

ડીન/નિયામક, શિક્ષણ વિદ્યાશાખા(IASE)

પ્રો. ભરત જોશી

પ્રો. છનાભાઈ ભીંસરા

ડૉ. શીતલ રાવત

ડૉ. અશોક પરમાર

શ્રી કપિલ દેશવાલ

શ્રી અવની ભટ્ટ

પ્રો. દીપુબા દેવડા

પ્રો. સીતારામ દેશમુખ

ડૉ. નીતિનકુમાર ઢાઢોદરા

ડૉ. નિલેશ કાપડિયા

ડૉ. ભાવિની પરમાર

શ્રી જતિન કલવાણી

પ્રો. મહેશનારાયણ દીક્ષિત

પ્રો. સોનલ પટેલ

ડૉ. હરિભાઈ પટેલ

શ્રી ચાર્મી પંચાલ

શ્રી મૈત્રી જોશી

Curriculum Framework- Bachelor of Education- 2025

PROGRAMME STRUCTURE							
Course Code	Course Name	Hours			Credit	Evaluations	
		Theory	Practical	Total		CCE	TEE
SEMESTER-1							
256010323001	બાલ્યાવસ્થા અને વિકાસ	45	0	45	3	40	60
256010323002	અધ્યયન અને અધ્યાપન	45	0	45	3	40	60
256010323003	ગણિત અને વિજ્ઞાન વિષયનું સામાન્ય અધ્યાપનશાસ્ત્ર-Elective	45	0	45	3	40	60
256010323004	ભાષાઓનું સામાન્ય અધ્યાપનશાસ્ત્ર -Elective						
256010323005	સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયનું સામાન્ય અધ્યાપનશાસ્ત્ર-Elective						
256010223006	ગુજરાતી ભાષા પરિચય	15	15	30	2	25	25
256010823007	પ્રાયોગિક કાર્ય 1. માઇક્રોપાઠ (06 પાઠ) 2. સેતુ પાઠ (02 પાઠ) 3. સિમ્યુલેશન (06 પાઠ)		240	240	8	140	-
256010123008	ઉદ્યોગ-સહ-સમૂહજીવન		30	30	1	30	
Total		150	285	435	20	315	205
SEMESTER-2							
256010323009	ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી અને સમકાલીન શિક્ષણ	45	0	45	3	40	60
256010323010	અધ્યયન માટેનું મૂલ્યાંકન	45	0	45	3	40	60
256010323011	નઈ તાલીમ અને રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ	45	0	45	3	40	60
256010323012	ગુજરાતીનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર-Elective	45	0	45	3	40	60
256010323013	અંગ્રેજીનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર-Elective						
256010323014	વિજ્ઞાનનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર-Elective						
256010323015	હિન્દીનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર-Elective	45	0	45	3	40	60
256010323016	સંસ્કૃતનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર-Elective						
256010323017	સામાજિક વિજ્ઞાનનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર- Elective						
256010323018	ગણિતનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર -Elective						
256010123019	શિક્ષણમાં નાટ્ય અને કલા	07	16	23	1	25	25

Curriculum Framework- Bachelor of Education- 2025

256010223020	અંગ્રેજી ભાષા પરિચય	15	15	30	2	25	25
256010123021	પ્રાયોગિક કાર્ય 04 પાઠ પૂર્ણપાઠ (ધો.6th થી 8th એકાંતર દિવસે જવું) બ્લોક ટીચિંગ/ગ્રામશિક્ષણ શિબિર દરમિયાન 04 પાઠ (ધો. 9th થી 12th સળંગ દિવસોએ જવું) બ્લોક ટીચિંગ/ગ્રામશિક્ષણ શિબિર દરમિયાન શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ		30	30	1	40 40 50	
256010123022	ઉદ્યોગ-સહ-સમૂહજીવન		30	30	1	30	
Total		247	91	338	20	410	350
SEMESTER-3							
256511823023	ઈન્ટર્નશિપ						
	1) ઈન્ટર્નશિપ દરમિયાન શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ		150	150	5	80	
	2) ક્રિયાત્મક સંશોધન		30	30	01	25	
	3) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓનું ઉપયોજન		30	30	01	25	
	4) ઈન્ટર્નશિપ દરમિયાન આયોજન નોંધ સાથે પાઠ(10)[5 એકમ પાઠ(4+1)]		90	90	03	100	
	5) ઈન્ટર્નશિપ દરમિયાન આયોજન નોંધ વગર પાઠ		90	90	03	100	
	6) પ્રવૃત્તિ-સમવાય પાઠ(02)		30	30	01	30	
	7) ત્રિ-પરિમાણદર્શક સારણી અને પ્રશ્નપત્ર સંરચના		30	30	01	25	
	8) શૈક્ષણિક સાધનોની રચના(02)		30	30	01	25	
	9) પુસ્તકની સમીક્ષા સત્યના પ્રયોગો (ગાંધીજીની આત્મા કથા)		30	30	01	40	
	10) સમૂહ જીવન (પ્રાર્થના કાર્યક્રમ અને સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ) Community life		30	30	01	30	
256510223024	હિન્દી ભાષા પરિચય	15	15	30	2	25	25
Total		15	555	570	20	505	25

Curriculum Framework- Bachelor of Education- 2025

SEMESTER-4							
256510323025	જ્ઞાન અને અભ્યાસક્રમ	45	0	45	3	40	60
256510323026	જાતીયતા, શાળા અને સમાજ	45	0	45	3	40	60
256510323027	સમાવેશી શાળાનું નિર્માણ	45	0	45	3	40	60
256510323028	અદ્યતન અધ્યાપનશાસ્ત્ર	45	0	45	3	40	60
256510223029	સ્વાસ્થ્ય અને યોગશિક્ષણ-Elective	30	0	30	2	40	60
256510223030	સલાહ અને માર્ગદર્શન-Elective						
256510223031	શાંતિ માટેનું શિક્ષણ -Elective						
256510223032	MOOCs /મૂલ્ય સંવર્ધિત અભ્યાસક્રમ-Elective						
256510223033	સંસ્કૃત ભાષા પરિચય	15	15	30	2	25	25
256510223034	શિક્ષણમાં માહિતી અને પ્રત્યાયન ટેકનોલોજી	15	15	30	2	25	25
256510123035	પ્રાયોગિક કાર્ય 1) પૂર્ણપાઠ (04 પાઠ) 2) લોકશિક્ષણ પાઠ (02 પાઠ) 3) વાર્ષિકપાઠ (02 પાઠ)		30	30	01	40 20	100
256510123036	સ્વની સમજ	30		30	1	50	
Total		270	60	330	20	360	450
GRAND TOTAL		709	991	1673	80	1590	1030

*CCE- Continuous Comprehensive Evaluation; **TEE- Term End Evaluation

Programme Contents	Credits
Core Courses	26
Pedagogical Studies	12
Skill	10
Practicum	10
Value	04
Internship	18
Total Credits of Programme	80

Programme Outcomes (POs)

સ્નાતક અભ્યાસક્રમ વિકાસ માટે કાર્યક્રમ નિષ્પત્તિઓ (POs)

PO-1	શિક્ષણશાસ્ત્રીય અને શાળાકીય વિષય જ્ઞાન	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ વિષયવસ્તુ અને શિક્ષણશાસ્ત્રમાં મજબૂત પાચો બનાવે, જે પ્રશિક્ષણાર્થીઓને ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી અને બહુવિદ્યાશાખાકીય શિક્ષણની વ્યૂહરચનાઓ લાગુ કરવા અને વર્ગખંડની વિવિધ જરૂરિયાતો અને વિકસિત શૈક્ષણિક પદ્ધતિઓને અનુરૂપ બનવા સક્ષમ બનાવે.
PO-2	વિદ્યાર્થી વ્યવહાર વિશ્લેષણ	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ વિવિધ પ્રકારના વિદ્યાર્થીઓના વર્તન-વ્યવહારને સમજવા, મૂલ્યાંકન કરવા અને પ્રતિભાવ આપવાના કૌશલ્યથી સજ્જ બને, મનોવૈજ્ઞાનિક અને વિકાસલક્ષી આંતરદૃષ્ટિ દ્વારા સમાવેશી, સહાયક અને ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી શિક્ષણ વાતાવરણને પ્રોત્સાહન આપે
PO-3	આધુનિક શિક્ષણ કૌશલ્યો	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ તકનિકી, નવીન શિક્ષણશાસ્ત્ર અને 21મી સદીના કૌશલ્યોને અસરકારક રીતે સંકલિત કરવા સક્ષમ બને જેથી વર્ગખંડમાં સહભાગિતા, વ્યક્તિગત શિક્ષણ અને ડિજિટલ સાક્ષરતામાં વધારો થાય
PO-4	પર્યાવરણ અને સંપોષિત વિકાસ	પર્યાવરણીય મુદ્દાઓ પ્રત્યે જાગૃતિ અને જવાબદારીને પ્રોત્સાહન આપે, પ્રશિક્ષણાર્થીઓને શિક્ષણમાં સંપોષિત વિકાસ લક્ષ્યોને એકીકૃત કરવા માટે સશક્ત બનાવે અને વિદ્યાર્થીઓમાં પર્યાવરણ પ્રત્યે સભાન નાગરિકત્વને પ્રોત્સાહન આપે
PO-5	નૈતિકતા અને ગાંધી મૂલ્યો	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ ગાંધી સિદ્ધાંતો, વ્યાવસાયિક નીતિશાસ્ત્ર, ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી અને પ્રામાણિકતાને મજબૂત બનાવે, તથા શાળા વિષયના જ્ઞાનને જવાબદારીપૂર્વક અને નૈતિક રીતે લાગુ કરે અને તેની ખાતરી કરે
PO-6	અસરકારક પ્રત્યાયન ક્ષમતા	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ અસરકારક શિક્ષણ, સહયોગ, વર્ગખંડ સંચાલન અને વિદ્યાર્થીઓ, માતાપિતા અને શિક્ષણમાં વિવિધ હિતધારકો સાથે જોડાવા માટે જરૂરી સ્પષ્ટ, આત્મવિશ્વાસપૂર્ણ અને સહાનુભૂતિપૂર્ણ વાતચીત કૌશલ્ય વિકસાવે
PO-7	આધુનિક ICT ઉપકરણો અને AIનો ઉપયોગ	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ અધ્યયન-અધ્યાપન અને મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયાઓમાં ડિજિટલ ઉપકરણો અને આઈ.સી.ટી. અને એ.આઈ. ને અસરકારક રીતે સંકલિત કરવાની ક્ષમતા વિકસાવે, જેનાથી શીખનારાઓની સંલગ્નતા અને તકનીકી ક્ષમતામાં વધારો થાય
PO-8	જૂથકાર્ય અને નેતૃત્વ	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સહયોગી કૌશલ્યો અને નેતૃત્વના ગુણોને પ્રોત્સાહન આપે, જેનાથી પ્રશિક્ષણાર્થીઓ જૂથમાં અસરકારક રીતે કામ કરી શકે, શાળાના વિકાસમાં યોગદાન આપી શકે અને શૈક્ષણિક અને સહ-અભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન અને અમલીકરણનું નેતૃત્વ કરી શકે
PO-9	આજીવન શિક્ષણ	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સતત વ્યાવસાયિક વિકાસ, અનુકૂળન ક્ષમતા અને સ્વ-સુધારણાને પ્રોત્સાહન આપે, જેનાથી પ્રશિક્ષણાર્થીઓ શૈક્ષણિક નવીનતાઓ અને વિકસિત વર્ગખંડ વ્યવહારને અધ્યતન બનાવે
PO-10	વર્ગ વ્યવસ્થાપન	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ શિસ્ત, સહભાગિતા અને શૈક્ષણિક સફળતાને પ્રોત્સાહન આપતી અસરકારક વ્યવસ્થાપન વ્યૂહરચનાઓ લાગુ કરીને માળખાગત, સમાવિષ્ટ અને આકર્ષક શિક્ષણ વાતાવરણ બનાવવાની ક્ષમતા વિકસાવે
PO-11	નવાચાર અને ઉદ્યોગસાહસિકતા	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ રચનાત્મક શૈક્ષણિક ઉકેલો મેળવવા અને વિદ્યાર્થીઓને આત્મનિર્ભરતા અને નવીનતા તરફ પ્રેરણા આપવા માટે નવીન અને ચિંતનશીલ માનસિકતાને પ્રોત્સાહિત કરે
PO-12	સામાજિક યોગદાન	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સામાજિક મુદ્દાઓને સંબોધવા, સમાનતા અને સમુદાય જોડાણને પ્રોત્સાહન આપવા તથા શિક્ષણ અને ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી દ્વારા રાષ્ટ્રીય વિકાસમાં અર્થપૂર્ણ યોગદાન આપવા માટે સશક્ત બને

Programme Specific Outcomes (PSOs)

વિશિષ્ટ કાર્યક્રમ નિષ્પત્તિ (PSO) અને કાર્યક્રમ નિષ્પત્તિ (PO) વચ્ચેની સુસંગતતા

PSO-1	શિક્ષણશાસ્ત્રીય કુશળતા અને વિષય નિપુણતા: વિષય જ્ઞાનને અસરકારક પદ્ધતિઓ સાથે સંકલિત કરીને વિવિધ વિદ્યાર્થીઓની જરૂરિયાતો અને સર્વાંગી વિકાસને પોષે તેવી શિક્ષણદક્ષતા વિકસાવે	PO સાથે સુસંગતતા PO1: શિક્ષણશાસ્ત્રીય અને શાળાકીય વિષય જ્ઞાન PO2: વિદ્યાર્થી વ્યવહાર વિશ્લેષણ PO10: વર્ગ વ્યવસ્થાપન આ PSO ગ્રામ સ્વરાજ માળખામાં શિક્ષણ દ્વારા સામાજિક પુનર્નિર્માણમાં ભાગ લેવા માટે યુવાનોને તૈયાર કરીને ધ્યેય 2 માં સીધું યોગદાન આપે છે. તે ધ્યેય 3 સાથે પણ સુસંગત છે, જે ગાંધીવાદી વિચાર સાથે મુખ્ય પ્રવાહના શિક્ષણને એકીકૃત કરવા પર ભાર મૂકે છે, અને અસરકારક વર્ગખંડ પ્રથાઓ દ્વારા પાત્ર-નિર્માણ, સમાનતા અને આત્મનિર્ભરતાને પ્રોત્સાહન આપીને ધ્યેય 4 અને 5 ને સમર્થન આપે છે. પ્રશિક્ષણાર્થીઓને સામગ્રી અને શિક્ષણશાસ્ત્ર બંનેમાં તાલીમ આપીને, તે ખાતરી કરે છે કે તેઓ વિદ્યાપીઠના શૈક્ષણિક અને નૈતિક દ્રષ્ટિકોણ સાથે સુસંગત અર્થપૂર્ણ પરિવર્તનના સંવાહક બને.
PSO-2	નૈતિકતા અને પર્યાવરણ પ્રત્યે જાગૃતિ : શાળાની અંદર અને બહાર ગાંધી મૂલ્યોનું પાલન કરી નૈતિક વર્તન અને પર્યાવરણીય સ્થિરતાનો પ્રચાર કરવાની ક્ષમતા વિકસાવે	PO સાથે સુસંગતતા PO4: પર્યાવરણ અને સંપોષિત વિકાસ PO5: નૈતિકતા અને ગાંધી મૂલ્યો PO12: સામાજિક યોગદાન આ PSO રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ગાંધીવાદી વારસા અને મૂલ્યોનું સંરક્ષણ અને પ્રોત્સાહન આપીને ધ્યેય 1 અને 7 ને સીધી રીતે પૂર્ણ કરે છે. તે ચારિત્ર્ય નિર્માણ, સહિષ્ણુતા અને આત્મનિર્ભરતાને પ્રોત્સાહન આપીને ધ્યેય 4 ને સમર્થન આપે છે, અને આંતરસમુદાયિક સંવાદિતા અને ભાવનાત્મક એકીકરણને પ્રોત્સાહન આપીને ધ્યેય 9 સાથે સુસંગત છે. વધુમાં, પર્યાવરણીય ટકાઉપણું પર તેનું ધ્યાન પ્રકૃતિ સાથે સુમેળમાં અહિંસક, ટકાઉ સમાજ બનાવવાના વિઝનને પ્રતિબિંબિત કરે
PSO-3	તકનિકી અને પ્રત્યાયન કૌશલ્ય : આધુનિક ICT સાધનો અને પ્રત્યાયન કુશળતાઓનો ઉપયોગ કરીને શિક્ષણ પ્રક્રિયામાં નવીનતા અને અસરકારકતા લાવે	PO સાથે સુસંગતતા PO6: અસરકારક પ્રત્યાયન ક્ષમતા PO7: આધુનિક ICT ઉપકરણો અને AIનો ઉપયોગ PO11: નવોચાર અને ઉદ્યોગસાહસિકતા આ PSO શિક્ષણમાં ટેકનોલોજીના એકીકરણ દ્વારા શૈક્ષણિક શ્રેષ્ઠતા અને નવીનતાને પ્રોત્સાહન આપીને ધ્યેય 3 ને સમર્થન આપે છે. તે માતૃભાષા અને હિન્દી-હિન્દુસ્તાનીમાં સંદેશાવ્યવહારને મજબૂત બનાવીને ધ્યેય 6 સાથે સુસંગત છે, જેનાથી સાંસ્કૃતિક ઓળખ જળવાઈ રહે છે. વધુમાં, તે રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ દ્વારા ગાંધીવાદી વિચારને પ્રોત્સાહન આપીને ધ્યેય 7 ને સહાય કરે છે. આ પરિણામ પ્રશિક્ષણાર્થીઓને યુનિવર્સિટીના ગાંધીવાદી મૂલ્યોમાં મૂળ રહીને આધુનિક શૈક્ષણિક માંગણીઓ પૂરી કરવા માટે તૈયાર કરે છે.
PSO-4	નેતૃત્વ અને આજીવન શિક્ષણ: પ્રશિક્ષણાર્થીઓમાં વ્યક્તિગત, વ્યવસાયિક અને વિદ્યાર્થી વિકાસ માટે આવશ્યક નેતૃત્વ, સહકાર અને સતત શીખવાની ભાવના વિકસે	PO સાથે સુસંગતતા PO3: આધુનિક શિક્ષણ કૌશલ્યો PO8: જૂથકાર્ય અને નેતૃત્વ PO9: આજીવન શિક્ષણ આ PSO ધ્યેય 2 સાથે સુસંગત છે, ગ્રામ સ્વરાજ માળખામાં સામાજિક પુનર્નિર્માણમાં નેતૃત્વની ભૂમિકાઓ ભજવવા માટે વ્યક્તિઓને તૈયાર કરે છે. તે વ્યક્તિગત અને વ્યાવસાયિક વિકાસ દ્વારા આત્મનિર્ભરતા, સમાનતા અને શ્રમના ગૌરવને પોષીને ધ્યેય 4 અને 5 ને સમર્થન આપે છે. વધુમાં, તે ધ્યેય 8 માં ફાળો આપે છે, વંચિત સમુદાયો સાથે અર્થપૂર્ણ જોડાણને પ્રોત્સાહન આપે છે અને સામાજિક જવાબદારીને પ્રોત્સાહન આપે છે. સતત શિક્ષણ અને ટીમવર્ક પર ભાર મૂકીને, આ PSO શાંતિપૂર્ણ, સ્વ-શિસ્તબદ્ધ સમાજના નિર્માણના વિદ્યાપીઠના વિઝનને પ્રતિબિંબિત કરે

CO Attainment Levels (OBE & NEP 2020 Aligned)						
COs Attainment Levels	Level	Description	Attainment Criteria			
	Level 3	High	$\geq 80\%$ of students score above a set performance benchmark			
	Level 2	Moderate	60%–79% of students meet the performance benchmark			
	Level 1	Low	40%–59% of students meet the performance benchmark			
	Level 0	Not Attained	< 40% of students achieve the desired learning outcome			
Target Attainment (Benchmark)	COs		CO-1	CO-2	CO-3	CO-4
	Target Level (%)		60	60	60	60

Program – B.Ed. Semester- 1		
Course Code 256010323001	Name of Subject બાલ્યાવસ્થા અને વિકાસ	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ થયા પછી, પ્રશિક્ષણાર્થી		
CO-1: વિદ્યાર્થીઓના વર્તન-વ્યવહારોનું વિશ્લેષણ કરવા માટે શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનની વિવિધ અભ્યાસપદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરે		
CO-2: વિદ્યાર્થીની વૃદ્ધિ વિકાસ અને વ્યક્તિગત ભિન્નતા પર અસરકરનારા પરિબળો જણાવી શકે		
CO-3: વિદ્યાર્થીઓના વ્યક્તિત્વ પર અસરકરનારા વિવિધ પરિબળોનું વિશ્લેષણ કરી તેનો સર્વાંગી વિકાસ કરી શકે		
CO-4: તરુણ વિદ્યાર્થીઓના વિવિધ પ્રકારના વિકાસની લાક્ષણિકતાઓને સમજીને વિદ્યાર્થીઓને પ્રેરિત કરવા માટે પ્રેરણાના સિદ્ધાંતોનો ઉપયોગ કરે		
Detailed Syllabus		
Unit-1. શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન અને તેની ઉપયોગિતા		
1.1 મનોવિજ્ઞાન: સંકલ્પના અને સ્વરૂપ		
1.2 શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન: સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને વ્યાપ		
1.3 શિક્ષકને શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનની ઉપયોગિતા		
1.4 શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનની અભ્યાસપદ્ધતિઓ		
(1) અવલોકન, (2) મુલાકાત (3) સામાજિકતામિતિ અને (4) વ્યક્તિ અભ્યાસ		
Unit-2. વૃદ્ધિ, વિકાસ અને વૈયક્તિક ભિન્નતા		
2.1 વૃદ્ધિ, વિકાસ અને વૈયક્તિક ભિન્નતા: સંકલ્પના અને સ્વરૂપ		
2.2 વૃદ્ધિ અને વિકાસ વચ્ચેનો તફાવત		
2.3 વૃદ્ધિની અવસ્થાઓ તથા વૃદ્ધિ અને વિકાસના સિદ્ધાંતો		
2.4 વૃદ્ધિ, વિકાસ અને વૈયક્તિક ભિન્નતા પર અસર કરતાં પરિબળો		
Unit-3. બુદ્ધિ, અભિયોગ્યતા, અભિરુચિ અને વ્યક્તિત્વ		
3.1 બુદ્ધિ, અભિયોગ્યતા અને અભિરુચિ: સંકલ્પના અને સ્વરૂપ		
3.2 બુદ્ધિ, અભિયોગ્યતા અને અભિરુચિ: માપન માટેની કસોટીઓ તેમજ મહત્ત્વ		
3.3 વ્યક્તિત્વ: સંકલ્પના તથા પ્રકારો		
3.4 વ્યક્તિત્વ પર અસર કરતાં પરિબળો		
Unit-4. તરુણાવસ્થા અને પ્રેરણા		
4.1 તરુણાવસ્થા: સંકલ્પના, સ્વરૂપ, અને વિકાસ (શારીરિક, માનસિક અને સાંવેગિક)		
4.2 જાતીય શિક્ષણ: સંકલ્પના અને મહત્ત્વ		
4.3 પ્રેરણા: સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને પ્રકાર		
4.4 પ્રેરણાના સિદ્ધાંતો: મેસ્લો અને મેકલેલેન્ડ તથા વિદ્યાર્થીઓને પ્રેરિત કરવા માટેના ઉપાયો		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	-	-	-	2	-	2	-	2	-	3	2.5	3	-	2	-	2.5
CO-2	3	3	-	-	-	2	-	-	-	2	2	3	2.5	-	2	-	-	2
CO-3	3	3	1	-	2	1	1	2	2	1	-	3	1.9	3	-	2	3	2.67
CO-4	3	3	2	-	2	3	-	2	2	1	-	2	2.22	-	-	-	2	2
Avg	3	3	1.5	-	2	2	1	2	2	1.5	2	2.75	-	3	2	2	2.5	2.30

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન, સ્વઅધ્યયન, જૂથ કાર્ય
CO-2 (Unit: 2)	• જૂથ કાર્ય, કાર્યશાળા, વ્યાખ્યાન
CO-3 (Unit: 3)	• સ્વઅધ્યયન, વિશ્લેષણ કાર્ય, વર્કશોપ
CO-4 (Unit: 4)	• જૂથ યર્યા, સ્વઅધ્યયન, વ્યાખ્યાન

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Parry, J. (2005). Changing childhoods in Industrial Chhattisgarh. In R. Chopra & P. Jeffery (Eds.), Educational regimes in contemporary India. Sage.
- Piaget, J. (1997). Development and learning. In M. Gauvain & M. Cole (Eds.), Readings on the development of children. New York: WH Freeman & Company.
- Agrawal, Pushpa. (1993). Children's Education and Maturation Process. New Delhi: Deep & Deep Publications.
- Dash, Murlidhar. (1998). Educational Psychology. New Delhi: Deep & Deep Publications
- John, D. (1971). Towards Community mental health. Sutherland USA: Tavistok Publication
- Morse, Williams & Others. (1970, 3rd Ed.). Psychology & Teaching. Bombay: D.B. Tarapolwala Sons & Co.
- પાઠક, આર. પી. (2007). શિક્ષા મનોવિજ્ઞાન એક પરિચય. નई દિલ્લી: રાધા પબ્લિકેશન.
- મિશ્રા, મહેન્દ્રકુમાર (2007). શિક્ષા મનોવિજ્ઞાન. જયપુર: યુનિવર્સિટી બુક હાઉસ પ્રા. લિ.
- દેસાઈ, કે. જી. (1994), દ્વિતીય આવૃત્તિ. શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક માર્ગદર્શન. અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત.
- પટેલ, સી. (1975). બાલ મનોવિજ્ઞાન. અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત.
- પરીખ, બી.એ.. (1989). પ્રગત સામાન્ય મનોવિજ્ઞાન. અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- શાહ, ગુણવંત. અને પંડ્યા, કે. (1993 ત્રીજી આવૃત્તિ). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન. અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત.

- હરલોક, બી. અનુવાદ કાનાવાલ, એસ.સી. (1975). વિકાસલક્ષી મનોવિજ્ઞાન.અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત.
- શુક્લ, એસ. (2012). અધ્યેતા પ્રકૃતિ અને વિકાસ.આગ્રા: અગ્રવાલ પબ્લિકેશન
- પટેલ, જી.બી. (2009). શિક્ષણના મનોવૈજ્ઞાનિક આધારો. અમદાવાદ: ડિવાઈન પબ્લિકેશન

Online Resources & Tools:

- https://baou.edu.in/assets/pdf/ES-201_slm.pdf
- <https://governmentjobgroup.wordpress.com/2020/01/16/323/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=GBfNxZnkQDk>
- <https://www.youtube.com/watch?v=Vv4SZZG2EBA>
- <https://brainly.in/textbook-solutions/q-1-vrddhi-ettle-kossiiya-gunnaakaar-aavun-konne-1>

Program – B.Ed. Semester- 1		
Course Code 256010323002	Name of Subject અધ્યયન અને અધ્યાપન	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1:	અધ્યયન પર અસર કરતા પરિબળો, અભિપ્રેરણા, મેસલોની માનવ જરૂરિયાતની શ્રેણી અને શૈક્ષણિક સંક્રમણ વિશે સમજ કેળવે.	
CO-2:	અધ્યનના વિવિધ સિદ્ધાંતો (શાસ્ત્રીય અભિસંધાન દ્વારા અધ્યયન, પ્રયત્ન અને ભૂલ દ્વારા અધ્યયન, આંતરસૂઝ દ્વારા અધ્યયન) વિશે સમજ અને વર્ગખંડ અધ્યાપનમાં તેનો અસરકારક ઉપયોગ કરે.	
CO-3:	શિક્ષણ પ્રતિમાનો અને ICT ને એકીકૃત કરે. વિદ્યાર્થી શિક્ષણમાં રજૂ થતી વિવિધ પ્રતિમાનો (શૌધપ્રતિમાનો, સંવાદપ્રતિમાનો) તથા ICT સાધનોનો ઉપયોગ કરીને અધ્યયન પ્રક્રિયાને વધુ અસરકારક બનાવી શકે.	
CO-4:	વર્ગખંડ વ્યવહાર અને શાળામાં થતા વ્યવહાર અનુભવથી વર્ગવ્યવહાર વિશ્લેષણ ઘટકોને સમજે, શીખવાની પ્રક્રિયા નો અમલ કરે, વિદ્યાર્થી વ્યક્તિગત અધ્યયનના માધ્યમથી વર્ગ વ્યવહાર શાળા આધારિત પ્રવૃત્તિઓ અને શિક્ષક-વિદ્યાર્થી આંતરક્રિયા નો ગહન અભ્યાસ કરે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1. અધ્યયન અને અધ્યાપનની સંકલ્પના અને સ્વરૂપ		
1.1. અધ્યયનની સંકલ્પના, સ્વરૂપઅને તેના અસર કરતા પરિબળો		
1.2. 2.પંચકોશ વિકાસ અને બાળ- કેન્દ્રી અધ્યયન (NCFFS અને NCFSE - 2023)		
1.3. 3. અધ્યાપનની સંકલ્પના અને સારા અધ્યાપનના લક્ષણો		
1.4. 4.અધ્યયન સંક્રમણ: સંકલ્પના, સ્વરૂપ, પ્રકાર અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ		
Unit-2. અધ્યયન સિદ્ધાંતો		
2.1 પાવલોવનો શાસ્ત્રીય અભિસંધાન દ્વારા અધ્યયનનો પ્રયોગ અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ		
2.2 સ્કીનેરનો કારક અભિસંધાન દ્વારા અધ્યયનનો પ્રયોગ અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ		
2.3 થોર્નડાઈકનો પ્રયત્ન અને ભૂલ દ્વારા અધ્યયનનો પ્રયોગ અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ		
2.4 કોહલરનો આંતરસૂઝ દ્વારા અધ્યયનનો પ્રયોગ અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ		
Unit-3. અધ્યાપન પ્રતિમાન અને ICT		
3.1. અધ્યાપન પ્રતિમાન: અર્થ, સંકલ્પના અને સોપાનો		
3.2. સંકલ્પના પ્રાપ્તિ પ્રતિમાન		
3.3. શોધ (Inquiry) પ્રતિમાન)		
3.4. ICTની સંકલ્પના અને અધ્યયન અધ્યાપનમાં તેની ઉપયોગિતા		
Unit-4. વર્ગ વ્યવહાર અને એડગર ડેલનો અનુભવ શંકુ		
4.1 એડગર ડેઈલનો અનુભવ શંકુ		
4.2 વર્ગ વ્યવહારની પરિભાષા, નેડ ફલેન્ડર્સના વર્ગવ્યવહાર વિશ્લેષણના ઘટકો, મૂલવણીની રીત, મહત્ત્વ અને મર્યાદાઓ		
4.3 શિક્ષક -વિદ્યાર્થી અને વિદ્યાર્થી વિદ્યાર્થી વચ્ચેની આંતરક્રિયા		
4.4 દૃશ્ય-શ્રાવ્ય સાધન-સામગ્રી: અર્થ, વર્ગીકરણ અને ઉપયોગિતા		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	2	-	1	3	1	2	2	3	-	1	2.00	3	1	-	2	2
CO-2	3	3	3	-	1	3	2	2	3	3	-	-	2.44	2	-	2	2	2
CO-3	2	2	3	-	-	2	3	1	2	3	-	-	2.18	1	1	3	2	1.7
CO-4	2	3	2	1	2	3	1	2	2	3	-	1	1.91	2	-	2	2	2
Avg	2.50	2.75	2.50	1.00	1.33	2.75	1.75	1.75	2.25	3.00	-	1.00	-	2	1	2.3	2	1.8

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• જૂથ કાર્ય, ચર્ચા, સ્વઅધ્યયન
CO-2 (Unit: 2)	• સ્વાધ્યાય, પરિસંવાદ, ચર્ચા
CO-3 (Unit: 3)	• કાર્યશાળા, ચર્ચા, નિરીક્ષિત સ્વાધ્યાય
CO-4 (Unit: 4)	• ટીમ ટીચિંગ, શૈક્ષણિક સાધન સામગ્રી, નિર્માણ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Dasgupta (2004). Effective Teaching Techniques. Aaviskar Publisher Distributors. Jaipur.
- Dhiman (2007). Principles and Techniques of Education. Kalpaz Publication Delhi
- Gupta, Das (2004), Effective teaching techniques. Jaipur: Abishkar publishers.
- Kumer, K. L. (2000). Educational Technology. New Delhi : New Age International(P) Limited publishers.
- Rhela, S.P.(1991 Ed.) Educational Technology. Ambala cant: (A Systematic text book), Associated publishers 2963/2, Kacha bazza, post box No. 56,
- गुप्ता.बी.एल.(2011). सीखने की विधिया. नई दिल्ली: कान्सेप्ट पब्लिशिंग कम्पनी प्रा.लि।
- चतुर्वेदी म.(2008). प्रशिक्षण कला. ज्ञान गंगा. दिल्ली.
- जीत, वाय (20007). शिक्षा में विचार एवं नवप्रवृत्तिय. आगरा: अग्रवाल पब्लिशिंग।
- जीत. वाय (1971). शिक्षा मनोविज्ञान की रूपरेख. आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर।
- त्रिपाठी म.(2007). शिक्षण तकनीक और प्रबंध. ओमेगा पब्लिकेशन्स. नई दिल्ली.
- पाठक एवं त्यागी (1994). सफल शिक्षण एक कला. आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर।
- पांडेय, के.पी. एवं भारद्वाज, ए. शिक्षा में क्रियात्मक संशोधन, आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर।
- पुरोहित उ.(2008). शिक्षा में मनोवैज्ञानिक प्रयोग. आगरा: अग्रवाल पब्लिकेशन्स।
- बंधेका(2006). दिवास्वप्न. नोलेज प्लस. दिल्ली.

- भार्गव वि.(2012). शैक्षिक मनोविज्ञान. आगरा: राखी प्रकाशन।
- माथुर.एस.एस. (2007). शिक्षण कला एवं तकनीक. आगरा: अग्रवाल पब्लिकेशन।
- मुनेश कुमार (2008). सफल शिक्षण की सामान्य विधियाँ. नेहा पुस्तक केन्द्र. दिल्ली.
- योगेश कुमार (2007). शैक्षिक तकनीकी. युनिवर्सिटी पब्लिकेशन्स, नई दिल्ली.
- लैस्टर, हैरी एवं एलाइस (1990). माध्यमिक स्कूलों में शिक्षा. नई दिल्ली: एस.चन्द एन्ड कम्पनी।
- शर्मा आर.ए. (2000). (संशोधित संस्करण). शिक्षा तकनीकी. मेरठ: इंटरनेशनल पब्लिशिंग हाउस।
- शर्मा, बी.डी.(2009). शिक्षण प्रशिक्षण तथा अधिगम. ओमेगा पब्लिकेशन्स. नई दिल्ली.
- श्रीवास्तव एवं चतुर्वेदी (2009). पाठ्यचर्या एवं शिक्षण की विधियाँ. शिप्रा पब्लिकेशन्स. दिल्ली.
- सिंह, सतमान(2006). शिक्षा तकनीकी नई दिल्ली: अर्जुन पब्लिशिंग हाउस।
- टेसाई, डी.बी.(1981). वर्गशिक्षण पद्धतिओ.अमदावाद: युनि.ग्रंथ निर्माण बोर्ड.
- टोंगा, એન.(1998). શિક્ષણ અવગાહન.નિજિજેન સાઈકો સેન્ટર. રાજકોટ.
- પટેલ, એમ., દવે, જે., ઠાકર, જી., પટેલ, વી., વ્યાસ, આર. (2003)અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયા.અમદાવાદ: બી.એસ શાહ પ્રકાશન.
- શાસ્ત્રી અને પટેલ(1982). શિક્ષણની સામાન્ય પદ્ધતિઓ. બી.એસ.શાહ પ્રકાશન. અમદાવાદ.
- શાહ, ડી.પી.(1993). શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકી. અમદાવાદ: યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.

Online Resources & Tools:

- SWAYAM – Learning & Teaching Courses_ <https://swayam.gov.in/>
- NISHTHA Training Modules (by NCERT)_ <https://ncert.nic.in/nishtha.php>

Program – B.Ed. Semester- 1		
Course Code 256010323003	Name of Subject ગણિત અને વિજ્ઞાન વિષયનું સામાન્ય પદ્ધતિશાસ્ત્ર	Optional
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1:	વિદ્યાર્થીઓ માઈક્રો ટીચિંગ અને સિમ્યુલેશનના વિવિધ આયામો તેમજ પાઠ આયોજનનાં સ્વરૂપોની યોજનાત્મક તૈયારી અને અમલીકરણ કરે	
CO-2:	ગણિત અને વિજ્ઞાન શિક્ષણની સંકલ્પના, મૂલ્યો (સાંસ્કૃતિક, ઉપયોગિતાલક્ષી અને માનસ ઘડતર) સ્પષ્ટ કરી તેનું મહત્ત્વ જણાવે અને શાલેય શિક્ષણમાં ગણિત અને વિજ્ઞાન શિક્ષણના હેતુઓ સમજાવે.	
CO-3:	ગણિત અને વિજ્ઞાન વિષયના અધ્યાપનના સિદ્ધાંતો, શિક્ષણની વિવિધ પ્રવિધિઓ, પદ્ધતિઓ અને પ્રયુક્તિઓ દ્વારા વર્ગશિક્ષણ કરે તેમજ ગણિત અને વિજ્ઞાન વિષયમાં આપેલા વિષયાંગ માટે હેતુઓ, વિશિષ્ટ હેતુઓ તારવે.	
CO-4:	વ્યાખ્યાન, પ્રયોગ, નિદર્શન પદ્ધતિ અને સમસ્યા ઉકેલ અને આગમન-નિગમન અભિગમનો અસરકારક ઉપયોગ કરી ગણિત અને વિજ્ઞાન વિષયનું શિક્ષણ કાર્ય કરે. તેમજ શાલેય શિક્ષણમાં ગણિત અને વિજ્ઞાન વિષયની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ યોજે.	
Detailed Syllabus		
Unit 1 માઈક્રો ટીચિંગ અને સિમ્યુલેશન		
1.1 માઈક્રો ટીચિંગ: સંકલ્પના, સોપાનો અને મહત્ત્વ		
1.2 માઈક્રો ટીચિંગના કૌશલ્યો: અર્થ, ઘટકો અને ઉપયોગિતા		
1.3 સિમ્યુલેશન પાઠ: સંકલ્પના, લક્ષણો અને ઉપયોગિતા		
1.1 પાઠ આયોજનનાં સ્વરૂપો: માઈક્રો-સિમ્યુલેશન,સેતુ પાઠ, પૂર્ણ પાઠ, એકમ પાઠ, પ્રવૃત્તિ-સમવાય અને લોકશિક્ષણ પાઠ, ડિજિટલ પાઠ આયોજન નોંધ		
Unit-2 NCFSE 2023 અનુસાર ગણિત અને વિજ્ઞાન શિક્ષણની સંકલ્પના, મૂલ્યો અને હેતુઓ		
2.1 ગણિત, વિજ્ઞાન, ગણિત શિક્ષણ અને વિજ્ઞાન શિક્ષણની સંકલ્પના, મહત્ત્વ		
2.2 ગણિત, વિજ્ઞાન શિક્ષણનાં મૂલ્યો: સાંસ્કૃતિક, ઉપયોગિતાલક્ષી, માનસ ઘડતર		
2.3 પ્રિપેરેટરી અને મિડલ કક્ષાએ ગણિત, વિજ્ઞાન શિક્ષણના હેતુઓ		
2.1 ગણિત અને વિજ્ઞાન શિક્ષણનું રોજિંદા જીવનમાં સ્થાન અને ઉપયોગિતા		
Unit 3 અધ્યાપનશાસ્ત્ર		
3.1 અધ્યાપન: સંકલ્પના અને સિદ્ધાંતો		
3.2 અધ્યાપનના સૂત્રો		
3.3 ગણિત, વિજ્ઞાન શિક્ષણની પ્રવિધિઓ, પદ્ધતિઓ, પ્રયુક્તિઓ તથા અભિગમ: સંકલ્પના અને ઉદાહરણો		
3.1 ગણિત, વિજ્ઞાન શિક્ષણના હેતુઓ, વિશિષ્ટ હેતુઓ તથા વિશિષ્ટ હેતુઓ- અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ		
Unit 4 ગણિત અને વિજ્ઞાન શિક્ષણની પદ્ધતિઓ		
4.1 વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ		
4.2 પ્રયોગપદ્ધતિ, નિદર્શન પદ્ધતિ		
4.3 સમસ્યા ઉકેલ અભિગમ, આગમન-નિગમન અભિગમ		
4.1. પ્રવૃત્તિ આધારિત ગણિત અને વિજ્ઞાન શિક્ષણ		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	3	-	-	2	2	2	2	3	2	-	2.44	3	-	2	-	2.5
CO-2	3	2	2	2	3	2	1	1	2	-	-	2	2.0	-	3	-	2	2.5
CO-3	3	2	3	-	2	2	2	1	2	2	-	-	2.11	3	-	2	-	2.5
CO-4	3	2	3	1	-	2	2	2	2	2	2	-	2.11	3	-	2	-	2.5
Avg	3.0	2.25	2.75	1.5	2.5	2.0	1.75	1.5	2	2.25	2	2		3	3	2	2	2.5

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન, નિદર્શન, પ્રયોગ પદ્ધતિ
CO-2 (Unit: 2)	• વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય
CO-3 (Unit: 3)	• વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા
CO-4 (Unit: 4)	• વ્યાખ્યાન, નિદર્શન, પ્રયોગ પદ્ધતિ, ચર્ચા સભા

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Dasgupta D.N.(1 Ed. 2004). Effective Teaching Techniques. Jaipur: Aavishkar Publishers, 807, Vyas Building, Chanra Rasta.
- Maitra Krishna (1 Ed. 1991), Teaching of Physics. New Delhi: Discovery Publishing House.
- Murray, John, Teaching Science at the secondary stage. London: A.S.E. Publication, 50 Albemarle street.
- કુલશ્રેષ્ઠ, એસ. પી., જીવ વિજ્ઞાન શિક્ષણ, મેરઠ : લાયન બુક ડિપો
- ત્રિપાઠી મધુસુદન (1 Ed. 2007), શિક્ષણ તકનિકી ઓર પ્રબંધ. નર્ડ દિલ્લી: ઓમેગા પ્રકાશન, અંસારી
- રોડ, દરિયાગંજ.
- પાન્ડે શશિ કિરન, વિજ્ઞાન શિક્ષણ. નર્ડ દિલ્લી: વાળી પ્રકાશન દરિયાગંજ
- રાવત ડી.એસ. (6 Ed. 1971), વિજ્ઞાન શિક્ષણ. આગરા : વિનોદ પુસ્તક મંદીર.
- શાહ, એમ. એમ.(1993) માઈક્રો ટીચિંગ. અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ ગુજરાત રાજ્ય
- જોષી, એચ., લિખિયા, કે., શાહ, બી., શાહ, એચ., ભરૂયા, એન. (ત્રીજી આવૃત્તિ). (2004). વિજ્ઞાન અધ્યાપનનું પરિશીલન.
- અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન.
- દેવડા ડી.એચ. અને અન્ય (2017). લોકશિક્ષણ, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- પટેલ, વી. જી.(પ્રથમ આવૃત્તિ, 1993), વિજ્ઞાન શિક્ષણનો નૂતન અભિગમ. સુરત : સાહિત્ય સંકુલ
- વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી (ધોરણ-6 થી 10). ગાંધીનગર : ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ.
- વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી પ્રયોગનોંધપોથી. (ધોરણ-6 થી 10). ગાંધીનગર : ગુજરાત રાજ્ય શાળા

- પાઠ્યપુસ્તક મંડળ.
- વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી. (ધોરણ-6 થી 10) શિક્ષક આવૃત્તિ. (2012). ગાંધીનગર : ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ.

Online Resources & Tools:

- www.emc.maricopa.edu
- www.chemistry.mcmaster.ca
- www.nyu.edu

Program – B.Ed. Semester- 1		
Course Code 256010323004	Name of Subject ભાષાઓનું સામાન્ય અધ્યાપનશાસ્ત્ર	Optional
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1: અધ્યાપનના વિવિધ પ્રકારના પાઠોની સમજૂતી આપે તેમજ તેની રચનામાં ICT ની ભૂમિકા તેમજ નિરીક્ષણ કાર્ય વિશે ચર્ચા કરે.		
CO-2: ભાષા શિક્ષણની સંકલ્પના, ધ્યેયો, ત્રિભાષા સૂત્ર અને પડકારોની સમજ આપે		
CO-3: ભાષા અધ્યાપનમાં ઉપયોગી અધ્યાપન સૂત્રો, સિદ્ધાંતો અને એઆઈ (કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા) ની ભૂમિકા વિશે ચર્ચા કરે.		
CO-4: ભાષા શિક્ષણની પરંપરાગત અને આધુનિક આધારિત પદ્ધતિઓની વિભાવના તેમજ તેના ઉપયોગની સમજૂતી આપે.		
Detailed Syllabus		
Unit 1 ભાષા અધ્યાપનમાં પાઠ આયોજન		
1.1 માઈક્રોટીયિંગ પાઠ: સંકલ્પના, સોપાન અને મહત્વ (વિષયાભિમુખ, પ્રશ્નપ્રવાહિતા, સ્પષ્ટીકરણ, ઉત્તેજના પરિવર્તન અને શ્યામફલક નોંધ)		
1.2 સિમ્યુલેસન પાઠ: સંકલ્પના અને મહત્વ		
1.3 સેતુપાઠ: સંકલ્પના, સોપાન અને લાભ		
1.4 ICT સમન્વિત પાઠ આયોજન રચના: લાક્ષણિકતા અને મહત્વ		
1.5 પાઠ નિરીક્ષણ વખતે રાખવાની સાવચેતી		
Unit-2. શૈક્ષણિક હેતુઓ, ક્ષેત્રો અને પડકારો		
2.1 NCFSE 2023 નાં સંદર્ભે ભાષા શિક્ષણ: સંકલ્પના, અને સામાન્ય હેતુઓ		
2.2 મધ્યમ અને માધ્યમિક સ્તરે (Middle & Secondary) ભાષા અધ્યયન-અધ્યાપનના અભ્યાસિક હેતુઓ (કુરિક્યુલર ગોલ્સ)		
2.3 ત્રિ-ભાષા સૂત્રની સંકલ્પના અને મહત્વ (NEP-2020, NCFSE 2023ના વિશેષ સંદર્ભમાં)		
2.4 ભાષા શિક્ષણમાં પડકારો		
Unit-3. અધ્યાપન સૂત્રો અને સિદ્ધાંતો		
3.1 ભાષા અધ્યાપનમાં AI (કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા) ની ભૂમિકા		
3.2 ભાષા શિક્ષણનાં સિદ્ધાંતો		
3.3 ભાષા શિક્ષણનાં સૂત્રો		
3.1 ભાષા અધ્યયન-અધ્યાપનની પ્રવૃત્તિઓ (NCFSE 2023)		
Unit-4. ભાષા શિક્ષણની સામાન્ય પદ્ધતિઓ		
4.1 અનુવાદ પદ્ધતિ: વિભાવના, સોપાન અને મહત્વ		
4.2 વાર્તાકથન પદ્ધતિ: વિભાવના, સોપાન અને મહત્વ		
4.3 આગમન-નિગમન પદ્ધતિ: વિભાવના, સોપાન અને મહત્વ		
4.4 પ્રત્યક્ષ પદ્ધતિ: વિભાવના, સોપાન અને મહત્વ		
4.1 ઉપયોગી ડિજિટલ એપ્લિકેશનનો પરિચય (Google meet, Zoom, Canva, QuestionWell-AI)		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-4	3	2	3	-	2	3	2	2	3	3	2	2	2.45	3	3	-	2	2
CO-1	3	2	2	-	2	2	-	-	2	-	-	2	2.14	3	2	2	3	2.5
CO-2	3	2	3	-	2	2	2	-	2	2	-		2.25	3	2	3	-	2
CO-3	3	2	3	-	2	2		-	2	2	2	2	2.22	3	-	3	1	1.75
Avg	3	2	2.75	-	2	2.25	2	2	2.25	2.33	2	2		3	1.75	2	0.75	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	કાર્યશાળા, જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય
CO-2 (Unit: 2)	જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય
CO-3 (Unit: 3)	પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન, કાર્યશાળા
CO-4 (Unit: 4)	કાર્યશાળા, વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય, ફિલ્મ ક્લાસરૂમ

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- જોશી, ક. (1972). ગુજરાતી અધ્યાપનના સાંપ્રત પ્રવાહો (પ્રથમ આ.). અમદાવાદ : બાલગોવિંદ
- ત્રિવેદી, વિ. (2010). ગુજરાતીમાં ભાષાશિક્ષણ(પ્રથમ આ.). અમદાવાદ : શબ્દલોક
- દવે, જ. (1982). કવિતાનું શિક્ષણ(પ્રથમ આ.). વલ્લભ વિદ્યાનગર : સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી
- રાવલ, ન.વી. અને અન્ય (2007). માતૃભાષાનું અભિનવ અધ્યાપન.. અમદાવાદ : નીરવ
- વ્યાસ, ચો. (1999). પ્રાથમિક શાળામાં ભાષાશિક્ષણ (પ્રથમ આ.). અમદાવાદ : પાર્શ્વ
- સોની,ર. અને પટેલ, મ.હ.(1978). કવિતાનું શિક્ષણ(પ્રથમ આ.). ઈડર : લેખકો
- ગુપ્તા, મ. (૨૦૧૧). ભાષા શિક્ષણ સિદ્ધાંત ઓર પ્રવિધિ. આગરા: કેન્દ્રિય હિન્દી સંસ્થાન
- જૈન, મ. (1966). અન્ય ભાષા શિક્ષણ. આગરા : હિન્દી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ
- શ્રીવાસ્તવ.(૧૯૭૯). ભાષાશિક્ષણ. નર્ડ દિલ્હી: દ મેકમિલન કંપની
- Mishra, R. C. Lesson Planning:(2007). A. P. H Publishing Corporation, New Delhi.
- Natraj, S.(2006). Learning to Teach. Vallabh Vidyanagar :Charutar Vidya Mandal
- Shrivastava, A. K. (2005,1st Ed.). English Language Teaching: Methods, Tools &Techniques Book enclave, Jaipur (India).
- Yadav, R. N. S. (2002).Teaching of English:Abhishek Publications, Chandigarh.
- પં.રા.વિ.કૌણિઢ ન્ય (2000) વદ સંસ્કૃ તમ્ । અમદાવાદ : બૃહદ્ ગુજરાત સંસ્કૃ ત પરિષદ.
- પી.એસ્.રામમૂર્તિ : (2011) શૃ પ્વન્તુ કથામ્ એકામ્ । બૈંગલૂરુ: સંસ્કૃ તભારતી

- संस्कृत भारती (1998) संस्कृत तव्यवहारसाहस्री। नई दल्ली: संस्कृत भारती.
- संस्कृत भारती (2013) , सन्देशसंस्कृत तम् । बैंगलूरु: संस्कृत भारती.
- गीताप्रेस (2009), स्तो त्ररत्नावली। गोरखपुर: गीताप्रेस.
- National Council for Teacher Education. (2024, March 9). Launch of National Professional Standards for Teachers (NPST). Ministry of Education, Government of India. Online

Resources & Tools:

- <https://www.duolingo.com/>
- <https://www.teachingenglish.org.uk/>
- https://ncert.nic.in/pdf/NCFSE-2023-August_2023.pdf
- <https://ncte.gov.in/Website/NPST.aspx>

Program – B.Ed. Semester- 1		
Course Code 256010323005	Name of Subject સામાજિક વિજ્ઞાનનું સામાન્ય અધ્યાપન શાસ્ત્ર	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, Prospective Teachers will be able to.....		
CO-1: પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય પ્રત્યે સર્વગ્રાહી દ્રષ્ટિ કેળવશે.		
CO-2: પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સામાજિક વિજ્ઞાનનાં પ્રભાવી વિષય-શિક્ષક તરીકેનાં ગુણો અને કૌશલ્યો કેળવશે.		
CO-3: પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયના અધ્યાપન સંદર્ભે અધ્યાપનની સંકલ્પના તથા અધ્યાપનના સૂત્રો, અધ્યાપન કૌશલ્યો વિષેની સપષ્ટ સમજ કેળવશે.		
CO-4: પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયના સંદર્ભે અધ્યાપન પદ્ધતિઓની સમજ કેળવી તેને અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં ઉપયોગમાં લઈ શકશે.		
Detailed Syllabus		
Unit-1. સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની સમજ અને સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયનાં શૈક્ષણિક હેતુઓ		
1.1 સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયનું તાત્વિક દર્શન અને તેનું સંપોષિત વિકાસ માટેનું મહત્વ તેમજ સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયમાં રહેલ મૂલ્ય નિરૂપણની પ્રછન્ન ક્ષમતા)		
1.2 સામાજિક વિજ્ઞાન અને અન્ય વિષયો વચ્ચેનો અનુબંધ:		
A: આંતર વિષય અનુબંધ : સામાજિક વિજ્ઞાન અને ભાષા, સામાજિક વિજ્ઞાન અને વિજ્ઞાન, સામાજિક વિજ્ઞાન અને ગણિત, સામાજિક વિજ્ઞાન અને પ્રદર્શન કળા		
B: અંત:વિષય અનુબંધ: ઇતિહાસ અને નાગરિક, ઇતિહાસ અને ભૂગોળ, નાગરિક અને ભૂગોળ		
1.3 સામાજિક વિજ્ઞાન અને સમાજવિદ્યા વચ્ચેનો ભેદ, સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની લાક્ષણિકતાઓ અને તેનો અવકાશ		
1.4 વ્યક્તિ વિકાસના ત્રણ ક્ષેત્રો: (જ્ઞાનાત્મક, ભાવાત્મક અને ક્રિયાત્મક) પ્રાથમિક શિક્ષણ સ્તર, માધ્યમિક શિક્ષણ સ્તર અને ઉચ્ચ માધ્યમિક શિક્ષણ સ્તરના શૈક્ષણિક હેતુઓ (બ્લૂમ ટેક્ષોનોમિ)		
Unit-2. સામાજિક વિજ્ઞાનના પ્રભાવી શિક્ષક તરીકે વિકાસ : બૌદ્ધિક કૌશલ્ય, ગુણો, શિક્ષક તરીકેની ભૂમિકા		
2.1 સામાજિક વિજ્ઞાનના શિક્ષકના ગુણો અને કૌશલ્ય: પ્રગામી શિક્ષક, પ્રવિણ શિક્ષક અને ઉન્નત શિક્ષક		
2.2 બૌદ્ધિક કૌશલ્યો: વિશ્લેષાત્મક વિચાર કૌશલ્ય, માહિતી પૃથ્થકરણ કૌશલ્ય, તર્કશક્તિ, પૂર્વ વૃત્તાંત, વાસારિકા / સાલવારી બનાવવી		
2.3 કાર્ય: શિક્ષકની કાર્ય-નોંધ તૈયાર કરવી(લોગ બુક),કોઈપણ આયોજન અર્થે કાર્ય વહેંચણી કરવી, નોંધપોથી તપાસવી, પરિણામ પત્રક બનાવવા, બુલેટિન બોર્ડ તૈયાર કરવા		
સામાજિક વિજ્ઞાન શિક્ષકની ભૂમિકા: (i)પાઠ આયોજન, વર્ગ વ્યવસ્થાપન, વિદ્યાર્થીને પ્રોત્સાહિત કરવા, વિદ્યાર્થીને માર્ગદર્શન અને સલાહ આપવા, વિદ્યાર્થીઓના આરોગ્ય સંબંધિત સમસ્યાઓની જાણ રાખવી અને આકસ્મિક પરિસ્થિતિમાં યોગ્ય નિર્ણય લઈ શકવો, વિદ્યાર્થીઓએ સંદર્ભે સલામતી પગલાં ધ્યાનમાં રાખવા,લેવા અને વિદ્યાર્થીઓને તે માટે અભિગમિત કરવા, તરુણાવસ્થાના વિદ્યાર્થીઓની સમસ્યાઓને		

નિવારવામાં સહાયરૂપ થવું. (ii) શિક્ષકની વ્યાવસાયિક નીતિમત્તાનું આચરણ

Unit-3. અધ્યાપનના મૂળભૂત ઘટકો: અધ્યાપનની સંકલ્પના, અધ્યાપનના સિદ્ધાંતો, અધ્યાપન સૂત્રો, અધ્યાપન કૌશલ્યો

3.1 અધ્યાપનની સંકલ્પના અને પ્રભાવી અધ્યાપન કાર્યના લક્ષણો

3.2 અધ્યાપનના સૂત્રો

3.3 (i) સૂક્ષ્મ પાઠ આયોજન: સંકલ્પના, પદ્ધતિ, ફાયદા અને મર્યાદાઓ

(ii) અધ્યાપન કૌશલ્યો: વિષયભિમુખ કૌશલ્ય, સ્પષ્ટિકરણ કૌશલ્ય, ઉદાહરણ કૌશલ્ય,

પ્રશ્ન પ્રવાહિતા કૌશલ્ય, પ્રશ્ન ઊડાણ કૌશલ્ય, સુદ્રઢિકરણ કૌશલ્ય, ઉત્તેજના પરીવર્તન કૌશલ્ય

(iii) સિમ્યુલેશન: સંકલ્પના, પદ્ધતિ, ફાયદા અને મર્યાદાઓ

3.4 પાઠ આયોજન અને એકમ પાઠ આયોજન

Unit-4. સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય અધ્યાપન માટેની વિવિધ પદ્ધતિઓ

4.1 પ્રણાલીગત પદ્ધતિઓ: વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ, વાદ-વિવાદ પદ્ધતિ

4.2 નવીન પદ્ધતિઓ: સંવાદ પદ્ધતિથી જૂથ ચર્ચા, પ્રવૃત્તિ પદ્ધતિ, રોલ પ્લે, નાટ્યીકરણ, સ્વ- અધ્યયન પદ્ધતિ, પ્રદર્શન પદ્ધતિ, પ્રકલ્પન પદ્ધતિ, સામાજિક વિજ્ઞાન અધ્યાપન માટેની શિક્ષણ પ્રથા માટે નામાંકિત દેશની શાળાઓમાં ચાલતી પદ્ધતિ

4.3 વિષય વિશિષ્ટ પદ્ધતિ: પ્રદેશિક પદ્ધતિ, આધાર પદ્ધતિ / સ્ત્રોત પદ્ધતિ, સર્વે, આભાસી પ્રવાસ પદ્ધતિ, તર્ક પદ્ધતિ (**Jurisprudential Method**), જર્ની પદ્ધતિ

4.4 વિષય વસ્તુ વિશેષપદ્ધતિ: સભ્યતા અધ્યાપનની પદ્ધતિ, સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ અને ક્રાંતિ અધ્યાપન માટેની પદ્ધતિ, સ્મારક સ્થાનો તેમજ વિરસતોના અધ્યાપન માટેની પદ્ધતિ, સંસાધનોના અધ્યાપનની પદ્ધતિ, રાજકીય પ્રણાલીના અધ્યાપનની પદ્ધતિ, કુદરતી આપદા વિશેના અધ્યાપનની પદ્ધતિ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	2	2.25	3	2	2	2	2.25
CO-2	3	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	2	2.25	3	2	1	2	2
CO-3	3	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	2	2	1	3	2	2
CO-4	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	2.33	3	2	2	2	2.25
Avg	3	-	2	-	2	-	-	-	1.66	-	-	2		2.75	1.75	2	2	2.25

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ, વ્યાખ્યાન-ચર્ચા પદ્ધતિ, પ્રાયોગિક / ઉત્પાદક કાર્ય
CO-2 (Unit: 2)	• વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ, વ્યાખ્યાન, ચર્ચા પદ્ધતિ, પ્રસ્તુતિ સાથે ચર્ચા, સ્વ અધ્યયન
CO-3 (Unit: 3)	• ડિસ્પ્લે બોર્ડ / પ્રદર્શન, નિદર્શન પદ્ધતિ, વ્યાખ્યાન-ચર્ચા પદ્ધતિ, સહયોગી શિક્ષણ પદ્ધતિ, સ્વ અધ્યયન, સંશોધન
CO-4 (Unit: 4)	• નિદર્શન પદ્ધતિ, પ્રાયોગિક / ઉત્પાદક કાર્ય, વ્યાખ્યાન-ચર્ચા પદ્ધતિ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Bharadwaj, Manish (2011). Provisional Population Totals Census of India – 2011. New Delhi
- Census of India (2011). New Delhi : Registrar General India
- Dasgupta D.N.(2004). Effective Teaching Techniques. Jaipur : Aavishkar Publishers, 807, Vyas Building, Chanra Rasta.
- ત્રિપાઠી, મધુસુગન. (2007). શિક્ષણ તકનિકની ઓર પ્રબિંધ. નડૂ દિલ્લી : ઓમેગા પ્રકાશિન, ઝિંસારી રોડ, િરરયાગિંજ
- કાછીઆ, મનહર. (1986). નાટયિકરણ દ્વારા વર્ગ શિક્ષણ . મોડાસા : શ્રી. બી. ડી. શાહ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન
- ગાંધીજી., (સં.આર. કે. પ્રભુ). (6ઠી આવૃત્તિ , 2006) મારા સ્વપનાનું ભારત . અમદાવાદ: નવજીવન પ્રકાશન મંદિર
- ગાંધીજીના રચનાત્મક કાર્યક્રમો
- દવે, જયેન્દ્ર અને અન્ય (ત્રીજી આવૃત્તિ). (2004). અધ્યયન અને અધ્યાપનનું પ્રયુક્તિઓ અને શૈક્ષણિક માપન અને મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ: બી. એસ. શાહ પ્રકાશન
- દેસાઈ ધનવંતભાઈ અને કાલરી. અર્વાચીન ભારતનો ઇતિહાસ
- પંચોળી મનુભાઈ. આપણો વારસો અને વૈભવ, સંસ્કાર સાહિત્ય મંદિર
- પંડ્યા પ્રતાપરાય અને અન્ય.(2007) . સમાજવિદ્યાનું આદર્શ અધ્યાપન: અમદાવાદ. વારિશેણ પ્રકાશન
- પાઠક, ઉપેન્દ્રભાઈ (પાંચમી આવૃત્તિ. 2009), સમાજવિદ્યાનું અભિનવ અધ્યાપન. અમદાવાદ: નીરવ પ્રકાશન

- ભટ્ટ અશ્વિની (અનુ). અર્ધી રાતે આઝાદી
- શાહ બી.સી., ભારતમાં પંચાયતી રાજ. યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
- સામાજિક વિજ્ઞાન (ધોરણ 6 થી 10): ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્ય પુસ્તક મંડળ

Online Resources & Tools:

<https://egyankosh.ac.in/handle/123456789/46715>

https://www.wbnsou.ac.in/online_services/SLM/BED/A4_Part-III.pdf

<https://www.egyankosh.ac.in/handle/123456789/46637>

Program – B.Ed. Semester- 1		
Course Code 256010223006	Name of Subject ગુજરાતી ભાષા પરિચય	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
અભ્યાસક્રમને અંતે ભાવિ શિક્ષકો		
CO-1:	ગુજરાતી ભાષાનો સામાન્ય પરિચય પ્રાપ્ત કરી અભિવ્યક્તિ કરી શકશે.	
CO-2:	ગુજરાતી ભાષાના મૂળભૂત કૌશલ્યોનો વિકાસ કરી શકશે.	
CO-3:	ગુજરાતી ભાષાનાં વ્યાકરણ પર સામાન્ય સજ્જતા પ્રાપ્ત કરી શકશે.	
CO-4:	ગુજરાતી ભાષામાં સામાન્ય અર્થગ્રહણ કરી શકશે	
Detailed Syllabus		
Unit-1. ગુજરાતી ભાષાનો સામાન્ય પરિચય		
1.1 વર્ણ પરિચય અને વર્ગીકરણ 1.2 જોડણીના નિયમો 1.3 વાક્યરચનાના પ્રકારો 1.4 વિરામ ચિહ્નો અને તેનો ઉપયોગ 1.5 અલંકારો 1.6 સંધિ		
Unit-2 ગુજરાતી ભાષા કૌશલ્યોના વિકાસ માટેની પ્રવૃત્તિઓ		
1.1 નામાંકીત કવિ દ્વારા થયેલું કાવ્યપઠન સાંભળી તેમનાં પઠનની વિશેષતાઓની નોંધ કરો.. 1.2 નામાંકીત સર્જકનું વક્તવ્ય સાંભળી તેમની વક્તૃત્વકળાની વિશેષતાઓ લખો. 1.3 કોઈ પ્રાકૃતિક સ્થળની મુલાકાત લઈને તેનો સાહિત્યિક ભાષામાં અહેવાલ લખો. 1.4 કોઈ એક સાહિત્યિક સંસ્થા દ્વારા આયોજિત કાર્યક્રમમાં સહભાગી બનીને તેનો તસવીરો સાથેનો અહેવાલ તૈયાર કરો. 1.5 કોઈ એક સાહિત્યકૃતિને અન્ય સાહિત્યસ્વરૂપમાં રૂપાંતરિત કરો. 1.6 કોઈ એક સાહિત્યિક સામયિકનો પરિચય લખો. 1.7 ગુજરાતી સાહિત્યને સમર્પિત વેબસાઈટ કે બ્લોગનો પરિચય લખો. 1.8 નામાંકીત સાહિત્યકારની આત્મકથાનું વાચન કરી તેમના જીવન-કવનને ઘડનારાં પરિબલો વિશે નોંધ તૈયાર કરો. 1.9 નામાંકીત કવિનાં કાવ્યનું પઠન કરી તેનો વીડિયો તૈયાર કરો. 1.10 કોઈ એક નામાંકીત સર્જકની કૃતિનું આદર્શવાચન કરી તેનો ઓડિયો તૈયાર કરો. 1.11 કોઈ એક સાહિત્યસ્વરૂપની ઉત્તમ કૃતિ પસંદ કરી તેની સ્વરૂપગત વિશેષતાઓ લખો. 1.12 તમને થયેલી વિશિષ્ટ અનુભૂતિને સાહિત્યના કોઈ સ્વરૂપમાં અભિવ્યક્ત કરો. 1.13 સહપાઠીઓની મદદથી કોઈ એક સાહિત્યકૃતિનું વાચિકમ્ વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ રજૂ કરો. 1.14 સહપાઠીઓની મદદથી કોઈ એક સાહિત્યકૃતિની વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ ભજવણી કરો. 1.15 સંસ્થામાં સાહિત્યિક કાર્યક્રમનું આયોજન કરી તેનો અહેવાલનું પ્રાર્થનાસભામાં વાચન કરો		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	-	2	-	-	3	2	-	-	-	-	-	2.5	3	-	2	1	2
CO-2	3	-	2	-	-	3	2	-	-	-	-	-	2.5	3	-	2	1	2
CO-3	3	-	2	-	-	3	2	-	-	-	-	-	2.5	3	-	2	1	2
CO-4	3	-	2	-	-	3	2	-	-	-	-	-	2.5	3	-	2	1	2
Avg	3	-	2	-	-	3	2	-	-	-	-	-		3	-	2	1	2

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથ ચર્ચા, સ્વાધ્યાય, આગમન-નિગમન
CO-2 (Unit: 2)	જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય, નિરીક્ષિત અભ્યાસ, પ્રકલ્પ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- કોઠારી,જ.(૨૦૧૫). ભાષા પરિચય અને ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
- ભાષા નિયામકની કચેરી. (૨૦૧૦). ભાષા વિવેક. ગાંધીનગર : લેખક
- ભાષા નિયામકની કચેરી. (૨૦૧૦). ભાષા ગૌરવ. ગાંધીનગર : લેખક
- ભાષા નિયામકની કચેરી. (૨૦૧૦). ગુજરાતી ભાષા સૌંદર્ય. ગાંધીનગર : લેખક
- વ્યાસ,યો. (૨૦૧૮). ગુજરાતી ભાષાનું વ્યાકરણ. અમદાવાદ : બાલવિનોદ પ્રકાશન

Online Resources & Tools:

<https://dol.gujarat.gov.in/publications-guj.htm>

<https://rekhtagujarati.org/>

<https://gujaratsahityaacademy.com/user/magazine>

<https://gujaratisahityaparishad.com/prakashan/parab/index.htm>

<https://tahuko.com/>

<https://layastaro.com/>

<https://www.gujaratilexicon.com/>

Program – B.Ed. Semester- 1		
Course Code 256010123008	Name of Subject ઉદ્યોગ-સહ-સમૂહજીવન	Compulsory
Credit: 01	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1: ચરવડા રેટિયાના ભાગો અને કાંતણ માટે જરૂરી સાધન-સામગ્રી ઓળખી સૂતર ઉત્પાદનની પ્રવૃત્તિઓ કરે.		
CO-2: CO.2 વિવિધ પ્રકારની સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગી બની સામુદાયિક જીવના અનુભવો મેળવે અને પોતાના જીવનમાં સામુદાયિક જીવના અનુભવોનું અમલીકરણ કરે.		
Detailed Syllabus		
Unit-1. ચરવડા ચક્ર અને ખાદી વણાટ (પ્રાયોગિક અને મૌખિક)		
1.1 ચરવડા ચક્રની સમજ		
1.2 ચરવડાચક્ર પર કતાઈ કૌશલ્ય		
1.3 સૂતરની ગુણવત્તા		
3.1 સૂતરની લાક્ષણિકતાઓ		
3.2. સૂતરનો કસ, સમાનતા		
3.3. સૂતરનો આંક અને તેનું ગણિત		
Unit-2. સહઅભ્યાસપ્રવૃત્તિઓઅનેસમૂહજીવન		
2.1 વર્ગખંડશિક્ષણમાંનિયમિતતાઅનેસહભાગિતા		
2.2 વિભાગદ્વારાઆયોજિતસમૂહપ્રવૃત્તિઓમાંસહભાગિતા:અભિમુખતાશિબિર, સમૂહસફાઈ, સ્વયંપાકી-સમૂહભોજન, વિશિષ્ટ દિવસોની ઉજવણી, સાહિત્યિક /સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમો, વિવિધ સ્પર્ધાઓ, વર્ષાતકાર્યક્રમ (શુભેચ્છા સમારંભ) વગેરે સમૂહ પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા		
2.3 વિભાગમાંસામુદાયિકજીવન:પરસ્પર સાથેનો જીવન વ્યવહાર, વિવિધ ટુકડી કાર્યોમાં સહભાગીતા, પ્રાર્થના-ભજન-ધૂન-ગીત સમજ અને તેનું કૌશલ્ય		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	2	1	2	1	2	1	1	2	2	2	3	2	1.75	3	3	-	2	2.66
CO-2	1	2	2	2	3	2	—	3	3	2	1	3	2.00	2	3	-	2	2.33
Avg	1.50	1.50	2	1.50	2.50	1.50	1.00	2.50	2.50		2.00	2.50		2.5	3	-	2	2.50

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• નિદર્શન, પ્રવૃત્તિકાર્ય, જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન
CO-2 (Unit: 2)	• પ્રવૃત્તિકાર્ય, જૂથ ચર્ચા, યોગશિબિર, સંવાદ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component	
			Oral Test	Practical
			5	5
			5	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component	
	CO-1	15	Term End Examination	
	CO-2	15		

References

Books:

- ડાભી, પ્રવીણભાઈ ગ. (1990). કાંતણવિદ્યા. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ડાભી, પ્રવીણભાઈ ગ. (1991). સમૂહજીવન - સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને તેનું મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- મહેતા, બબલભાઈ. (1970). સમૂહજીવનનો આચાર. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- પટેલ, મ.જો. (2003). પ્રાર્થના, કાંતણ, ખાદી, સફાઈ..... કુલપતિશ્રીના શબ્દોમાં. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર. વસ્ત્રવિદ્યા વિષયનાં ધોરણ-8 થી 12 નાં પાઠ્યપુસ્તકો

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010323009	Name of Subject ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી અને સમકાલીન ભારત	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, Prospective Teachers will be able to.....		
CO-1: પ્રશિક્ષણાર્થીઓ શિક્ષણ પ્રત્યે બૃહદ દ્રષ્ટિકોણ કેળવશે.		
CO-2: પ્રશિક્ષણાર્થીઓ પ્રાચીન ભારતની શિક્ષા પ્રણાલી વિષે જાણશે		
CO-3: પ્રશિક્ષણાર્થીઓ બ્રિટીશકાળ દરમિયાન શિક્ષણ પ્રણાલી વિષે જાણશે		
CO-4: પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સ્વતંત્ર ભારતમાં પ્રવર્તમાન શિક્ષણ પ્રણાલી વિષે જાણશે.		
Detailed Syllabus		
Unit-1. શિક્ષણ પ્રત્યેનો બૃહદ દ્રષ્ટિકોણ વિકસાવવો અને શિક્ષા પ્રણાલીમાં આવતા બદલાવનાં જવાબદાર ઘટકો વિષે જાણવું 1.1 શિક્ષણનું તત્વદર્શન અને તત્વદર્શનનો શિક્ષણ પર પ્રભાવ 1.2 કેળવણી : સંકલ્પના, અર્થ , મહત્વ 1.3 ભારતના મહાન ચિંતકોનું શિક્ષણ દર્શન; સ્વામી વિવેકાનંદ, રબીન્દ્રનાથ ટેગોર, ડૉ. સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણન, ડૉ. એ.પી.જે. અબ્દુલ કલામ 1.4 શિક્ષણ પ્રણાલીમાં આવતા બદલાવ માટેના જવાબદાર ઘટકો અને શિક્ષણનાં સ્વરૂપો		
Unit-2. પ્રાચીન ભારતનું શિક્ષાદર્શન 2.1 વેદિક કાળ: ધ્યેય, પદ્ધતિ 2.2 ગુરુ- શિષ્ય પ્રણાલી : ગુરુ શિષ્યના કેટલાક ઉત્કૃષ્ટ પ્રસંગો (ગુરુ વશિષ્ઠ અને રામ , ગુરુ સાંદીપની અને કૃષ્ણ- સુદામા, ગુરુ યોદધીમ્ય અને આરુણી, ગુરુ દ્રોણાચાર્ય અને અર્જુન, ગુરુ ધૌમ્ય અને ઉપમન્યુ, ગુરુ યાણક્ય અને ચંદ્રગુપ્ત વગેરે) 2.3 ભારતના મહાન ઋષીઓ અને તેઓની શોધો (આર્યભટ્ટ, આચાર્યા સુશ્રુત, આચાર્ય ચરક, ઋષિ પતંજલિ, ઋષિ કનડા, ભાસ્કરાચાર્ય) 2.4 બૌદ્ધકાલીન શિક્ષા : ધ્યેય, શિક્ષકની ભૂમિકા, શિક્ષણની પદ્ધતિ, શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ		
Unit-3. બ્રિટીશકાળ દરમિયાન આવેલા શિક્ષણપંચની માધ્યમિક શિક્ષણને લગતી ભલામણોનો અભ્યાસ 3.1 વુડ્સ ડીસ્પેચ (1854) : પશ્ચાદભૂમિકા અને માધ્યમિક શિક્ષણ સંબંધિત ભલામણો 3.2 હન્ટર કમિશન (1882): પશ્ચાદભૂમિકા અને માધ્યમિક શિક્ષણ સંબંધિત ભલામણો 3.3 સેડલર કમિશન (1917): પશ્ચાદભૂમિકા અને માધ્યમિક શિક્ષણ સંબંધિત ભલામણો 3.4 હાર્ટોગ કમિટી (1929) : પશ્ચાદભૂમિકા અને માધ્યમિક શિક્ષણ સંબંધિત ભલામણો		

Unit-4. સ્વતંત્ર ભારતના શિક્ષણ પંચની માધ્યમિક શિક્ષણ સંબંધિત ભલામણો, શિક્ષણ નીતિ અને પ્રવર્તમાન શિક્ષણ પ્રણાલી

4.1 મુદલિયાર કમિશન (1952-53): પશ્ચાદ ભૂમિકા અને માધ્યમિક શિક્ષણ સંબંધિત ભલામણો

4.2 કોઠારી કમિશન (1964-66): પશ્ચાદ ભૂમિકા અને માધ્યમિક શિક્ષણ સંબંધિત ભલામણો

4.3 NPE ૧૯૮૬, NPE ૧૯૮૨ અને NEP 2020 નો માધ્યમિક શિક્ષણ, શિક્ષણ –પ્રશિક્ષણ અને શિક્ષણ સંબંધિત તુલનાત્મક અભ્યાસ

4.4 રાષ્ટ્રીય માધ્યમિક શિક્ષા પાઠ્યક્રમ (NCFSE), શિક્ષકની વ્યવસાયિક નીતિમત્તા

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	2	2.25	2	2	1	3	2.00
CO-2	3	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	2	3	2	---	2	2.33
CO-3	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	2.33	3	1	---	2	2.00
CO-4	3	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	2	2.25	3	2	1	3	2.25
Avg	3	-	2	-	2	-	-	-	1.66	-	-	2		2.75	1.75	1	2.5	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન, ચર્ચા, સંવાદ
CO-2 (Unit: 2)	• જૂથ ચર્ચા, પ્રસ્તુતિ, સ્વઅધ્યયન
CO-3 (Unit: 3)	• પ્રદર્શન, જૂથ ચર્ચા સભા, ટીમ ટીચિંગ
CO-4 (Unit: 4)	• ક્ષેત્ર મુલાકાત, પ્રતિક્ષી અનુભવ કાર્ય, નિરીક્ષિત અભ્યાસ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- પુસ્તકો / સમાચાર પત્ર/ સામાયિક
- India Today, (July, 2015). APJ Abdul Kalam's expectations from the Indian Education system.
- Kalam, APJ Abdul, Rajan, Y. S.(2002). Mission India A vision for Indian Youth. Penguin Books Ltd
- Kalam, APJ Abdul, Rajan, Y. S., India (1998). 2020:A Vision for the New Millennium.Penguin India. .
- Kalam, APJ Abdul.(1999). Wings of Fire: Universities Press India Private Limited.
- Ignited Minds: Penguin Books Ltd. 6. Lal, Mohan.(2011).
- Educational thoughts of Dr. APJ Abdul Kalam and Its Social relevance, Journal of Advances and Scholarly Researches in Allied Education.
- ભાલ. જે. ડી . ભારતની શિક્ષણ વ્યવસ્થા, અમદાવાદ: યુનીવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ,
- માંકડ ડી. આર. , પ્રાચીન ભરતમાં શિક્ષણ, અમદાવાદ: ગુજરાત યુનીવર્સિટી પ્રકાશન
- પટેલ. એમ. ભારતીય શિક્ષણ પંચોની એક ઝલક: અમદાવાદ: બી.એસ. શાહ પ્રકાશન
- જોશી.બી. એચ. અને ભોગાયતા, સી.કે. (૨૦૧૩). વિકાસશીલ ભારતીય સમાજમાં શિક્ષણ અને શિક્ષક, અમદાવાદ : પર્થ પબ્લિકેશન
- મદાન, પિ.ઉદયમાન ભારતીય સમાજ મેં શિક્ષક, આગરા : અગ્રવાલ પ્રકાશન
- અગ્રવાલ, એસ.કે. (૧૯૯૭). શિક્ષા કે તાત્વિક સિદ્ધાંત, મેરઠ : રાજેશ પબ્લિશિંગ

- Agrawal.J.C (2000). Landmarks in the History of Modern Education, New Delhi: APH Publication
- Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009. The Gazette of India, August 27, 2009, New Delhi.pp9.
- Anderson, R.C.(1984). Role of the reader's schema in comprehension, learning and memory. In R.C.Anderson,J. Osborn, & R.J. Tiemey (Eds.) Learning to read in American Schools:Basal Readers and content texts. Psychology Press.
- Dewey,J.(2004). Democracy and Education. Courier Dover Publication
- Naik,J.P(1982). The Education Commission and after, New Delhi: APH Publication

Online Resources & Tools:

<https://egyankosh.ac.in/handle/123456789/46715>

https://www.wbnsou.ac.in/online_services/SLM/BED/A4_Part-III.pdf

<https://www.egyankosh.ac.in/handle/123456789/46637>

<https://www.educationjournal.info/article/86/2-2-34-817.pdf>

<https://shodhganga.inflibnet.ac.in/handle/10603/447511>

<https://www.ijcrt.org/papers/IJPUB1801099.pdf>

https://www.raijmr.com/ijrsml/wpcontent/uploads/2018/03/IJRSML_2017_vol05_issue_4_Eng_10.pdf

www.hindustantimes.com

www.thehindu.com

https://www.education.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/nep/2020/GUJARATI.pdf

https://baou.edu.in/assets/pdf/ES-113_slm.pdf

https://gcert.gujarat.gov.in/gcert/Portal/Document/1_4526_NCFSE_English_2_30112024.pdf

<https://ncte.gov.in/website/PDF/NPST/NPST-Book>

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010323010	Name of Subject અધ્યયન માટેનું મૂલ્યાંકન	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1:	માપન અને મૂલ્યાંકનની સંકલ્પના તેના હેતુઓ સમજાવી માપન મૂલ્યાંકનના મહત્વની તાર્કિક સમીક્ષા કરે	
CO-2:	આકલનના વિવિધ સ્વરૂપોની રચના અને ઉપયોગ કરે	
CO-3:	વર્ગશિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્રનો ઉપયોગ કરે	
CO-4:	મૂલ્યાંકનના નૂતન પ્રવાહોનો વર્ગશિક્ષણમાં ઉપયોગ કરે	
Detailed Syllabus		
Unit-1. શૈક્ષણિક માપન અને આકલન (Assessment)		
1.1 પરીક્ષણની સંકલ્પના, માપન અને મૂલ્યાંકનનો અર્થ અને તે બંને વચ્ચેનો તફાવત		
1.2 અધ્યયનનું આકલન (Assessment), અધ્યયન માટેનું આકલન (Assessment) અને અધ્યયન તરીકે આકલન		
1.3 આકલનના (Assessment) હેતુઓ		
1.4 મિડલ અને સેકન્ડરી સ્ટેજમાં આકલન અને આકલનમાં વર્તમાન પડકારો		
Unit-2. આકલનનાં સ્વરૂપો		
2.1 આકલનના સ્વરૂપો: લેખિત પરીક્ષા, હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો, મુક્તજવાબી (ટૂંક જવાબી, નિબંધપ્રકાર) પ્રશ્નો, ગ્રાફિક રચના (Graphic Organizers)		
2.2 મૌખિક પરીક્ષા: મુખવાચન, સાંભળવું અને પ્રતિચાર આપવો, પઠન, વાદવિવાદ અને ચર્ચાઓ		
2.3 પ્રાયોગિક પરીક્ષાઓ: પ્રયોગો, કલાકૃતિઓ, પ્રોજેક્ટ્સ, પોર્ટફોલિયો		
2.4 સિદ્ધિક્ષોટી, બુદ્ધિક્ષોટી: સ્વરૂપ અને ઉપયોગિતા		
Unit-3. શૈક્ષણિક આંકડાશાસ્ત્ર		
3.1 શૈક્ષણિક આંકડાશાસ્ત્રની સંકલ્પના અને શિક્ષક માટે ઉપયોગિતા		
3.2 આવૃત્તિ વિતરણ અને તેના પર આધારિત આલેખ : સ્તંભાલેખ અને આવૃત્તિ બહુકોણ		
3.3 મધ્યવર્તી સ્થિતિનાં માપ : સંકલ્પના અને ગણતરી (મધ્યક, મધ્યસ્થ અને બહુલક)		
3.4 ચલિતતાનાં માપ: સંકલ્પના અને ગણતરી (વિસ્તાર અને પ્રમાણવિચલન)		
3.5 પ્રતિશત ક્રમાંક: અર્થ, મહત્ત્વ અને અર્થઘટન		
Unit-4. મૂલ્યાંકનના નૂતન પ્રવાહો		
4.1 સંગૃહિત પ્રગતિ પત્રક (HPC) અને સમગ્ર ગ્રેડમાં પ્રગતિ		
4.2 સારા આકલનના સિદ્ધાંતો (NCFSE)		
4.3 કાર્ય આધારિત મૂલવણી (Performance Based Evaluation)		
4.4 મૂલ્યાંકનમાં કમ્પ્યુટરનો વિનિયોગ		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	2	2	3	-	3	-	-	-	2	2	2	2	2.25	3	-	3	-	3
CO-2	3	2	3	-	3	2	3	3	2	2	3	2	2.55	2	2	1	-	1.67
CO-3	3	2	3	-	3	2	3	3	2	2	3	2	2.36	1	-	3	2	2
CO-4	3	2	3	-	3	2	3	3	2	2	3	2	2.55	2	-	2	2	2
Avg	3.7	2	3	-	3	2	3	3	2	2	3.7	2	-	2	2	2.25	2	2.17

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન, સ્વઅધ્યયન, જૂથ કાર્ય
CO-2 (Unit: 2)	• મૌખિક કાર્ય, કાર્યશાળા, વ્યાખ્યાન
CO-3 (Unit: 3)	• સ્વઅધ્યયન, ગણતરી કાર્ય, વર્કશોપ
CO-4 (Unit: 4)	• કમ્પ્યુટર કાર્ય, સ્વઅધ્યયન, વ્યાખ્યાન

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Arunima Kumari. (2008). An Introduction to Research Methodology. Udaipur : ATPA.
- Tom, Kubiszyn and Gary Bosich. (1990). Educational Testing and Measurement. USA : Harper Collins Publication.
- ગુપ્તા એસ.પી. (1999). આધુનિક માપન તથા મૂલ્યાંકન. ઇલાહાબાદ : શારદા પુસ્તક ભવન.
- પાઠક પી.ડી. (2004) (ભારતીય શિક્ષા ઓફ ડેવલપમેન્ટ સમસ્યાઓ). આગરા : વિનોદ પુસ્તક મંદિર.
- ઉચાટ ડી. એ. (2009). શિક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાનોમાં સંશોધન પદ્ધતિશાસ્ત્ર. રાજકોટ : સાહિત્ય મુદ્રણાલય, પ્રા.લિ.
- અંબાસણા, એ. (1996) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીની સંરચના. રાજકોટ : શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી.
- ત્રિવેદી, એમ. ડી. અને પારેખ, બી. યુ. (1994). શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર.. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
- પટેલ, એમ. અને અન્ય. (2008). અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયા તથા શૈક્ષણિક માપન અને મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ : બી.એસ.શાહ પ્રકાશન.
- પટેલ, આર. એસ. (2008). શૈક્ષણિક સંશોધન માટે આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિ. અમદાવાદ : જય પબ્લિકેશન.
- રાહોડ યુ.એન. (સં. 2011). શાળાકીય સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન. ગાંધીનગર : માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ.શેઠ,
- બી.એમ. અને અન્ય. (1976). મનોવિજ્ઞાનમાં આંકડાશાસ્ત્ર. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
- National Council of Educational Research and Training. (2023). National curriculum framework for school education (NCF-SE). Ministry of Education, Government of India.

Online Resources & Tools:

- https://ncert.nic.in/pdf/NCFSE-2023-August_2023.pdf

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010323011	Name of Subject નઈ તાલીમ અને રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
અભ્યાસક્રમને અંતે ભાવિ શિક્ષકો...		
CO-1:	નઈ તાલીમની સંકલ્પના, ગાંધીજીએ કરેલા વિવિધ કેળવણીના પ્રયોગોની સમજ પ્રાપ્ત કરી શકશે.	
CO-2:	નઈ તાલીમની સૈદ્ધાંતિક આધારશીલા, વર્ધા પરિષદની ભલામણો અને અનુબંધના કેન્દ્રોનો પરિચય મેળવી શકશે.	
CO-3:	રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિનો પરિચય, તેમાં સૂચિત શિક્ષણનું માળખું, પદ્ધતિઓ અને સંકલ્પનાઓની સમજ પ્રાપ્ત કરી શકશે.	
CO-4:	રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિમાં શિક્ષક, શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ અને શૈક્ષણિક તકનિકીના સમન્વયની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરી શકશે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1. નઈતાલીમનોઉદભવઅનેવિકાસ		
1.1	નઈ તાલીમની સંકલ્પના અને અર્થ	
1.2	ગાંધીજીએ દક્ષિણ આફ્રિકામાં કરેલા કેળવણીના પ્રયોગો (ધર, ફિનિક્સ વસાહત, અને ટોલ્સટોય ફાર્મ)	
1.3	ગાંધીજીએ ભારતમાં કરેલા કેળવણીના પ્રયોગો (સત્યાગ્રહ આશ્રમ, હરીજન આશ્રમની શાળાઓ સંદર્ભે)	
1.4	નઈ તાલીમનાં પ્રારંભનાં વિદ્યાલયો (ગૂજરાત કુમાર વિનય મંદિર, અમદાવાદ અને ગ્રામદક્ષિણામૂર્તિ, આંબલા)	
Unit-2. નઈ તાલીમની સૈદ્ધાંતિક આધારશીલા		
2.1	વર્ધા મુકામે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ પરિષદમાં ગાંધીજીનું પ્રથમ વ્યાખ્યાન	
2.2	વર્ધા પરિષદના મુખ્ય ઠરાવો અને ઝાકીરહુસેન સમિતિની ભલામણો	
2.3	નઈતાલીમના સિદ્ધાંતો અને તત્ત્વો	
2.4	અનુબંધનાં કેન્દ્રો અને પ્રકાર	
Unit-3. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ -૨૦૨૦		
3.1	પશ્ચાદભૂમિકા અને પરિચય	
3.2	નીતિમાં સૂચિત શિક્ષણનું માળખું	
3.3	નીતિમાં સૂચિત શિક્ષણ પદ્ધતિઓ	
3.4	નીતિમાં સૂચિત નવી સંકલ્પનાઓ : HPC, PARAKH, DIKSHA	
Unit-4. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ-૨૦૨૦ અને શૈક્ષણિકપરિવર્તન		
4.1	રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિમાં શિક્ષક	
4.2	રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિમાં શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ	
4.3	રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિમાં શૈક્ષણિક તકનિકીનો સમન્વય	
4.4	રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ અને નઈ તાલીમ વચ્ચેના સમાન તત્ત્વો	

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3		Avg
CO-1	3	3	-	-	-	2	-	2	-	2	-	3	2.5	3	3	2	2	2.5
CO-2	3	3	-	-	-	2	-	-	-	2	2	3	2.5	3	3	2	2	2.5
CO-3	3	3	1	-	2	1	1	2	2	1	-	3	1.9	3	2	3	2	2.5
CO-4	3	3	2	-	2	3	-	2	2	1	-	2	2.22	3	3	2	3	2.7
Avg	3	3	1.5	-	2	2	1	2	2	1.5	2	2.75		3	2.75	2.5	2.25	2.5

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન, પરિસંવાદ, જૂથ ચર્ચા, સ્વાધ્યાય
CO-2 (Unit: 2)	• વ્યાખ્યાન, જૂથ અધ્યયન, પરિસંવાદ, ક્ષેત્ર મુલાકાત
CO-3 (Unit: 3)	• જૂથ ચર્ચા, પ્રોજેક્ટ આધારિત અધ્યયન, સ્વાધ્યાય, ક્ષેત્ર મુલાકાત
CO-4 (Unit: 4)	• વ્યાખ્યાન, પરિસંવાદ, જૂથ અધ્યયન, સ્વાધ્યાય

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1		5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- ઉપાધ્યાય, ચંદ્રકાન્તભાઈ. બુનિયાદી શિક્ષણની ઐતિહાસિક અને વૈચારિક વિકાસ યાત્રા. અમદાવાદ: નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ઉપાધ્યાય, ચંદ્રકાન્તભાઈ. અનુબંધ (સમવાય) ની સંકલ્પના. અમદાવાદ: નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ગાંધી, મોહનદાસ. દક્ષિણઆફ્રિકાનો સત્યાગ્રહનો ઇતિહાસ. અમદાવાદ: નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ગાંધી, પ્રભુદાસ. જીવનનું પરોઢ. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- જોષી, વિદ્યુત (2012). પાયાની કેળવણીના નવા આયામો. અમદાવાદ: અમોલ પ્રકાશન.
- દેસાઈ, પાઠક, પટેલ અને પટેલ. શૈક્ષણિક આયોજન, પ્રવિધિ અને મૂલ્યાંકનની નવી ધરી. મુંબઈ/અમદાવાદ: એ. આર. શેઠની કંપની.
- પટેલ, નરોત્તમભાઈ શિ. ગુજરાતમાં નઈ તાલીમ. અમદાવાદ: નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- પટેલ, મ.જો. (સંપાદક)ગાંધીજીનું શિક્ષણ દર્શન. અમદાવાદ: નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- પંચલી, મનુભાઈ. (સં. રામચંદ્રભાઈ) (2011). નઈ તાલીમનું નવનીત. દિલ્હી: NCRI.
- મહેતા, દિપક. શિક્ષણ ભિતરનો ખજાનો. અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
- રાવલ, ગોવિંદભાઈ અને રાવલ, સુમતિબેન(2011). નઈ તાલીમ તત્ત્વદર્શન અને પ્રયોગ. અમદાવાદ: ગુજરાત નઈ તાલીમ સંઘ.

- શાસ્ત્રી, જ. દવે. ભારતીય શિક્ષણ ચિંતકોનું શિક્ષણ ચિંતન. અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
- સલ્લા, મ. (2012). માણસાઈની કેળવણી, ગુજરાત ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય. અમદાવાદ.
- સોલંકી, અ. અને અન્ય, બુનિયાદી કેળવણીની રૂપરેખા. અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
- રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ. (2020). શિક્ષણ મંત્રાલય, ભારત સરકાર.
- ગાંધી, મો.ક. સત્યાગ્રહ કા ઇતિહાસ. અહમદાબાદ: નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- વિવેક, રામલાલ. મહાત્મા ગાંધી દર્શન ઓર જીવન. જયપુર: પંચશીલ પ્રકાશન.
- શિવદત્ત, (2006). સમગ્ર નવી તાલીમ (વિચાર, દર્શન, યોજના એવં પાઠ્યક્રમ). વર્ધા: નવી તાલીમ સમિતિ આશ્રમ સેવાગ્રામ.

Online Resources & Tools:

- Gandhi Foundation - Educational Philosophy of Mahatma Gandhi:
<https://www.gandhifoundation.net/educational-philosophy-of-mahatma-gandhi/>
- Gujarat Vidyapith: <https://www.gujaratvidyapith.org/>
- Ministry of Education (India) – NEP 2020: <https://www.education.gov.in/nep/>
- National Curriculum Framework for School Education 2023:
http://dsel.education.gov.in/sites/default/files/update/ncf_2023.pdf
- Sabarmati Ashram: <https://www.mkgandhi.org/museum/Sabarmati.php>

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010323012	Name of Subject ગુજરાતીનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
અભ્યાસક્રમને અંતે ભાવિ શિક્ષકો...		
CO-1:	ગુજરાતી ભાષા શિક્ષકની સજ્જતા પ્રાપ્ત કરી અસરકારક ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણ કરી શકશે.	
CO-2:	વિદ્યાર્થીઓના ગુજરાતી ભાષાના મૂળભૂત કૌશલ્યોનું નિદાન-ઉપચાર કરી તેનો વિકાસ કરવા માટેની પ્રવૃત્તિઓ કરી શકશે.	
CO-3:	ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણમાં વિવિધ પદ્ધતિઓ અને પ્રયુક્તિઓનો ઉપયોગ કરી શકશે.	
CO-4:	ગુજરાતી ભાષાશિક્ષણ માટે વિવિધ સહઅભ્યાસક પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરી વિદ્યાર્થીઓનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1. ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણ, શિક્ષક અને પાઠ આયોજન 1.1 ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણમાં પડકારો 1.2 ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણને અસરકારક બનાવવાના ઉપાયો. 1.3 ગુજરાતી ભાષા શિક્ષકની સામાન્ય સજ્જતા અને સજ્જતાના સ્તરો (પ્રવીણ, ઉન્નત અને કુશળ) 1.4 ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણમાં પાઠ આયોજન : સૂક્ષ્મ પાઠ, સેતુપાઠ, સિમ્યુલેસન, છૂટા પાઠ, એકમ પાઠ, પ્રવૃત્તિ-સમવાય પાઠ, લોકશિક્ષણ પાઠ		
Unit-2. ગુજરાતી ભાષાનાં મૂળભૂત કૌશલ્યો (સંકલ્પના, મહત્ત્વ, નિદાન-ઉપચાર, વિકાસ કરવાની પ્રવૃત્તિઓ) 2.1 શ્રવણ 2.2 કથન 2.3 વાચન 2.4 લેખન		
Unit-3. ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણની પદ્ધતિઓ અને પ્રયુક્તિઓ 3.1 શિક્ષણ પદ્ધતિની સંકલ્પના 3.2 શિક્ષણ પદ્ધતિ પસંદ કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો 3.3 નાટ્યીકરણ પદ્ધતિ (સ્વરૂપ અને લાભાલાભ) 3.4 પ્રદર્શન પદ્ધતિ (સ્વરૂપ અને લાભાલાભ) 3.5 પ્રકલ્પ પદ્ધતિ (સ્વરૂપ અને લાભાલાભ) 3.6 ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણની પ્રયુક્તિઓ 3.6.1 આદર્શવાચન 3.6.2 વાર્તાકથન		

3.6.3 ગાન / પઠન

3.6.4 શબ્દરમત

Unit-4. ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણમાં ઉપયોગી અભ્યાસક પ્રવૃત્તિઓ, મૂલ્યાંકન અને ક્રિયાત્મક સંશોધન

4.1 કવિસભા

4.2 અંકપ્રકાશન

4.3 પુસ્તકાલય આધારિત અભ્યાસક પ્રવૃત્તિઓ

4.4 પ્રશ્નપ્રકાર અને ત્રિ-પરિમાણદર્શક સારણી

4.5 ક્રિયાત્મક સંશોધન

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	-	-	-	2	-	-	-	2	-	2	2.40	3	1	2	2	2
CO-2	3	3	-	-	-	2	-	-	-	2	-	2	2.40	3	1	2	2	2
CO-3	3	3	3	-	2	2	1	2	2	2	-	2	2.20	3	1	2	2	2
CO-4	3	3	3	-	2	2	-	2	2	2	-	2	2.33	3	1	2	2	2
Avg	3	3	3	-	2	2	1	2	2	2	-	2		3	1	2	1	2

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન, જૂથ ચર્ચા, સ્વાધ્યાય, પ્રદર્શન
CO-2 (Unit: 2)	• જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય, નિરીક્ષિત અભ્યાસ
CO-3 (Unit: 3)	• પ્રશ્નોત્તરી, વાર્તાકથન, વ્યાખ્યાન, આગમન-નિગમન
CO-4 (Unit: 4)	• જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય, પ્રદર્શન

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- જોશી, ક. (1972). ગુજરાતી અધ્યાપનના સાંપ્રત પ્રવાહો (પ્રથમ આ.). અમદાવાદ : બાલગોવિંદ
- ત્રિવેદી, વિ. (2010). ગુજરાતીમાં ભાષાશિક્ષણ (પ્રથમ આ.). અમદાવાદ : શબ્દલોક
- દવે, જ. (1982). કવિતાનું શિક્ષણ (પ્રથમ આ.). વલ્લભ વિદ્યાનગર : સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી
- રાવલ, ન.વી. અને અન્ય (2007). માતૃભાષાનું અભિનવ અધ્યાપન.. અમદાવાદ : નીરવ
- વ્યાસ, ચો. (1999). પ્રાથમિક શાળામાં ભાષાશિક્ષણ (પ્રથમ આ.). અમદાવાદ : પાર્શ્વ
- સોની, ર. અને પટેલ, મ.હ. (1978). કવિતાનું શિક્ષણ (પ્રથમ આ.). ઇડર : લેખકો
- ગુપ્તા, મ. (૨૦૧૧). ભાષા શિક્ષણ સિદ્ધાંત ઓર પ્રવિધિ. આગરા: કેન્દ્રિય હિન્દી સંસ્થાન
- જૈન, મ. (1966). અન્ય ભાષા શિક્ષણ. આગરા : હિન્દી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ

Online Resources & Tools:

- National Council of Educational Research and Training. (2023). National curriculum framework for school education (NCF-SE). Ministry of Education, Government of India. https://ncert.nic.in/pdf/National_Curriculum_Framework/NCF-SE_Final_English_27-10-23.pdf (pp 215-247)
- National Council for Teacher Education. (2021). National professional standards for teachers (NPST). Ministry of Education, Government of India. <https://ncte.gov.in/Website/PDF/NPST/NPST-English.pdf> (pp 9-13)
- <https://www.youtube.com/watch?v=R-h1dKA0jPs>
-

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010323013	Name of Subject અંગ્રેજીનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to CO-1: Describe aims, nature, importance of English language and different types of lessons for classroom teaching. CO-2: Explain methods, approaches, techniques and ICT tools for English language and its application in classroom teaching. CO-3: Utilize different materials and teaching aids of English language for developing LSRW skills of ESL learners. CO-4: Apply testing, evaluation and textbook of English Language in classroom teaching.		
Detailed Syllabus		
Unit-1. Aims, Nature and Importance of English Language 1.1 Status and Role of English in India: Historical Background and Contemporary Relevance. 1.2 Language teaching in NEP concerning English 1.3 Aims and Objectives of ELT at Middle and Secondary Levels of School Education (NCERT) 1.4 Teaching of Prose, Poetry, Grammar and Composition		
Unit-2. Approaches, Methods and Techniques 2.1 Structural Approach and Communicative Language Teaching(CLT): Meaning and Concept 2.2 Audio-Lingual Method, Flipped Classroom, Task-Based Language Teaching (TBLT): Meaning and Concept 2.3 Instructional Techniques: Role play, Language games, Brainstorming and Storytelling 2.4 Concept of AI tools and its application in ELT		
Unit-3. ELT Materials, Skills & Teacher of English 3.1 Importance of Teaching aids and Materials for ELT 3.2 Listening and Speaking: Meaning, Sub-skills, Importance and Activities 3.3 Reading and Writing: Meaning, Sub-skills, Importance and Activities 3.4 Qualities of Effective Teachers of English (Proficient, Advanced, Expert)		
Unit-4. Evaluation & Textbook 4.1 Concept of Testing, Assessment & Evaluation 4.2 Three-Dimensional Table of Blueprint: Concept, importance and setting model question paper (Types of Questions) 4.3 Action Research and ELT 4.4 Characteristics of a good Textbook of English		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	Avg
CO-1	3	2	2	-	-	3	1	-	2	3	-	-	2.29	3	1	2	2
CO-2	3	3	3	-	1	2	2	-	2	2	-	-	2.25	3	1	3	2
CO-3	2	1	3	-	-	3	3	-	3	2	-	-	2.43	2	1	3	2
CO-4	3	-	2	-	-	2	1	-	2	3	-	-	2.17	3	1	2	2
Avg	2.75	2.00	2.50	-	1.00	2.50	1.75	-	2.25	2.50	-	-		2.75	1	2.5	2

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• Group Discussion,. Assignment, Individual presentation
CO-2 (Unit: 2)	• Critical analysis, Presentation Workshop. Demonstration
CO-3 (Unit: 3)	• Group Discussion,. Assignment, Individual presentation
CO-4 (Unit: 4)	• Critical analysis, Presentation Workshop. Demonstration

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Eastwood, John. (2004). Oxford Practice Grammar with answers. New York:Oxford University Press.
- Shrivastava,A.K. 2005,1st Ed.). English Language Teaching: Methods, Tools &Techniques Book enclave, Jaipur (India).
- Laurence. James C.(2007). Changing Role of Teachers in Education: Rajat Publication, New Delhi.
- Murphy, Raymond. (1997). Essential English Grammar(Sec. Ed.). Cambridge : UniversityPress.
- Natraj, S.(2005). Developing Communication Skills, A Handbook for Teachers & Learners of English, Vallabh Vidyanagar :Charutar Vidya Mandal
- Natraj, S.(2006). Learning to Teach. Vallabh Vidyanagar :Charutar Vidya Mandal
- Larsen-Freeman (2000). Techniques and Principles in Language Teaching. Oxford.
- Lazer, Giliian (2009). Literature and language Teaching. New Delhi Cambridge University Press.
- Littlewood, W. (1981). Communicative Language Teaching: An Introduction. Cambridge University Press
- Mary Slattery & Jane Willis (2001), English for the Teacher, Cambridge University Press.

Online Resources & Tools:

- National Council of Educational Research and Training. (2023). National curriculum framework for school education (NCF-SE). Ministry of Education, Government of India.
https://ncert.nic.in/pdf/National_Curriculum_Framework/NCF-SE_Final_English_27-10-23.pdf
- National Council for Teacher Education. (2021). National professional standards for teachers (NPST). Ministry of Education, Government of India. <https://ncte.gov.in/Website/PDF/NPST/NPST-English.pdf>
- Gohain, M. (n.d.). Language skills – LSRW I: Listening. INFLIBNET e-PG Pathshala.
<https://ebooks.inflibnet.ac.in/engp12/chapter/language-skills-lsrw-i-listening/>

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010323014	Name of Subject વિજ્ઞાનનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર	Elective
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ થયા પછી, પ્રશિક્ષણાર્થી		
CO-1:	વિજ્ઞાન શિક્ષણની પ્રયુક્તિઓ, પ્રવૃત્તિઓ અને અભ્યાસક્રમની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેની ઉપયોગિતા સમજાવે	
CO-2:	વિજ્ઞાનની વિષયવસ્તુનો યોગ્ય અનુબંધ સ્થાપિત કરી વર્ગ શિક્ષણમાં વિજ્ઞાન શિક્ષણની પદ્ધતિઓનો અસરકારક ઉપયોગ કરે	
CO-3:	વિજ્ઞાન વિષયમાં મૂલ્યાંકનની સંકલ્પના સમજાવી મૂલ્યાંકનની વિવિધ પરંપરાગત અને ICT આધારિત પ્રયુક્તિઓનો અસરકારક ઉપયોગ કરે	
CO-4:	વિજ્ઞાન શિક્ષકની સજ્જતાઓ વિકસાવે અને વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં ક્રિયાત્મક સંશોધન હાથ ધરે	
Detailed Syllabus		
Unit-1. વિજ્ઞાન શિક્ષણની પ્રયુક્તિઓ, પ્રવૃત્તિઓ અને અભ્યાસક્રમ		
1.1	વિજ્ઞાન શિક્ષણની પ્રયુક્તિઓ: નિદર્શન, નિરીક્ષણ, ઉદાહરણ, પ્રશ્નોત્તરી	
1.2	NCFSE નિર્દેશિત સ્ટેજ અનુસાર અધ્યયનના ધોરણો(Learning Standards)	
1.3	વિજ્ઞાનના અધ્યયન-અધ્યાપનમાં AI આધારિત મલ્ટીમિડિયાનો વિનિયોગ	
1.4	વિજ્ઞાન શિક્ષણની સહાયક પ્રવૃત્તિઓ - વિજ્ઞાન મંડળ, વિજ્ઞાન મેળો, વિજ્ઞાન સંગ્રહાલય: હેતુઓ, આયોજન, પ્રવૃત્તિઓ અને લાભાલાભ	
Unit-2. વિજ્ઞાન શિક્ષણની પદ્ધતિઓ અને અનુબંધ		
2.1	વિજ્ઞાન શિક્ષણની પદ્ધતિઓ: પ્રોજેક્ટ, કાર્યશાળા, પ્લે-વે મેથડ, જૂથ ચર્ચા	
2.2	વિજ્ઞાનની અધ્યયન પદ્ધતિઓ:નિરીક્ષિત અધ્યયન, પૂછપરછ આધારિત અધ્યયન	
2.3	વિજ્ઞાનમાં અનુબંધ : સંકલ્પના અને મહત્ત્વ	
2.4	વિજ્ઞાનનો આંતરશાખીય અનુબંધ, અન્ય વિષયો, કલા સાથે, રમત ગમત સાથેનો અનુબંધ અને બહુવિદ્યાશાખાકીય અભિગમ	
Unit-3. વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં મૂલ્યાંકન		
3.1	વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં મૂલ્યાંકનની સંકલ્પના	
3.2	પ્રશ્નોના પ્રકાર: નિબંધાત્મક, લઘુજવાબી અને વસ્તુલક્ષી	
3.3	ત્રિ-પરિમાણદર્શક સારણી આધારિત આદર્શ પ્રશ્નપત્ર રચના	
3.4	નિદાન અને ઉપચાર દ્વારા વિજ્ઞાનનું અધ્યયન – અધ્યાપન	
3.5	પ્રવૃત્તિ આધારિત, પ્રોજેક્ટ આધારિત મૂલ્યાંકન પ્રયુક્તિઓ-NCFSE-2023	

Unit-4. વિજ્ઞાન શિક્ષક અને સંશોધન

- 4.1 પ્રવીણ, ઉજ્જત અને કુશળ વિજ્ઞાન શિક્ષક સજ્જતા અને લાક્ષણિકતાઓ(સંદર્ભ: NPST, NEP)
- 4.2 વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં ક્રિયાત્મક સંશોધન
- 4.3 વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં ઉપયોગી સાહિત્ય: પ્રયોગ નોંધપોથી, શિક્ષક માટે અધ્યાપનપોથી અને વિદ્યાર્થી માટે કાર્યપોથી
- 4.4 વિજ્ઞાન પ્રયોગશાળા અને ટેકરિંગ પ્રયોગશાળા

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs																		
COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	-	-	2	2	-	2	2	1	-	2.0	3	-	-	-	3
CO-2	3	2	3	1	1	2	3	2	2	3	1	-	2.1	3	2	1	2	2
CO-3	2	2	3	-	2	2	3	-	2	2	2	-	2.2	-	-	3	-	3
CO-4	3	2	3	2	3	3	2	2	3	3	2	2	2.5	-	2	2	3	2.33
Avg	2.8	2.0	2.8	1.5	2.0	2.3	2.5	2.0	2.3	2.5	1.5	2.0	-	3	2	2	2.5	2.58

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy	
CO-1 (Unit: 1)	• પરિસંવાદ, સ્વઅધ્યયન, વ્યાખ્યાન
CO-2 (Unit: 2)	• જૂથ કાર્ય, કાર્યશાળા, વ્યાખ્યાન
CO-3 (Unit: 3)	• કમ્પ્યુટર કાર્ય, સ્વઅધ્યયન, વર્કશીપ
CO-4 (Unit: 4)	• કાર્યશાળા, સ્વઅધ્યયન, પ્રયોગ

Assessment Method					
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
Term-End Evaluation 60 Marks	CO-4	10	5	--	5
	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Dasgupta D.N. (1st Ed. 2004). Effective Teaching Techniques. Jaipur: Aavishkar Publishers, 807, Vyas Building, Chanra Rasta.
- Maitra Krishna (1st Ed. 1991), Teaching of Physics. New Delhi: Discovery Publishing House.
- Murray, John, Teaching Science at the secondary stage. London: A.S.E. Publication, 50 Albemarle Street.
- કુલશ્રેષ્ઠ, એસ. પી., જીવ વિજ્ઞાન શિક્ષણ. મેરઠ: લાયન બુક ડિપો.
- ત્રિપાઠી, મધુસુદન (1st Ed. 2007), શિક્ષણ તકનિકી ઓર પ્રબંધ. નર્ડ દિલ્લી : ઓમેગા પ્રકાશન, અંસારી રોડ, દરિયાગંજ.
- પાન્ડે શશિ કિરન, વિજ્ઞાન શિક્ષણ. નર્ડ દિલ્લી: વાણી પ્રકાશન દરિયાગંજ.
- રાવત ડી.એસ. (6th Ed. 1971), વિજ્ઞાન શિક્ષણ. આગરા : વિનોદ પુસ્તક મંદીર.
- જોષી, એચ., લિખિયા, કે., શાહ, બી., શાહ, એચ., ભરૂયા, એન. (ત્રીજી આવૃત્તિ). (2004). વિજ્ઞાન અધ્યાપનનું પરિશીલન. અમદાવાદ: બી.એસ. શાહ પ્રકાશન.
- દેવડા ડી.એચ. અને અન્ય (2017). લોકશિક્ષણ, અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
- પટેલ, વી. જી. (પ્રથમ આવૃત્તિ, 1993), વિજ્ઞાન શિક્ષણનો નૂતન અભિગમ. સુરત: સાહિત્ય સંકુલ.
- વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી (ધોરણ-6 થી 10). ગાંધીનગર: ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ.

- વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી પ્રયોગનોંધપોથી. (ધોરણ-6 થી 10). ગાંધીનગર: ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ.
- વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી. (ધોરણ-6 થી 10) શિક્ષક આવૃત્તિ. (2012). ગાંધીનગર: ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ.

Online Resources & Tools:

- <https://gcert.gujarat.gov.in/>
- <https://ncert.nic.in/>
- <https://swayam.gov.in/>
- <https://scity.gujarat.gov.in/>
- <https://ncte.gov.in/>
- <https://www.gseb.org/>
- www.emc.maricopa.edu
- www.chemistry.mcmaster.ca
- www.nyu.edu

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010323015	Name of Subject हिन्दी का अध्यापनशास्त्र	Elective
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1: शैक्षिक उद्देश्यों की संकल्पना स्पष्ट करें शैक्षिक उद्देश्यों की संकल्पना स्पष्ट करें		
CO-2: भाषा शिक्षा के कौशलों का उपयोग करें		
CO-3: हिंदी शिक्षण की विभिन्न विधाओं की तुलना एवं उपयोग करें		
CO-4: हिंदी शिक्षा में नूतन प्रवाहों का विनियोग करें		
Detailed Syllabus		
Unit-1. हिन्दी शिक्षा के उद्देश्य एवं पाठ योजना		
1.1 हिन्दी शिक्षा उद्देश्य:मध्यम एवं माध्यमिक स्तर पर		
1.2 पाठ योजना की संकल्पना, महत्व, प्रकार (सूक्ष्मपाठ, सेतुपाठ, सिम्युलेशन, इकाई पाठ, प्रवृत्ति समवाय पाठ, लोकशिक्षा)		
1.3 द्वितीय भाषा के रूप में हिन्दी शिक्षण की आवश्यकता और हिन्दी का अन्य भाषा से अनुबंध एवं संगणक का विनियोग		
1.4 द्वितीय भाषा शिक्षण की चुनौतियाँ एवं भाषा विकास में पुस्तकालय की भूमिका (NCF-SE)		
Unit-2. हिन्दी भाषा शिक्षा के कौशल और कौशल वर्धन की विधियाँ		
2.1 श्रवण कौशल का अर्थ, महत्व एवं विकास की प्रवृत्तियाँ		
2.2 कथन कौशल का अर्थ, महत्व एवं विकास की प्रवृत्तियाँ		
2.3 वाचन कौशल का अर्थ, महत्व एवं विकास की प्रवृत्तियाँ		
2.4 लेखन कौशल का अर्थ, महत्व एवं विकास की प्रवृत्तियाँ		
Unit-3. हिन्दी शिक्षण की विधियाँ		
3.1 गद्य शिक्षण की विधियाँ (प्रत्यक्ष, परोक्ष)		
3.2 पद्य शिक्षण की विधियाँ (गीत अभिनय विधि, तुलनात्मक विधि)		
3.3 व्याकरण शिक्षण की विधियाँ (आगमन, निगमन)		
3.4 रचना शिक्षण की विधियाँ (ढाँचे पर से कहानी, देखो और रचो, आवेदन पत्र)		
Unit-4. हिन्दी विषय शिक्षक, पाठ्यपुस्तक, क्रियात्मक अनुसंधान		
4.1 हिन्दी विषय शिक्षक की योग्यता एवं शिक्षकों के लिए व्यावसायिक मानक (प्रवीण, उन्नत, कुशल)		
4.2 हिन्दी के प्रचार प्रसार की संस्थाओं का परिचय		
4.3 हिन्दी भाषा में क्रियात्मक अनुसंधान		
4.4 हिन्दी भाषा शिक्षण में त्रिपरिमाण दर्शक कोष्टक एवं आदर्श प्रश्नपत्र रचना		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs																		
COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	1	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	2	3	2	1	2	2
CO-2	2	-	3	-	-	3	-	-	2	2	-	-	2.4	3	2	2	3	2.5
CO-3	3	-	3	-	-	2	-	-	2	2	-	-	2.4	3	1	2	2	2
CO-4	2	-	3	-	-	-	3	-	2	-	3	2	2.5	2	1	3	3	2.5
Avg	2.5	1	3	-	2	2.5	3	-	2	2	3	2		2.75	1.5	2	2.5	2.2

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy	
CO-1 (Unit: 1)	• Lecture Method, Problem-Solving Method, Blended Learning
CO-2 (Unit: 2)	• Discussion Method, Lecture Method
CO-3 (Unit: 3)	• Demonstration Method, Experiential Learning, Self-exploratory Method
CO-4 (Unit: 4)	• Collaborative Learning, Pair learning, Project Method, ICT-based Method

Assessment Method					
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References	

Books:

- कृष्णबिर सिंग(2007). हिन्दीशिक्षण.जयपुर:युनिवर्सिटीबुकहाउस.
- कौशिक.डी(1972).हिन्दीभाषाकाशिक्षण. लुधियाना:शारदाब्रधर्ष.
- गिरिराज और नागर(1987). राष्ट्रभाषाकीशिक्षा. बडौदा:आचार्यबुकडिपो.
- गुप्तामनोरमा(1985). भाषाशिक्षणसिद्धांतऔरप्रविधि. आगरा:केन्द्रीयहिन्दीसंस्थान.
- गुप्ता(2012). सीखनेकीविधियाँ. दिल्ली:कान्सेप्टपब्लिशिंगप्रा.लि.
- चक्रवर्ती(1994). भारतमेंदृश्यश्राव्यतकनीकी. कोलकता:सुजीन्द्रकुमारप्रकाशन.
- चतुर्वेदी (2012). हिन्दीशिक्षण. मेरठ:आर.लालबुकडिपो.
- जैनएम (1967). अन्यभाषाशिक्षण. आगरा:विनोदपुस्तकमंदिर.
- नामदार(2006). सफलहिन्दीशिक्षण. दिल्ली:पुष्पांजलीप्रकाशन.
- निरंजनकुमार(1981). माध्यमिकविद्यालयोंमेंहिन्दीशिक्षण. जयपुर:राज.ग्रंथअकादमी.
- पाण्डेयएवंरामकमल.(2007). हिन्दीसंरचना. मैसूर:पद्माइंटरप्राईज़.
- पाण्डेय, रामकमलएवंरागिनी.(2007). पाठसंकल्पना, शिक्षणऔरनियोजन.मैसूर:पद्माइंटरप्राईज़.
- पाठकएवंत्यागी.(1994). सफलशिक्षणएककला. आगरा:विनोदपुस्तकमंदिर.
- योगेन्द्र(2006). हिन्दीभाषाशिक्षण. आगरा:विनोदपुस्तकमंदिर.
- राणा(2004). आधुनिकहिन्दीशिक्षणव्यवस्था. आगरा:हर्षप्रकाशन.

- शर्मा(1994). भाषा1-2 की शिक्षणविधियाँ और पाठनियोजन. आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर.
- शर्मा(1996). शिक्षण पद्धतियाँ. दिल्ली: राधा पब्लिकेशन.
- National Council of Educational Research and Training. (2023)

Online Resources & Tools:

- National curriculum framework for school education (NCF-SE). Ministry of Education, Government of India. https://ncert.nic.in/pdf/National_Curriculum_Framework/NCF-SE_Final_English_27-10-23.pdf
- National Council for Teacher Education. (2021). National professional standards for teachers (NPST). Ministry of Education, Government of India. <https://ncte.gov.in/Website/PDF/NPST/NPST-English.pdf>

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010323016	Name of Subject સંસ્કૃતનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર	Optional
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1:	સંસ્કૃત ભાષાની વિશેષતાઓ, સંસ્કૃત અધ્યાપનના સિદ્ધાંતો તેમજ અન્ય વિષયો સાથેનું અનુબંધ વિશે સમજ આપે.	
CO-2:	મધ્યમ(middlestage) અને માધ્યમિક (Secondary) સ્તરે સંસ્કૃત અધ્યાપનના અભ્યાસિક હેતુઓ, પદ્ધતિઓ અને પ્રયુક્તિઓ વિશે સમજાવે.	
CO-3:	સંસ્કૃત અધ્યાપનમાં ICT, AI (કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા) ની ઉપયોગિતા અને ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીમાં સંસ્કૃત ભાષાનું મહત્ત્વ સમજાવે.	
CO-4:	ક્રિયાત્મક સંશોધન, શિક્ષક સજ્જતા, પ્રશ્નપત્ર નિર્માણ તેમજ સંસ્કૃત પ્રચાર-પ્રસારની પ્રવૃત્તિઓ વિષયક પ્રસ્તુતિ કરે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1. સંસ્કૃત ભાષાની વિશેષતાઓ, મહત્ત્વ,અને અધ્યાપનના સિદ્ધાંતો		
1.1 સંસ્કૃત ભાષાની વિશેષતાઓ		
1.2 સંસ્કૃત ભાષાનું સાંસ્કૃતિક, સાહિત્યિક અને રાષ્ટ્રીય એકતામાં મહત્ત્વ		
1.3 સંસ્કૃત અધ્યાપનના સિદ્ધાંતો		
1.4 સંસ્કૃત ભાષાનું અન્ય ભારતીય ભાષાઓ તેમજ વિષયો સાથેનું અનુબંધ		
Unit-2. સંસ્કૃત અધ્યયનના ધ્યેય,પદ્ધતિઓ, અનેપ્રયુક્તિઓ		
2.1 મધ્યમ (middlestage) અને માધ્યમિક (Secondary) સ્તરે સંસ્કૃત અધ્યાપનના ધ્યેયો		
2.2 સંસ્કૃત કાવ્ય અધ્યાપન: હેતુ, કાવ્યના પ્રકાર અને વિશિષ્ટ પદ્ધતિઓ (પાઠશાળા, ભાવાનુવાદ, અન્વય) નો પરિચય અને મહત્ત્વ		
2.3 સંસ્કૃત ગદ્ય અધ્યાપન: હેતુઓ ગદ્યના પ્રકાર અને વિશિષ્ટ પદ્ધતિઓ (પ્રત્યક્ષ, નાટ્યીકરણ, ભાષાંતર) નો પરિચય અને મહત્ત્વ		
2.4 સંસ્કૃત વ્યાકરણ અધ્યાપન: હેતુઓ, સંસ્કૃત વ્યાકરણની વિશેષતાઓ અને વિશિષ્ટ પદ્ધતિઓ (ભાંડારકર, અને આગમન-નિગમન) નો પરિચય અને મહત્ત્વ		
2.5 સંસ્કૃત ભાષામાં વપરાતી પ્રયુક્તિઓ (સ્પષ્ટીકરણ, પ્રશ્નોતરી, ઉદાહરણ,ગાન, અંત્યાક્ષરી, ડિજિટલ ટૂલ્સનો ઉપયોગ)		
Unit-3. સંસ્કૃત ભાષા અધ્યાપન, ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી અને ICT		
3.1 ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીમાં સંસ્કૃત ભાષાનું સ્થાન		
3.2 સંસ્કૃત ઉચ્ચારણ દોષના કારણ અને નિવારણ		
3.3 સંસ્કૃત અધ્યાપનમાં ઉપયોગી વિવિધ કૌશલ્યોના વિકાસમાં ICT ની ભૂમિકા		
3.4 સંસ્કૃત અધ્યાપનમાં AI (કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા) ની ઉપયોગિતા		

Unit-4. ક્રિયાત્મક સંશોધન, સંસ્કૃત શિક્ષક, સંસ્કૃત પ્રચાર-પ્રસારની પ્રવૃત્તિઓ

- 4.1 ક્રિયાત્મક સંશોધન:સંકલ્પના, સોપાન અને મહત્ત્વ
- 4.2 આદર્શ સંસ્કૃત ભાષા શિક્ષકની લાક્ષણિકતાઓ અને સજ્જતાના સ્તરો (પ્રવીણ, ઉન્નત અને કુશળ)
- 4.3 સંસ્કૃત ભાષાના પ્રચાર-પ્રસારની પ્રવૃત્તિઓ: પરિચય અને મહત્ત્વ
- 4.4 ત્રિપરિમાણદર્શક સારણીની સંકલ્પના અને પ્રશ્નપત્ર નિર્માણના સોપાનો

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	1	-	2	2	1	-	-	-	-	-	1	1.67	3	2	-	2	1.75
CO-2	3	-	3	-	1	2	2	-	1	-	-	-	2	3	-	2	2	1.75
CO-3	3	-	2	2	-	1	3	-	1	-	1	-	1.86	3	2	2	1	2
CO-4	3	2	2	-	-	2	1	-	-	-	1	1	1.72	2	2	-	2	1.5
Avg	3	1.5	2.33	2	1.5	1.5	2		1		1	1		2.75	1.5	1	1.75	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• જૂથ ચર્ચા, પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય
CO-2 (Unit: 2)	• નિરીક્ષિત અભ્યાસ, વ્યાખ્યાન, કાર્યશાળા, સ્વાધ્યાય
CO-3 (Unit: 3)	• વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય, જૂથ ચર્ચા, ફિલ્મ ક્લાસરૂમ
CO-4 (Unit: 4)	• કાર્યશાળા, જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન, ફિલ્મ ક્લાસરૂમ, સ્વાધ્યાય

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- જૈન, એસ. (1998). સંસ્કૃત પ્રવેશિકા. વારાણસી: સરસ્વતી પ્રકાશન.
- નૌટિયાલ, સી. (2004). અનુવાદ ચન્દ્રિકા. દિલ્લી: મોતીલાલ બનારસીદાસ.
- પાંડે, એચ. એવં વ્યાસ, એસ. (1998). સંસ્કૃત સાહિત્ય કી રૂપરેખા, કાનપુર: સાહિત્ય નિકેતન.
- પાંડેય, આર.(2002). સંસ્કૃત શિક્ષણ, આગરા: વિનોદ પુસ્તક મંદિર.
- મિત્તલ, એસ, (2013). સંસ્કૃત શિક્ષણ. મેરઠ: આર.આર.લાલ બુક ડિપો.
- શર્મા, આર. એવં જૈન. એ. (2005). સંસ્કૃત શિક્ષણ. જયપુર: આવિષ્કાર પબ્લિશર્સ.
- શર્મા, પી. (2006). સંસ્કૃત શિક્ષણ, જયપુર: આસ્થા પ્રકાશન.
- સફાયા, આર. (1990). સંસ્કૃત શિક્ષણ, ચળડિગઢ: હરિયાણા સાહિત્ય અકાદમી.
- સૈની, એસ. (2007). સંસ્કૃત શિક્ષણ. જયપુર-3 યૂનિવર્સિટી બુક હાઉસ (પ્રા. લિ. 79, ચૌડા રાસ્તા.
- આકુવાલા, સી.કે. (1966). સંસ્કૃત શિક્ષણની હેન્ડબુક, અમદાવાદ:અનડા પ્રકાશન.
- દવે,જે.કે., ભોગાચતા, સી. અભ્યંકર, એસ., ચોટલિયા, એમ., નકુમ, જી., અને વ્યાસ, બી. (2004). સંસ્કૃત અધ્યાપન પરિશીલન, અમદાવાદ: બી.એસ.શાહ પ્રકાશન.
- નકુમ, જી. (2004). સંસ્કૃત વ્યાકરણ વિચાર. અમદાવાદ,બી.એસ.શાહ પ્રકાશન.
- પાંડેય, એસ. (1998). હિન્દી સંસ્કૃત શબ્દકોશ, નઈ દિલ્લી: સંસ્કૃત ભારતી.

Online Resources & Tools:

- <https://www.e-sanskrit.in>
- <https://learnsanskrit.org>
- <https://www.sanskritfromhome.in>
- National Council of Educational Research and Training. (2023). National curriculum framework for school education (NCF-SE). Ministry of Education, Government of India. https://ncert.nic.in/pdf/National_Curriculum_Framework/NCF-SE_Final_English_27-10-23.pdf
- National Council for Teacher Education. (2021). National professional standards for teachers (NPST). Ministry of Education, Government of India. <https://ncte.gov.in/Website/PDF/NPST/NPST-English.pdf>

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010323017	Name of Subject સામાજિક વિજ્ઞાનનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, Prospective Teachers will be able to.....		
CO-1:	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયના શિક્ષક બનવા માટે જરૂરી સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની મૂળભૂત સંકલ્પનાઓનું જ્ઞાન અને સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયનાં અધ્યાપનની પ્રવર્તમાન સ્થિતિ વિષે વિસ્તૃત માહિતી પ્રાપ્ત કરશે.	
CO-2:	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય અધ્યાપન માટેના સંસાધન, ઉપકરણો અને દ્રશ્ય શ્રવણ સામગ્રીનો ઉપયોગ કરી શકશે	
CO-3:	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય અધ્યાપન માટેના વિકસાત્મક કાર્યોનો ઉપયોગ કરી શકશે.	
CO-4:	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય અધ્યાપન માટેની મૂલ્યાંકનની વ્યવસ્થા તેમજ પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરી વિદ્યાર્થીઓનું અસરકારક રીતે મૂલ્યાંકન કરી શકશે	
Detailed Syllabus		
Unit-1. શિક્ષક બનવા માટે જરૂરી સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયની મૂળભૂત સંકલ્પનાઓનું જ્ઞાન અને સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયનાં અધ્યાપનની પ્રવર્તમાન સ્થિતિ.		
1.1 સમયરેખા (સમયરેખા કેવી રીતે તૈયાર કરવી), વિભિન્ન સભ્યોના નામ, વિભિન્ન સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામના નામ અને તેની મૂળભૂત માહિતી		
1.2 વિભિન્ન રાજકીય પ્રણાલીઓની સંકલ્પનાઓ અને મૂળભૂત લક્ષણો અને ભારતની ચુંટણી પ્રક્રિયાનો મૂળભૂત ખ્યાલ, બંધારણનો પાયાનો ખ્યાલ : સમિતિ સભ્યોના નામ, ભાગોનાં નામ		
1.3 ભૂગોળની પાયાની સંકલ્પનાઓ : ભૂમિનાં પ્રકારો, ખંડો, હવામાન, સમુદ્રો, અક્ષાંશો અને રેખાંશો, આવરણો, નકશાવચન, GPS , દિશાઓ અને વિવિધ કેલેન્ડરનાં નામ અને પાયાનો ખ્યાલ, કુદરતી આપદાઓનાં નામ તેમજ તેનાથી રક્ષણના પ્રાથમિક ઉપાયો		
1.4 સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયનું માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ સ્થાન: (i) NEP 2020નીઅને NCFSE 2023ની સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય પ્રત્યે દૂરંદર્શિતા (ii) સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય સંબંધિત કેટલાક સંશોધન		
1.5 માધ્યમિક શાળાના સામાજિક વિજ્ઞાન પાઠ્યપુસ્તકનાં આદર્શલક્ષણો અને પાઠ્યપુસ્તકનું વિવેચન		
Unit-2. સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય અધ્યાપન માટેના વિવિધ માધ્યમો અને સંસાધનો, ઉપકરણો અને દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સામગ્રી		
2.1 સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય અધ્યાપનના માધ્યમો: રૂબરૂ અધ્યાપન, ઓન લાઇન અધ્યાપન, સંકરિતમાધ્યમ (રૂબરૂ તેમજ ઓન લાઇન), પ્રદર્શન		

- 2.2 સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય અધ્યાપન માટેના સંસાધન પ્રાપ્તિના સ્થાનો: વેબસાઇટ, પુસ્તકાલય, **MOOC** અભ્યાસક્રમ (સામાજિક વિજ્ઞાન વિષયના માધ્યમિક શાળા સ્તરના પાઠ્યપુસ્તકના અધ્યાપન માટે સહાયક વિવિધ વેબસાઇટ, પુસ્તકો, પ્રકાશનોની સૂચી તૈયાર કરવી)
- 2.3 સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય અધ્યાપનના ઉપકરણો: નકશા/એટલાસ, પૃથ્વીનો ગોળો, હોકાયંત્ર,એન્સાઇકોપિડીયાની પાયાની સમજ, **AI** નો ઉપયોગ
- 2.4 દ્રશ્ય- શ્રાવ્ય સામગ્રી: સભ્યતા અધ્યાપન માટેની સામગ્રી, ક્રાંતિ અને સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ અધ્યાપન માટેની સામગ્રી, વિરાસત અને સ્મારકોના અધ્યાપન માટેની સામગ્રી, ભૂમિના પ્રકારોના અધ્યાપન માટેની સામગ્રી, સંસાધનોના અધ્યાપન માટેની સામગ્રી, કુદરતી આપદા વિશેના અધ્યાપન માટેની સામગ્રી, નાગરિકના અધ્યાપનની સામગ્રી, સંસ્કૃતિ વિષે અધ્યાપન માટેની સામગ્રી વિગેરે
- 2.5 પ્રવૃત્તિઓ : રોલ પ્લે, નાટ્યીકરણ કરણ, મેમરી ગેમ, વાદ-વિવાદ, ક્લુ-ક્લુ, ક્વીક ક્લિક

Unit-3. સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય અધ્યાપન માટેના વિકસાત્મક કાર્યો

- 3.1 સામાજિક વિજ્ઞાન કક્ષ
- 3.2 **ECO** ક્લબ
- 3.3 ન્યૂઝ લેટર, ભીંત પત્ર / ભીંત સામાયિક
- 3.4 સર્વે અને પ્રાથમિક અને દ્વિતીય પ્રકારના માહિતી સ્ત્રોતો

Unit-4. સામાજિક વિજ્ઞાન વિષય અધ્યયનનું મૂલ્યાંકન

- 4.1 મૂલ્યાંકન: સંકલ્પના, આદર્શ મૂલ્યાંકનના લક્ષણો, મૂલ્યાંકનનું વ્યવસ્થાપન
- 4.2 મૂલ્યાંકનના પ્રકારો: સંરચનાત્મક મૂલ્યાંકન અને સમગ્ર મૂલ્યાંકન
- 4.3 મૂલ્યાંકનના માધ્યમો: પેપર-પેન્સિલકસોટી, પર્ફોર્મન્સ ટેસ્ટ, મૌખિક પરીક્ષા, સ્વાધ્યાય, પ્રકલ્પ કાર્ય, પોર્ટફોલિયો, ઓનલાઇન
- 4.4 મૂલ્યાંકનનો આધાર: બ્લૂપ્રિન્ટ આધારે પ્રશ્નપત્રની રચના (સિધ્ધિ કસોટી)
- 4.5 નિદાન કસોટીની રચના, નિદાનાત્મક કાર્ય અને ક્રિયાત્મક સંશોધન

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	2	2.25	3	2	1	2	3
CO-2	3	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	2	3	1	2	1	3
CO-3	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	2.33	3	2	2	2	3
CO-4	3	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	2	2.25	2	1	3	3	2
Avg	3	-	2	-	2	-	-	-	1.66	-	-	2		3	2	1	2	3

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• ડિસ્પ્લે બોર્ડ / પ્રદર્શન, વ્યાખ્યાન-ચર્ચા પદ્ધતિ, સહયોગી શિક્ષણ પદ્ધતિ, સ્વઅધ્યયન, સંશોધન
CO-2 (Unit: 2)	• વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ, વ્યાખ્યાન-ચર્ચા પદ્ધતિ, ફ્લેપ્સ વર્ગ, પ્રસ્તુતિ સાથે ચર્ચા
CO-3 (Unit: 3)	• પ્રાયોગિક / ઉત્પાદક કાર્ય, વ્યાખ્યાન-ચર્ચા પદ્ધતિ, પ્રદર્શન પદ્ધતિ
CO-4 (Unit: 4)	• વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ, વ્યાખ્યાન-ચર્ચા પદ્ધતિ, પ્રદર્શન પદ્ધતિ, પ્રાયોગિક / ઉત્પાદક કાર્ય

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- સામાજિક વિજ્ઞાન (ધોરણ 6 થી 10): ગાંધીનગર, ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્ય પુસ્તક મંડળ
- શાહ, બી. સી., ભારતમાં પંચાયતી રાજ. અમદાવાદ : યનિ વર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
- કાછીઆ, મનહર. (1986). નાટ્યિકરણ દ્વારા વર્ગ શિક્ષણ . મોડાસા : શ્રી. બી. ડી. શાહ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન
- ગાંધીજી., (સં.આર. કે. પ્રભુ). (6ઠ્ઠી આવૃત્તિ , 2006) મારા સ્વપ્નનાં ભારત . અમદાવાદ: નવજીવન પ્રકાશન મંદિર
- ગાંધીજીના રચનાત્મક કાર્યક્રમો
- દલે, જયેન્દ્ર અને અન્ય (ત્રીજી આવૃત્તિ). (2004). અધ્યયન અને અધ્યાપનનું પ્રયુક્તિઓ અને શૈક્ષણિક માપન અને મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ: બી. એસ. શાહ પ્રકાશન
- દેસાઈ ધનવંતભાઈ અને કાલરી. અર્વાચીન ભારતનો ઇતિહાસ
- પંચોળી મનુભાઈ. આપણો વારસો અને વૈભવ, સંસ્કાર સાહિત્ય મંદિર
- પંડ્યા પ્રતાપરાય અને અન્ય.(2007) . સમાજવિદ્યાનું આદર્શ અધ્યાપન: અમદાવાદ. વારિશેણ પ્રકાશન
- પાઠક, ઉપેન્દ્રભાઈ (પાંચમી આવૃત્તિ. 2009), સમાજવિદ્યાનું અભિનવ અધ્યાપન. અમદાવાદ: નીરવ પ્રકાશન
- ભટ્ટ અશ્વિની (અનુ). અર્ધી રાતે આઝાદી
- ત્રિપાઠી, મધુસુ઼િન. (2007). શિક્ષણ તકનનકી ઔર પ્રબિંધ. નઈ દિલ્લી : ઓમેગા પ્રકાશન, ઝિંસારી રોડ, િરયાગિંજ
- Bharadwaj, Manish (2011). Provisional Population Totals Census of India – 2011. New Delhi

- Census of India (2011). New Delhi : Registrar General India
- Dasgupta D.N.(2004). Effective Teaching Techniques. Jaipur : Aavishkar Publishers, 807, Vyas Building, Chanra Rasta.
- **Online Resources & Tools:**
  - <https://egyankosh.ac.in/handle/123456789/46715>
  - https://www.wbnsou.ac.in/online_services/SLM/BED/A4_Part-III.pdf
  - <https://www.egyankosh.ac.in/handle/123456789/46637>
  - https://baou.edu.in/assets/pdf/ES-113_slm.pdf

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010323018	Name of Subject ગણિતનું અધ્યાપનશાસ્ત્ર	Optional
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1:	મિડલ અને સેકન્ડરી કક્ષાએ ગણિત શિક્ષણના હેતુઓ, અભ્યાસક્રમના તત્વો અને ભારતીય ગણિતજ્ઞોનાં યોગદાનને ઓળખી શકે તથા તેને રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય દૃષ્ટિકોણથી મૂલવી શકે.	
CO-2:	ગણિત શિક્ષણમાં વિવિધ પાઠ આયોજન પદ્ધતિઓ (માઈક્રો, સેતુ, સિમ્યુલેશન, ડિજિટલ, પ્રવૃત્તિ આધારિત વગેરે) અને શિક્ષણની પદ્ધતિઓ તથા પ્રયુક્તિઓનો ઉપયોગ કરી અસરકારક પાઠ આયોજન તૈયાર કરી શકશે.	
CO-3:	ગણિતના દૃશ્ય-શ્રાવ્ય, સ્વનિર્મિત, ડિજિટલ સાધનો , ગણિત પ્રયોગશાળા અને ગમ્મત આધારિત પ્રવૃત્તિઓનો અસરકારક ઉપયોગ કરી શકશે અને પોતાને પ્રવીણ ગણિત શિક્ષક તરીકે વિકસિત કરીશકશે.	
CO-4:	ગણિત શિક્ષણમાં આંતરવિષયક અનુબંધ, કલાઓ અને રમતગમત સાથે સંકલન, મૂલ્યાંકન પદ્ધતિઓ તથા ક્રિયાત્મક સંશોધન દ્વારા શિક્ષણ કામગીરીનું મૂલ્યાંકન કરવાની ક્ષમતા વિકસાવશે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1. ગણિત શિક્ષણના હેતુઓ, અભ્યાસક્રમ અને ગણિત મનીષીઓનું પ્રદાન		
1.1 ગણિત શિક્ષકની યોગ્યતા, ફરજો, લાક્ષણિકતાઓ અને કૌશલ્યો, તેમજ રાષ્ટ્રીય વ્યવસાયિક ધોરણો શિક્ષકો માટે અનુસાર (પ્રવીણ, ઉન્નત, કુશળ) શિક્ષક સજ્જતા		
1.2 મધ્ય અને માધ્યમિક શાલેય શિક્ષણના સંદર્ભે ગણિત શિક્ષણના હેતુઓ		
1.3 મધ્ય અને માધ્યમિક સ્તરના પાઠ્યપુસ્તકો સંદર્ભે ગણિત પાઠ્યક્રમ અને અભ્યાસક્રમ, સ્તર અનુસાર ગણિત અધ્યયનના ધોરણો		
1.4 ગણિતની જ્ઞાનપરંપરાના વાહક ભારતીય મનીષીઓ / વિદ્વાનોનું પ્રદાન (ડૉ. પી.સી. વૈદ્ય અને પ્રો. એ.આર. રાવ- ગુજરાત તેમજ આર્યભટ, બ્રહ્મગુપ્ત, રામાનુજન- રાષ્ટ્રીય, કેરેનયુલન બેક આંતરરાષ્ટ્રીય. (અમેરિકા)		
Unit-2. ગણિત શિક્ષણમાં પાઠ આયોજન, પદ્ધતિઓ અને પ્રયુક્તિઓ		
2.1 ગણિતમાં પાઠ આયોજન (માઈક્રો, સેતુ,સિમ્યુલેશન, પૂર્ણ, એકમ, પ્રવૃત્તિ પાઠ, લોકશિક્ષણ પાઠ),ડિજિટલ લેસન પ્લાન		
2.2 ગણિત શિક્ષણની પ્રયુક્તિઓ :વિહંગાવલોકન, દ્રઢીકરણ, ઉદાહરણ, પ્રશ્નોત્તરી, નિદર્શન		
2.3 ગણિત શિક્ષણની પદ્ધતિઓ:સમસ્યા ઉકેલ, આગમન નિગમન, પૃથક્કરણ સંયોગીકરણ, પ્લેવે, પૂછપરછ		
2.4 ગણિત શિક્ષણમાં ક્રિયાત્મક સંશોધન અને બ્લૂ પ્રિન્ટ આધારિત પ્રશ્નપત્રની રચના		
Unit-3. ગણિતમાં અનુબંધ અને ગણિત શિક્ષણમાં મૂલ્યાંકન તેમજ સમય આયોજન		
3.1 ગણિત શિક્ષણનો અંતરવિદ્યાકીય અને બહુવિદ્યાકીય અનુબંધ: સંકલ્પના ,મહત્વ		
3.2 ગણિત શિક્ષણમાં મૂલ્યાંકન : સંકલ્પના અને મહત્વ (સ્વાધ્યાય, મહાવરો, ઓપન બુક મૂલ્યાંકન અને		

પ્રવૃત્તિ આધારિત)

3.3 કસોટીઓ અને સમય આયોજન (દૈનિક, માસિક, સત્રાંત અને વાર્ષિક),

3.4 ગણિતમાં નિદાન અને ઉપચારત્મક કાર્ય

3.5 ગણિતના જ્ઞાનનું સ્વરૂપ, વર્તમાન પડકારો અને વિદ્યાર્થીઓમાં ગણિત વિષયનો ડર

Unit-4 ગણિતના શૈક્ષણિક સાધનો

4.1 ગણિત શિક્ષણના દૃશ્ય – શ્રાવ્ય અને સ્વનિર્મિત સાધનો

4.2 ગણિતમાં ડિજિટલ સાધનો જેવા કે જિયોજેબ્રા, ની અરપોડ

4.3 ગણિત પ્રયોગશાળા અને ટીકરિંગ પ્રયોગશાળા

4.4 ગણિત ગમ્મત : મહત્વ અને પ્રવૃત્તિઓ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	-	2	-	2	-	1	-	1	-	-	1	1.67	3	-	-	-	3
CO-2	3	2	3	-	1	2	3	2	2	3	2	-	2.3	2	2	2	-	2
CO-3	3	1	3	-	-	2	3	2	2	2	2	-	2.23	2	-	2	2	2
CO-4	3	2	2	1	2	2	3	2	3	3	2	2	2.25	2	2	2	2	2
Avg	3.00	1.67	2.50	0.25	1.67	2.00	2.50	2.00	2.00	2.67	2.00	1.5		2.25	2	2	2	2.06

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• સેમિનાર, સ્વઅધ્યયન, જૂથ કાર્ય
CO-2 (Unit: 2)	• મૌખિક કાર્ય, કાર્યશાળા, વ્યાખ્યાન
CO-3 (Unit: 3)	• સ્વઅધ્યયન, ગણના કાર્ય, વર્કશીપ
CO-4 (Unit: 4)	• કમ્પ્યુટર કાર્ય, સ્વઅધ્યયન, પ્રયોગ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Devis Robert, B. Learning Mathematics.
- <https://archive.org/details/learningmathemat0000davi>
- Marjoran, D.T.E. (1974). Teaching Mathematics. London : Heinemann Education Books Ltd.
- <https://archive.org/details/teachingmathemat0000marj>
- Sobel , Max and Maletsky (2nd Ed. 2008) Teaching Mathematics. New Jercey : Prentice Hall.
- Wadhawa, Shalini (2000). Modern of Teaching. New Delhi : Sarup and sons, Ansari Road Dariya Gunj.
- રાવત, એમ.એસ.(6TH Ed. 1971). ગણિત શિક્ષણ. આગરા : વિનોદ પુસ્તક મંદિર.
- સિંઘ, યોગેશકુમાર ઓર અર્ચનેશ શર્મા (2003) ગણિત શિક્ષણ-આધુનિક પદ્ધતિઓ. નઈ દિલ્હી :
- એ.પી. એચ. પબ્લિસિંગ કોર્પોરેશન.
- ઓઝા, અને અંતાણી. ગણિત બિરબલ. રાજકોટ : પ્રવીણ પુસ્તક ભંડાર.
- જોશી, સેજપાલ, પરિખ, પટેલ અને નંદાણી.
- ગણિતના અધ્યાપનનું પરિશિલન. અમદાવાદ : બી.એસ.શાહ પ્રકાશન.
- દેવડા ડી.એચ. અને અન્ય (2017). લોકશિક્ષણ, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
- ભટ્ટ, પી.આર. ગણિતશાસ્ત્ર અધ્યાપન પદ્ધતિ(મોડ્યુલ, ભાગ-1,2) અમદાવાદ : આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી.
- રાવલ, પટેલ, અને પટેલ, (2009-10). ગણિતનું અભિનવ અધ્યાપન. અમદાવાદ : નિરવ પ્રકાશન.
- National Curriculum Framework for School Education 2023 , Part C, 3. Mathematics Education (Page 268)
- https://dsel.education.gov.in/sites/default/files/guidelines/ncf_2023.pdf
- National Education Policy 2020
- https://www.education.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/NEP_Final_English_0.pdf
- National Professional Standards for Teachers
- <https://ncte.gov.in/Website/PDF/NPST/NPST-Book.pdf>

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010123019	Name of Subject શિક્ષણમાં નાટ્ય અને કલા	Compulsory
Credit: 01	Teaching Scheme: Theory (07) - Practical (16)	Teaching Hours: 23
Course Outcomes (COs)		
અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ થયા પછી, પ્રશિક્ષણાર્થી		
CO-1:	કલા શિક્ષણની સંકલ્પના, પ્રકારો, ભૂમિકા તથા અગત્યતા સમજે અને શિક્ષણમાં કલાના સંકલન દ્વારા સર્જનાત્મકતા, વિવેચનાત્મક વિચાર અને સામાજિક-ભાવનાત્મક વિકાસને પ્રોત્સાહન આપે.	
CO-2:	શાળાકીય પ્રક્રિયામાં સંગીત, નાટ્યઅને રંગમંચના તત્વોનો ઉપયોગ કરી સર્જનાત્મક અભિવ્યક્તિ, સામાજિકપ્રયોગ તરીકે નાટ્યકલા રજૂ કરવાની કળા વિકસાવે, અને વિદ્યાર્થીઓના સર્વાંગી વિકાસ, જીવન કૌશલ્યો તથા સર્વ સમાવેશકતા માટે કલાત્મક પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરે	
Detailed Syllabus		
Unit-1.	કલા શિક્ષણના પાયા અને સંકલન	
1.1	કલા: અર્થ, સંકલ્પના, અને મહત્ત્વ તેમજ શિક્ષણમાં કલા અને કલામાં શિક્ષણ વચ્ચેનો તફાવત	
1.2	કલાના પ્રકાર (લલિત કલાઓ, સાહિત્યલક્ષી કલાઓ, અભિવ્યક્તિ કલાઓ અને ભારતીય સૌંદર્યશાસ્ત્રીય પરંપરાઓનો સમાવેશ)	
1.3	શિક્ષણમાં કલાની ભૂમિકા અને અધ્યયન-અધ્યાપનમાં કલાની જરૂરિયાત અને અગત્યતા	
1.4	વિવિધ શૈક્ષણિક વિષયોમાં કલાનું સંકલન: સર્જનાત્મકતા, વિવેચનાત્મક વિચાર અને સમસ્યા-નિરાકરણનો વિકાસ	
Unit-2.	શાળામાં નાટ્ય અને કલા	
2.1	રંગભૂમિ: અર્થ, સ્વરૂપ અને શૈલીઓ (હાસ્યરસ-પ્રધાન અને કરુણરસ-પ્રધાન)	
2.2	રંગભૂમિના ઘટકો (ભૂમિકા ભજવવી, અવકાશ, સમય, પ્રેક્ષક અને પ્રદર્શન) અને નાટકના વિવિધ પ્રકારો (શેરીનાટક, એકાંકી અને એકપાત્રીય નાટક)	
2.3	સર્વસમાવેશક શિક્ષણ માટે કલાત્મક પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન અને શાળા તથા સામાજિક પ્રવૃત્તિ તરીકે નાટક.	
2.4	નાટ્ય, કલા અને સંગીત દ્વારા સામાજિક-ભાવનાત્મક શિક્ષણ અને જીવન કૌશલ્યોનો વિકાસ	

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2.0	3	2	2	2	2.25
CO-2	2	2	2	1	2	3	2	3	2	3	2	3	2.3	3	3	2	3	2.75
Avg	2.5	2	2	1	2	2.5	2	2.5	2	2.5	2	2.5		3	2.5	2	2.5	2.5

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	જૂથ ચર્ચા, સ્વઅધ્યયન, ટીમ ટીચિંગ
CO-2 (Unit: 2)	પ્રોજેક્ટ કાર્ય, ટીમ ટીચિંગ, કાર્યશાળા (વર્કશોપ)

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 50 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	25	10	15	--
	CO-2	25	10	--	15
Term-End Evaluation - Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	-	-		
	CO-2	-			

References

Books:

- ઠાકર, એ. (2020) શિક્ષણમાં નાટ્ય અને કલા. અમોલ પ્રકાશન
- Dhawan, A.K. (n.d.) Dhawan's Art Book. B-IX 1076 Dhawan Building, Ludhiana.
- Gupta, S.P. (2002): Elements of Indian Art, Indraprastha Museum of art and Archaeology, New Delhi.
- Kapurja, D. (n.d.) Stick and Sketch. Khanna Printers, Phagwara Gate, Jalandhar.
- Muni, B. (1951): Natya Shastra. (Vol I & II) Asiatic Society of Bengal, Calcutta.
- NCERT (2006). Position paper: National focus group on Arts, Music, Dance and Theatre, New Delhi: NCERT.
- Ray, N. (1984): An Approach to Indian Art, Publication Bureau.
- Roy, C. C. (1995): Indian Art: A Concise History, Thames and Hudson Ltd, London.
- Sharma, L. C., (2002): A Brief History of Indian Painting, Goel Publishing House, Meerut.
- Thames & Hudson (n.d.): How to Paint and Draw. 30 Bloomsbury Street, London.

Online Resources & Tools:

- Gujarati Sahitya Parishad: <https://www.gujaratisahityaparishad.com/>
- Gujarat Sangit Natak Akademi: <https://sangeetnatak.gujarat.gov.in/index.htm>
- Artreach India: <https://www.artreachindia.org/>
- India Foundation for the Arts (IFA) - Arts Education: <https://indiaifa.org/programmes/arts-education.html>
- National School of Drama (NSD) - Theatre In Education (T.I.E.) Company: <https://nsd.gov.in/delhi/index.php/tie-company/>
- The Institute for Arts Integration and STEAM - Resource Guide Library: <https://artsintegration.com/resource-guide-library/>
- The Kennedy Center - Arts Integration Resources: <https://www.kennedy-center.org/education/resources-for-educators/classroom-resources/articles-and-how-tos/articles/collections/arts-integration-resources/>

- Chicago Public Schools - Arts Integration Toolkit: <https://www.cps.edu/sites/cpsarts/arts-best-practices/instructional-resources/arts-integration-toolkit/>
- NCERT - Art Education (Training Package): <https://www.ncert.nic.in/deaa/pdf/tpaev201.pdf>
- CBSE Academic - Art Integrated Learning:
https://cbseacademic.nic.in/web_material/Circulars/2019/art_integration.pdf
- The Art of Education University - Social Emotional Learning (SEL): <https://theartofeducation.edu/sel/>
- KID smART - How The Arts Promote Social-Emotional Learning (SEL) In Students:
<https://www.kidsmart.org/the-joy-journal-2/how-the-arts-promote-social-emotional-learning-sel-in-students>
- Edutopia - Encouraging Social and Emotional Learning Through the Arts:
<https://www.edutopia.org/article/encouraging-social-and-emotional-learning-through-arts/>

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010223020	Name of Subject અંગ્રેજી ભાષા પરિચય	Compulsory
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1: Understand LSRW skills in the English language and its application in their daily life.		
CO-2: Understand sentence patterns and use them accurately and appropriately in oral and written presentations.		
Detailed Syllabus		
Unit-1. Basic English Grammar		
1.1 Different parts of speech: Articles, Nouns, Pronouns, Verb, Adjective, Adverb, Prepositions, Conjunctions & Interjections		
1.2 Tenses and their application		
1.3 Types of Sentences: Assertive, Negative, Interrogative, Optative, and Exclamatory sentences.		
1.4 Synonyms and Antonyms		
Unit-2. Activities related to listening and writing skills		
2.1 Role play, Vocabulary Building and Storytelling Circle		
2.2 https://www.youtube.com/watch?v=c2DHZlkUI6s Listen this video and reflect upon it.		
2.3 https://www.youtube.com/watch?v=elho2S0Zahl&list=PLRYyZbCVIPfWbnI7sR7z9HxgBB17VI504&index=2 Listen this video and reflect upon it.		
2.4 https://www.youtube.com/watch?v=o_XVt5rdpFY Listen this video and reflect upon it.		
2.5 https://www.youtube.com/watch?v=6P2nPI6CTlc&rco=1 Listen this video and reflect upon it.		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	Avg
CO-1	3	2	2	-	-	3	1	-	2	2	-	-	2.14	3	2	1	2
CO-2	3	2	3	-	-	3	2	-	2	3	-	-	2.50	3	1	2	2
Avg	2.75	2	2.5	-	-	3.0	1.5	-	2.0	2.50	-	-		3	1.5	1.5	2

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• Group Discussion, Assignment, Individual presentation
CO-2 (Unit: 2)	• Presentation, Workshop. Demonstration

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References

Books:

- A.J. Thomson. Practical English Grammar. Press : Oxford University, Oxford.
- Natraj, S.(2005) Developing Communication Skills, A Handbook for Teachers & Learners of English, Vallabh Vidyanagar :Charutar Vidya Mandal
- Palmar, Richard. (2003) The Good Grammar Guide. New York: Routledge Taylor & Francis Group Limited
- Prasad, Kameshwer. (2006). Essentials of English Grammar. Jaipur : Shree Niwas Publications.
- Greenbaum, S., & Nelson, G. (2002). An introduction to English grammar (2nd ed.). Pearson Education.
- Murphy, R. (2019). English grammar in use (5th ed.). Cambridge University Press.
- Azar, B. S., & Hagen, S. A. (2017). Understanding and using English grammar (5th ed.). Pearson Education.
- Swan, M. (2016). Practical English usage (4th ed.). Oxford University Press.

Online Resources & Tools:

- Cambridge Dictionary. (n.d.).Cambridge University Press. (n.d.). English grammar today. <https://dictionary.cambridge.org/grammar>
- Perfect English Grammar. (n.d.).Woodward, S. (n.d.). Perfect English grammar. <https://www.perfect-english-grammar.com>
- English Page. (n.d.). English grammar lessons. <https://www.englishpage.com>

Program – B.Ed. Semester- 2		
Course Code 256010123022	Name of Subject ઉદ્યોગ-સહ-સમૂહજીવન	Compulsory
Credit: 01	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1: યરવડા રેલિયાના ભાગો અને કાંતણ માટે જરૂરી સાધન-સામગ્રી ઓળખી સૂતર ઉત્પાદનની પ્રવૃત્તિઓ કરે.		
CO-2: વિવિધ પ્રકારની સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગી બની સામુદાયિક જીવનના અનુભવો મેળવે અને પોતાના જીવનમાં સામુદાયિક જીવનના અનુભવોનું અમલીકરણ કરે.		
Detailed Syllabus		
Unit-1. ખાદી વણાટ પ્રાયોગિક કાર્ય		
1.1 યરવડાયક કાંતણ કૌશલ્ય		
1.2 ખાદી વણાટ કૌશલ્ય		
1.3 આંટી ઉકેલવી, ઠરડવાની ક્રિયા		
1.4 તાણો તૈયાર કરવો		
1.5 તાણા-વાણાની પ્રક્રિયા		
1.6 ખાદી રંગાટ કામ		
1.7 આસન વણાટ કૌશલ્ય (એક આસન બનાવવું)		
Unit-2. સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓ અને સમૂહજીવન		
2.1 વર્ગખંડ શિક્ષણમાં નિયમિતતા અને સહભાગિતા		
1. વિભાગ દ્વારા આયોજિત સમૂહપ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા : અભિમુખતા શિબિર, સમૂહસફાઈ, સ્વયંપાકી-સમૂહભોજન, વિશિષ્ટ દિવસોની ઉજવણી, સાહિત્યિક/સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમો, વિવિધ સ્પર્ધાઓ, વર્ષાંત કાર્યક્રમ (શુભેચ્છા સમારંભ) વગેરે સમૂહપ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા		
2. પ્રાર્થના સભામાં ભાગીદારી		
3. પ્રાર્થના-ભજન-ધૂન-ગીતગાન કૌશલ્યની કસોટી		
2.2 Mentor Group / હોમરૂમ(ધરનો ઓરડો)જૂથની પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા : જૂથની બેઠકોમાં નિયમિતતા, જૂથ દ્વારા આયોજિત રચનાત્મક પ્રવૃત્તિઓ, પરસ્પરનાં કાર્યોમાં મદદ, જૂથના સભ્યો સાથેનો ઘરોબો વગેરે પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા		
2.3 રમત-ગમત, સ્વચ્છતા અને સ્વાસ્થ્ય સેવા, સમાજસેવા અને પર્યાવરણીય પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	2	1	2	1	2	1	1	2	2	2	3	2	1.75	3	3	-	2	2.66
CO-2	1	2	2	2	3	2	—	3	3	2	1	3	2.00	2	3	-	2	2.33
Avg	1.50	1.50	2	1.50	2.50	1.50	1.00	2.50	2.50		2.00	2.50		2.5	3	-	2	2.50

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• નિદર્શન, પ્રવૃત્તિકાર્ય, જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન
CO-2 (Unit: 2)	• પ્રવૃત્તિકાર્ય, જૂથ ચર્ચા, યોગશિબિર, સંવાદ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component	
			Oral Test	Practical
	CO-1	10	5	5
	CO-2	10	5	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component	
	CO-1	15	Term End Examination	
	CO-2	15		

References

Books:

- ડાભી, પ્રવીણભાઈ ગ. (1990). કાંતણવિદ્યા. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ડાભી, પ્રવીણભાઈ ગ. (1991). સમૂહજીવન - સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને તેનું મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- મહેતા, બબલભાઈ. (1970). સમૂહજીવનનો આચાર. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- પટેલ, મ.જો. (2003). પ્રાર્થના, કાંતણ, ખાદી, સફાઈ..... કુલપતિશ્રીના શબ્દોમાં. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર. વસ્ત્રવિદ્યા વિષયનાં ધોરણ-8 થી 12 નાં પાઠ્યપુસ્તકો.

Program – B.Ed. Semester- 3		
Course Code 256511823023	Name of Subject ઈન્ટર્નશિપ	Compulsory
Credit: 18	Teaching Scheme: Theory (540) - Practical (0)	Teaching Hours: 540
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to		
CO-1:	CO1વિદ્યાલયોની વાસ્તવિક પરિસ્થિતિમાં શિક્ષક તરીકે કરવાનાં બધાં કાર્યો અસરકારક રીતે અદા કરે.	
CO-2:	વર્ગશિક્ષણને અસરકારક બનાવતી વ્યવસ્થાપન વ્યૂહરચનાઓ લાગુ કરી આકર્ષક શૈક્ષણિક વાતાવરણ નિર્માણ કરે	
CO-3:	શાળામાં યોજાતી રમત-ગમત, સાંસ્કૃતિક, સાહિત્યિક વગેરે પ્રવૃત્તિઓમાં નેતૃત્વ લઈ સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓ યોજે.	
CO-4:	સમાજમાં વાલી સાથે સંબંધ વિકસાવી પર્યાવરણીય અને સામાજિક સમસ્યાઓના ઉકેલની દિશામાં ભૂમિકા અદા કરે	
Detailed Syllabus		
Unit-1 પ્રાયોગિક પાઠ, આયોજન નોંધ વિના તાસ, અવેજી તાસ, પ્રયોગ કરાવવા અને તપાસવા/ લેખન લખાવવા અને તપાસવા, ક્રિયાત્મક સંશોધન		
Unit-2. પ્રદર્શન, હસ્તલિખિત અંક, પુસ્તકોની યાદી તૈયાર કરી સમીક્ષા, પ્રયોગશાળાના સાધનોના થતા ઉપયોગની સમીક્ષા, શૈક્ષણિક મુલાકાત કે પર્યટન, વિજ્ઞાન મેળાની તૈયારી, સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિ, ગીત કે વક્તૃત્વ સ્પર્ધાઓ, શૈક્ષણિક સાધનો તૈયાર કરાવવા, પ્રશ્નપેટી પ્રવૃત્તિ, જ્ઞાનવર્ધક સભામાં ભાગ,વર્ગ પરિણામ રચના, સુવિચાર લેખન, પ્રાર્થના સંમેલન સંચાલન, પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિમાં સહભાગિતા, સમૂહ સફાઈકાર્ય, સ્વાસ્થ્ય અંગેની પ્રવૃત્તિ		
Unit-3. રમત-ગમત, સાંસ્કૃતિક, સાહિત્યિક સ્પર્ધાઓ, યોગાસન અને પ્રાણાયામ વગેરે પ્રવૃત્તિઓમાં નેતૃત્વ		
Unit-4. લોક સંપર્ક,ગામનો પરિચયાત્મક અહેવાલ, ગ્રામ સફાઈ કાર્યક્રમ, વાલી સંમેલન, વાલી મિટીંગ		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	-	3	3	-	-	-	3	-	-	2.6	3	-	2	-	2.5
CO-2	2	-	3	-	-	2	-	-	-	3	2	-	2.4	2	-	-	2	2
CO-3	-	-	2	-	-	-	-	3	-	-	2	3	2.5	1	2	-	3	2
CO-4	-	2	-	3	2	3	-	-	-	-	-	3	2.6	-	3	-	2	2.5
Avg	2.5	2	2.3	3	2.5	2.6	-	3	-	3	2	3		2	25.5	2	2.33	2.25

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	● વ્યાખ્યાન, સ્વઅધ્યયન, જૂથ કાર્ય
CO-2 (Unit: 2)	● મૌખિક કાર્ય, કાર્યશાળા, વ્યાખ્યાન
CO-3 (Unit: 3)	● સ્વઅધ્યયન, ગણના કાર્ય, વર્કશોપ
CO-4 (Unit: 4)	● કમ્પ્યુટર કાર્ય, સ્વઅધ્યયન, પ્રયોગ

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

Program – B.Ed. Semester- 3		
Course Code 256510223024	Name of Subject हिन्दी भाषा परिचय	Compulsory
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1: हिंदी भाषा के बुनियादी घटकों का परिचय प्रस्तुत करें ।		
CO-2: प्राथमिक स्तर पर हिंदी भाषा के विभिन्न कौशलों का विनियोग करें ।		
Detailed Syllabus		
Unit-1. श्रवण एवं लेखन संबंधित प्रवृत्तियाँ		
1.1 हिन्दी भाषा का सामान्य परिचय		
1.2 भाषा1 एवं भाषा 2 में अंतर		
1.3 भाषा का अर्थ ओर उपयोग		
1.4 हिन्दी वर्णमाला का परिचय एवं उच्चारण व्यवस्था		
1.5 हिन्दी विराम चिह्नों का परिचय		
1.6 हिन्दी भाषा में वाक्य रचना		
Unit-2. पठन और कथन कौशल आधारित प्रवृत्तियाँ		
2.1 हिन्दी साहित्य के दो उत्तम आधुनिक काव्य का पठन करें।		
2.2 हिन्दी साहित्य के दो कृष्ण भक्ति शाखा के काव्य का पठन करें।		
2.3 हिन्दी समाचार पत्र में प्रस्तुत शिक्षा विषयक खबरों का आकलन करें।		
2.4 किन्हीं एक नाटक को पढ़कर उसके विचारों का प्रस्तुतीकरण करें।		
2.5 उपन्यासकार मुन्सी प्रेमचंद रचित किन्हीं एक उपन्यास का अध्ययन करें।		
2.6 हिन्दी साहित्य की किन्हीं एक किताब की समीक्षा करें।		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-	1	2.25	3	1	2	1	1.75
CO-2	3	-	3	-	-	3	2	-	-	2	-	-	2.6	3	2	2	2	2.25
Avg	3	-	3	-	-	3	2	-	-	2	-	-	-	3	1.5	2	1.5	2

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• Lecture Method, Discussion Method, Group Work / Collaborative Method
CO-2 (Unit: 2)	• Question–Answer Method, Demonstration Method, Role Play / Dramatization, Project Method

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	10	Class Test	Assignment	Presentation
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References

Books:

- कृष्णबिर सिंग(2007). हिन्दीशिक्षण. जयपुर:युनिवर्सिटीबुकहाउस.
- कौशिक.डी(1972).हिन्दीभाषाकाशिक्षण. लुधियाना:शारदाब्रधर्ष.
- गिरिराज और नागर(1987). राष्ट्रभाषाकीशिक्षा. बडौदा:आचार्यबुकडिपो.
- गुप्तामनोरमा(1985). भाषाशिक्षणसिद्धांतऔरप्रविधि. आगरा:केन्द्रीयहिन्दीसंस्थान.
- गुप्ता(2012). सीखनेकीविधियाँ. दिल्ली:कान्सेप्टपब्लिशिंगप्रा.लि.
- चक्रवर्ती(1994). भारतमेंदृश्यश्राव्यतकनीकी. कोलकता:सुजीन्द्रकुमारप्रकाशन.
- चतुर्वेदी (2012). हिन्दीशिक्षण. मेरठ:आर.लालबुकडिपो.
- जैनएम (1967). अन्यभाषाशिक्षण. आगरा:विनोदपुस्तकमंदिर.
- नामदार(2006). सफलहिन्दीशिक्षण. दिल्ली:पुष्पांजलीप्रकाशन.
- निरंजनकुमार(1981). माध्यमिकविद्यालयोंमेंहिन्दीशिक्षण. जयपुर:राज.ग्रंथअकादमी.
- पाण्डेयएवंरामकमल.(2007). हिन्दीसंरचना. मैसूर:पद्माइंटरप्राईज़.
- पाण्डेय, रामकमलएवंरागिनी.(2007). पाठसंकल्पना, शिक्षणऔरनियोजन.मैसूर:पद्माइंटरप्राईज़.
- पाठकएवंत्यागी.(1994). सफलशिक्षणएककला. आगरा:विनोदपुस्तकमंदिर.
- योगेन्द्र(2006). हिन्दीभाषाशिक्षण. आगरा:विनोदपुस्तकमंदिर.
- राणा(2004). आधुनिकहिन्दीशिक्षणव्यवस्था. आगरा:हर्षप्रकाशन.
- शर्मा(1994). भाषा1-2 कीशिक्षणविधियाँऔरपाठनियोजन. आगरा:विनोदपुस्तकमंदिर.
- शर्मा(1996). शिक्षण पद्धतियाँ. दिल्ली: राधा पब्लिकेशन.

Program – B.Ed. Semester- 4		
Course Code 256510323025	Name of Subject જ્ઞાન અને અભ્યાસક્રમ	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1:	જ્ઞાનની સંકલ્પના, પ્રકાર અને મહત્ત્વ વિશે સમજ કેળવે.	
CO-2:	જ્ઞાન પ્રાપ્તિની પદ્ધતિઓ, સ્રોત અને જ્ઞાન નિર્માણમાં શિક્ષક અને વિદ્યાર્થીની ભૂમિકાની ચર્ચા કરે.	
CO-3:	અભ્યાસક્રમની સંકલ્પના અને વિશેષતાઓ સમજાવે.	
CO-4:	રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ-2020 પ્રમાણે અભ્યાસક્રમની વિશેષતાઓ અને સહઅભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓ વિશે સમજાવે	
Detailed Syllabus		
Unit-1. જ્ઞાન: સંકલ્પના, મહત્ત્વ અનેસંબંધિત સંકલ્પનાઓ		
1.1 જ્ઞાન: સંકલ્પના અને પ્રકાર		
1.2 માનવજીવનમાં જ્ઞાનનું મહત્ત્વ		
1.3 જ્ઞાન સાથે સંબંધિત સંકલ્પનાઓ (તફાવતના સંદર્ભમાં)		
1.3.1 જ્ઞાન અને માહિતી 1.3.2 જ્ઞાન અને કૌશલ્ય 1.3.3 જ્ઞાન અને પ્રજ્ઞાન(wisdom)		
1.4 ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીમાં જ્ઞાનની લાક્ષણિકતાઓ		
Unit-2. જ્ઞાનપ્રાપ્તિની પદ્ધતિઓ, સ્રોત અને આધાર		
2.1 જ્ઞાનપ્રાપ્તિની પદ્ધતિઓ(પ્રત્યક્ષ, અનુમાન, આંતરસૂઝ, અનેપ્રયોગ)નો પરિચય		
2.2 જ્ઞાનપ્રાપ્તિના સ્રોત તરીકે કુટુંબ, સમાજ, મિત્ર, સમૂહ, સ્વાનુભવ, ગ્રંથ તેમજ વિદ્યાલયનો પરિચય અને મહત્ત્વ		
2.3 જ્ઞાનપ્રાપ્તિની પ્રક્રિયામાં શિક્ષકની ભૂમિકા		
2.4 જ્ઞાન નિર્માણની પ્રક્રિયામાં વિદ્યાર્થીની ભૂમિકા		
Unit-3. અભ્યાસક્રમ સંકલ્પના અને વિશેષતાઓ		
3.1 અભ્યાસક્રમની સંકલ્પનાઅનેપ્રકાર (લવચિક અને બંદકેજડ: અર્થ અને તફાવત)		
3.2 અભ્યાસક્રમ રચનાના સિદ્ધાંતો		
3.3 નઈ તાલીમ આધારિત અભ્યાસક્રમની લાક્ષણિકતાઓ		
3.4 અભ્યાસક્રમમાં સહઅભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓ: પરિચય અને મહત્ત્વ.		
Unit-4. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ-2020 અને અભ્યાસક્રમ		
4.1 અધ્યયન- અધ્યાપનની પ્રક્રિયામાં અભ્યાસક્રમનું મહત્ત્વ		
4.2 રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ-2020 અનુસાર આદર્શ અભ્યાસક્રમ માટેના માપદંડોનો પરિચય		
4.3 અભ્યાસક્રમ નિર્માણમાં સંબંધિતવ્યક્તિઓની ભૂમિકા (આચાર્ય, શિક્ષક, અનેવિદ્યાર્થી)		
4.4 શાળા શિક્ષણ માટે રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમ ફેમવર્કની-2023ની મુખ્ય ભલામણો		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	-	1	2	1	-	2	2	-	-	1.8	3	---	---	---	3
CO-2	3	3	2	-	2	3	2	-	2	3	-	-	2.4	3	---	2	2	2
CO-3	2	1	3	-	1	3	1	-	3	2	-	-	1.8	3	2	---	2	2
CO-4	3	2	2	1	1	3	2	-	2	3	-	-	2.1	3	3	2	3	2
Avg	2.75	2.00	2.25	1.00	1.25	2.75	1.50	-	2.25	2.50	-	-		3.0	2.0	2.0	2.0	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• જૂથ ચર્ચા, પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન
CO-2 (Unit: 2)	• સ્વાધ્યાય, જૂથ ચર્ચા, કાર્યશાળા, નિરીક્ષિત અભ્યાસ
CO-3 (Unit: 3)	• જૂથ ચર્ચા, પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન
CO-4 (Unit: 4)	• જૂથ ચર્ચા, પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન, નિરીક્ષિત અભ્યાસ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- મદાન, પૂ. (2014). શિક્ષા કે દર્શનિક એવં સાજશાસ્ત્રીય આધાર. આગરા : અગ્રવાલ પબ્લિકેશન.
- રૂહેલા, એસ. પી.(2014). શિક્ષા કે દર્શનિક એવં સાજશાસ્ત્રીય આધાર. આગરા : અગ્રવાલ પબ્લિકેશન.
- દુબે, એસ.(2014). પાઠ્યક્રમ કા વિકાસ. ઇલહાબાદ: શારદા પુસ્તક પ્રકાશન.
- રાવલ, ન. વિ. (2011), કેળવણીની તાત્વિક અને સમાજશાસ્ત્રીય આધારશીલાઓ. અમદાવાદ : નીરવ પ્રકાશન
- Wiles Jon, W. and Bondi, J. C. (2014). Curriculum Development: A Guide to Practice (9e) : Pearson Higher Ed USA
- Hilda & Taba (1962). Curriculum Development: Theory and Practice, Harcourt, Brace & World.
- Dewey, J. (2004), Democracy and Education. Courier Dover Publications.
- Batra, P. (2005). Voice and agency of Teachers : Missing link in national curriculum framework (2005). Economic and Political Weekly, 4347 – 4356.
- NCERT (2000). National Curriculum Framework for school education. New Delhi : NCERT.
- NCERT (2005). National Curriculum Framework for school education. New Delhi : NCERT.
- NCTE (2009). National Curriculum Framework for Teacher Education. New Delhi : NCERT.
- Ministry of Education (2020). National Education Policy-2020. New Delhi.
- Prof. Himansu Rai (Director-IIM, Indore)

Program – B.Ed. Semester- 4		
Course Code 256510323026	Name of Subject જાતીયતા, શાળા, અને સમાજ	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ થયા પછી, પ્રશિક્ષણાર્થી		
CO-1:	જાતીય સમાનતાની સંકલ્પના, હેતુઓ અને તેની આવશ્યકતા સમજી, જાતીય સમાનતા પ્રત્યે સંવેદનશીલતા અને વિવેચનાત્મક વિચાર વિકસાવે	
CO-2:	જાતીય અસમાનતા માટે જવાબદાર પરિબલોને ઓળખી તેમનું વિશ્લેષણ કરે તથા જાતીય અસમાનતા દૂર કરવા માટે યોગ્ય ઉપાયો અપનાવે	
CO-3:	જાતીય સમાનતાના હેતુઓની સિદ્ધિ માટે શાળા, શિક્ષક, અભ્યાસક્રમ અને સમાજની ભૂમિકા સમજે અને શાળા તેમજ સમાજમાં સુરક્ષિત, સમાનતાપૂર્ણ અને સંવેદનશીલ વાતાવરણ ઊભું કરે.	
CO-4:	જાતીય સમાનતા માટેના વિવિધ બંધારણીય જોગવાઈઓ અને અધિનિયમોની જાણકારી પ્રાપ્ત કરે અને તેમનો શૈક્ષણિક, સામાજિક તથા વહીવટી સંદર્ભમાં અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરે	
Detailed Syllabus		
Unit-1. જાતીય સમાનતાની સંકલ્પના અને સંવેદનશીલતા		
1.1	જાતી અને જાતીયતા : સંકલ્પના અને તફાવત	
1.2	જાતીય સમાનતાની સંકલ્પના	
1.3	જાતીય સમાનતાના હેતુઓ અને જરૂરિયાત	
1.4	જાતીય સમાનતા અને સંવેદનશીલતા નિર્માણ	
Unit-2. જાતીય અસમાનતા: પરિબલો અને અસરો		
2.1	જાતીય અસમાનતા માટે જવાબદાર પરિબલો	
2.2	જાતીય અસમાનતાની અસરો	
2.3	ચલચિત્રો, જાહેરખબરો, વર્તમાનપત્રો, અને શાળાના પાઠ્યપુસ્તકોમાં જોવા મળતી જાતીય અસમાનતા. જાતીય અસમાનતા દૂર કરવા માટેના ઉપાયો	
Unit-3 જાતીય સમાનતા: શાળા અને સમાજની ભૂમિકા		
3.1	જાતીય અસમાનતા દૂર કરવામાં શિક્ષકોની ભૂમિકા અને સુરક્ષિત શાળા વાતાવરણનું નિર્માણ.	
3.2	જાતીય અસમાનતા દૂર કરવામાં શાળાની ભૂમિકા	
3.3	જાતીય અસમાનતા દૂર કરવામાં સમાજની ભૂમિકા	
3.4	જાતીય સમાનતા અને હિંસા નિવારણ માટે ચલચિત્રો, જાહેરખબરો, વર્તમાનપત્રો અને પાઠ્યપુસ્તકોની ભૂમિકા	
Unit-4. જાતીય સમાનતા સમર્થક અધિનિયમો અને નીતિનો પરિચય		
4.1	જાતીય સમાનતા સંબંધિત બંધારણીય જોગવાઈઓ	
4.2	ભૂણ હત્યા પ્રતિબંધક અધિનિયમ (PCPNDT Act 1994)	
4.3	કામકાજના સ્થળે જાતીય સતામણી પ્રતિબંધક અધિનયમ (2013)	
4.4	સંપોષિત વિકાસ લક્ષ્ય 5 (SDG5)	

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	2	3	1	1	3	2	-	1	2	2	1	3	1.9	3	3	-	1	2.33
CO-2	2	3	1	2	3	2	-	2	2	2	2	3	2.2	3	3	-	1	2.33
CO-3	3	2	2	2	3	3	1	3	2	3	2	3	2.4	3	3	-	1	2.33
CO-4	2	1	1	1	3	2	1	2	2	1	1	3	1.7	3	3	-	1	2.33
Avg	2.3	2.3	1.3	1.5	3.0	2.3	1.0	2.0	2.0	2.0	1.5	3.0	-	3	3	-	1	2.33

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	જૂથ ચર્ચા, સ્વાધ્યાય, વ્યાખ્યાન
CO-2 (Unit: 2)	જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન, પ્રકલ્પ, સ્વાધ્યાય
CO-3 (Unit: 3)	કાર્યશાળા, વ્યાખ્યાન, જૂથ ચર્ચા, ચલચિત્ર પ્રદર્શન
CO-4 (Unit: 4)	જૂથ ચર્ચા, સ્વાધ્યાય, વ્યાખ્યાન, નિરીક્ષિત અભ્યાસ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- કાપડિયા, કુંદનિકા (1995). સાત પગલા આકાશમાં. અમદાવાદ: નવભારત સાહિત્ય મંદિર પ્રકાશન.
- ગુજરાત પ્રાથમિક શિક્ષણ પરિષદ (1998). સ્ત્રી સમાનતા અને સશક્તિકરણ. મેન્યુઅલ. ગાંધીનગર: સ્ટેટ પ્રોજેક્ટ ઓફિસ, ગુજરાત પ્રાથમિક શિક્ષણ પરિષદ.
- ગુજરાત પ્રાથમિક શિક્ષણ પરિષદ (2001). માતા-શિક્ષક મંડળ રચના અને તાલીમ માર્ગદર્શિકા. અમદાવાદ: મેન્યુઅલ, સ્ટેટ પ્રોજેક્ટ ઓફિસ, ગુજરાત પ્રાથમિક શિક્ષણ પરિષદ.
- ગુજરાત પ્રાથમિક શિક્ષણ પરિષદ (2002). જાતીય સંવેદનશીલતા મેન્યુઅલ. ગાંધીનગર: સ્ટેટ પ્રોજેક્ટ ઓફિસ, ગુજરાત પ્રાથમિક શિક્ષણ પરિષદ.
- પટેલ, એ. વિ. (2011). તારુણ્ય શિક્ષણની વિસ્તરતી ક્ષિતિજો. અમદાવાદ: રજાડે પ્રકાશન.
- પટેલ, વિનુભાઈ અને કસ્વેકર, આરતી (2004). સ્ત્રીભૂણ હત્યા અટકાવીએ. અમદાવાદ: સ્વાસ્થ્ય સેવા ટ્રસ્ટ.
- સર્વ શિક્ષા અભિયાન (2002). અમલીકરણ માટેની રેખાકૃતિ. એસ.એસ.એ., માનવ સંસાધન વિકાસ મંત્રાલય.
- Clarifying Concepts (1995). Report of The National Workshop on Addressing Gender Disparities in DPEP, Technical Support Group, Educational Consultants, India.
- Gender Sensitivity Training – Manual (1996). National Workshop, Udaipur.

- Kaswekar, Aratee (2006). A Study of Gender Sensitivity of Primary School Teachers. Research Project, DPEP/SSA, Gujarat Council of Primary Education, Gandhinagar.
- Report of The Second Gender Coordinators Meeting Focus on Pedagogical Renewal Processes (1996). Technical Support Group, Educational Consultants India Ltd.
- Woman's Equality and Empowerment Through Curriculum (2000). Trainers Training Manual (Gender Perspective) DPEP, State Project Office, Gandhinagar.

Online Resources & Tools:

- Ministry of Women and Child Development (India): <https://wcd.nic.in/>
- Gujarat Women and Child Development Department: <https://wcd.gujarat.gov.in/posts?id=302>
- UN Women India: <https://india.un.org/en/un-women>
- Swayam Portal: <https://swayam.gov.in/>
- Centre for Media Studies (CMS India): <https://www.cmsindia.org/>
- Ministry of Education (India) - NEP: <https://www.education.gov.in/nep/>
- India Code (Legal Affairs): <https://indiacode.nic.in/>
- National Legal Services Authority (NALSA): <https://nalsa.gov.in/>
- Gujarat State Legal Services Authority: <https://gujarat.nalsa.gov.in/>
- Department of Legal Affairs (Ministry of Law and Justice): <https://www.legalaffairs.gov.in/>

Program – B.Ed. Semester- 4		
Course Code 256510323027	Name of Subject સમાવેશી શાળાનું નિર્માણ	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
અભ્યાસક્રમને અંતે ભાવિ શિક્ષકો...		
CO-1: વિદ્યાર્થીઓની વિવિધ પ્રકારની વિકલાંગતાને ઓળખી સમાવેશી શિક્ષણનું આયોજન કરી શકશે.		
CO-2: બાળઅધિકારો માટે કામ કરતી વિવિધ સંસ્થાઓનો પરિચય પ્રાપ્ત કરી શકશે.		
CO-3: વિવિધ અધિનિયમોમાં સમાવેશી શિક્ષણ માટે કરવામાં આવેલી જોગવાઈઓ સ્પષ્ટ કરી શકશે.		
CO-4: સમાવેશી શિક્ષણના સંદર્ભમાં શિક્ષક, વાલી, વહીવટકર્તા અને સમાજની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરી શકશે.		
Detailed Syllabus		
Unit-1. સમાવેશી શિક્ષણ		
1.1 સમાવેશી શિક્ષણની સંકલ્પના, લાક્ષણિકતા અને મહત્ત્વ		
1.2 વિભિન્ન પ્રકારની દિવ્યાંગતા: અંધ, મૂકબધીર, શારીરિકદિવ્યાંગતા, માનસિકદિવ્યાંગ		
Unit-2. બાળઅધિકારો સંદર્ભે વિવિધ સંસ્થાઓનો પરિચય		
2.1 RCI (Rehabilitation Council of India) ભારતીય પુનઃસ્થાપન પરિષદ		
2.2 NCPCR (National Commission for Protection of Child Rights) રાષ્ટ્રીય બાળઅધિકાર સંરક્ષણઆયોગ		
2.3 બાળઅધિકારો સંદર્ભે યુનેસ્કો સંમેલન : 1989		
2.4 વિકલાંગોના અધિકારો સંદર્ભે યુનેસ્કો સંમેલન : 2006		
Unit-3 સમાવેશી શિક્ષણ સંદર્ભે ગુણવત્તા સુધારણા		
3.1 શિક્ષણનો અધિકાર : 2009 માં સમાવેશી શિક્ષણ અંગેની ભલામણો		
3.2 સર્વશિક્ષા અભિયાનમાં સમાવેશી શિક્ષણની સંકલ્પના અને કાર્યક્રમો		
3.3 સંકલિત બાળવિકાસ યોજના (ICDS)		
Unit-4. સમાવેશી શિક્ષણ સંદર્ભે ભૂમિકા		
4.1 શિક્ષકની ભૂમિકા		
4.2 માતા-પિતાની ભૂમિકા		
4.3 વહીવટકર્તાની ભૂમિકા		
4.4 સમાજની ભૂમિકા		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	-	-	-	2	-	2	-	2	-	3	2.5	3	-	1	3	2.33
CO-2	3	3	-	-	-	2	-	-	-	2	2	3	2.5	2	-	1	3	2
CO-3	3	3	1	-	2	1	1	2	2	1	-	3	1.9	3	1	-	2	2
CO-4	3	3	2	-	2	3	-	2	2	1	-	2	2.22	1	3	-	3	2.33
Avg	3	3	1.5	-	2	2	1	2	2	1.5	2	2.75		2.25	2	1	2.75	2.08

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	● પરિસંવાદ, ક્ષેત્રકાર્ય
CO-2 (Unit: 2)	● સ્વાધ્યાય, જૂથ કાર્ય
CO-3 (Unit: 3)	● ચર્ચા સત્ર, વ્યાખ્યાન
CO-4 (Unit: 4)	● સંવાદ, જૂથ ચર્ચા

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Florian, L. (Ed.). (2007). The Sage handbook of special education. Sage Publications.
- Loreman, T., Deppeler, J., & Harvey, D. (2010). Inclusive education: Supporting diversity in the classroom (2nd ed.). Routledge.
- Mittler, P. (2000). Working towards inclusive education: Social contexts. David Fulton Publishers.
- Myers, C., & Bagree, S. (2011). Making inclusive education a reality in developing countries: The role of teacher education. International Disability and Development Consortium.
- NCERT. (2014). Including children with special needs: Primary stage (Position Paper). National Council of Educational Research and Training.
- ઠાકુર, ય. (2017). સમાવેશી શિક્ષા. અગ્રવાલ પબ્લિકેશન.
- ભાગેવ, મ; & ગુપ્તા, વિ. (2016). સમાવેશી વિદ્યાલયોં કા નિર્માણ. રાખી પ્રકાશન.
- શુક્લ, સ. (2018). સમાવેશક શાળા. ક્ષિતિ પબ્લિકેશન.

Online Resources & Tools:

- GOI. (1986). National policy of education.
- GOI. (2009). The right of children to free and compulsory education act, 2009 [http:// mhrd.gov.in/sites/upload_files/mhrd /files/rte.pdf](http://mhrd.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/rte.pdf)
- GOI. (2011). Sarva shiksha abhiyan- Framework for implimantation based on the right of children to free and compulsory education act, 2009.
- UNESCO.(1989). UN convention on the rights of the children.
- UNESCO.(2006). United Nations convention on the rights of persons with disabilities.

Program – B.Ed. Semester- 4		
Course Code 256510323028	Name of Subject અદ્યતન અધ્યાપનશાસ્ત્ર	Compulsory
Credit: 03	Teaching Scheme: Theory (45) - Practical (0)	Teaching Hours: 45
Course Outcomes (COs)		
પાઠ્યક્રમ પૂર્ણ હોને પર પ્રશિક્ષણાર્થી...		
CO-1:	તાત્વિક આધાર અને સમકાલીન અભિગમો સહિત અદ્યતન અધ્યાપનશાસ્ત્રની સંકલ્પના, સ્વરૂપ, સિદ્ધાંતો અને મહત્વને સમજે.	
CO-2:	વિવિધ શિક્ષક-કેન્દ્રિત અદ્યતન-અધ્યાપન પદ્ધતિઓ જેવી કે ફ્લિપ ક્લાસરૂમ, બ્લેન્ડેડલર્નિંગ ,સહભાગીદારીતા શિક્ષણ, સહયોગી શિક્ષણ અને સંકલ્પના ચિત્રણ વચ્ચેનું વિશ્લેષણ કરે.	
CO-3:	વિવિધ વિદ્યાર્થી-કેન્દ્રિત અદ્યતન-અધ્યાપન પદ્ધતિઓ જેવી કે ક્ષેત્રની મુલાકાતો, નાટકીયકરણ, પ્રોજેક્ટ આધારિત, બ્રેઇનસ્ટોર્મિંગ અને વિચારમંથન વચ્ચેનું વિશ્લેષણ કરે.	
CO-4:	શિક્ષણની અસરકારકતાને પરખવા માટે પોર્ટફોલિયો, રૂબ્રિક્સ, સ્વ-મૂલ્યાંકન તથા અન્ય મૂલ્યાંકનની અદ્યતન પદ્ધતિઓ ઉપયોગ કરે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1. અદ્યતન અધ્યાપનશાસ્ત્રનો પરિચય		
1.1 અદ્યતન અધ્યાપનશાસ્ત્ર: સંકલ્પના, સ્વરૂપઅનેમહત્વ		
1.2 આધુનિક અધ્યાપનના સિદ્ધાંતો		
1.3 શિક્ષણ માટેના બહુ-પરિમાણીય અભિગમ:		
1.3.1 જ્ઞાનાત્મક		
1.3.2 ભાવનાત્મક		
1.3.3 મનશ્ચલન		
1.3.4 સામાજિક-ભાવનાત્મક		
1.4 અદ્યતન અધ્યાપનપદ્ધતિઓનું વર્ગીકરણ		
Unit-2 શિક્ષક-કેન્દ્રી અદ્યતન અધ્યાપનપદ્ધતિઓ		
2.1 ફ્લિપ્સક્લાસરૂમ અને બ્લેન્ડેડલર્નિંગ		
2.2 સહકારી અને સહયોગી અભ્યાસ: ટીમટીચિંગ, પીઅરલર્નિંગ		
2.3 સંકલ્પન ચિત્રણ		
2.4 ટેકનોપેડાગોજી : સંકલ્પના		
Unit-3. વિદ્યાર્થી-કેન્દ્રી અદ્યતન અધ્યાપન પદ્ધતિઓ		
3.1 અનુભવ આધારિત અધ્યાપનપદ્ધતિ		
3.2 ક્ષેત્રમુલાકાત અને પ્રોજેક્ટ આધારિત શીખવું		
3.3 બ્રેઇનસ્ટોર્મિંગ અને ઇન્કવાયરી આધારિત અધ્યાપન		
3.4 નાટ્યીકરણ		

Unit-4. મૂલ્યાંકનની અદ્યતન પદ્ધતિઓ

- 4.1 પોર્ટફોલિયો: સંકલ્પના, પ્રકારો અને મહત્ત્વ
- 4.2 રુબ્રિક્સ: સંકલ્પના, પ્રકારો અને મહત્ત્વ
- 4.3 મૂલ્યાંકન માટે આધુનિક ઉપકરણો અને પદ્ધતિઓ
- 4.4 સ્વમૂલ્યાંકન અને સહમૂલ્યાંકનની તુલનાત્મક સમજૂતી

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	-	2	-	-	-	-	-	2	-	3	-	2.5	3	-	-	-	3
CO-2	2	-	3	-	-	1	2	2	2	3	-	-	2.14	2	2	2	2	2
CO-3	1	2	-	-	-	3	-	-	-	3	-	-	2.25	2	2	2	2	2
CO-4	1	3	-	-	-	-	2	-	2	-	-	1	1.8	2	-	3	-	2.5
Avg	1.75	2.5	2.5	-	-	2	2	2	2	3	3	1	-	2.25	2	2.33	2	2.37

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન, સ્વઅધ્યયન, જૂથ કાર્ય
CO-2 (Unit: 2)	• મૌખિક કાર્ય, કાર્યશાળા, વ્યાખ્યાન
CO-3 (Unit: 3)	• સ્વઅધ્યયન, ગણના કાર્ય, વર્કશોપ
CO-4 (Unit: 4)	• કમ્પ્યુટર કાર્ય, સ્વઅધ્યયન, વ્યાખ્યાન

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Jha, A. (2005). Constructivist epistemology and pedagogy: Insight into teaching, learning and knowing. Atlantic Publishers.
- Kochhar, S. K. (1992). Methods and techniques of teaching. Sterling Publishers Private Limited.
- Mangal, S. K., & Mangal, S. (2017). Learning and teaching. Shipra Publication.
- Mahapatra, J. K., Mahapatra, M., & Parida, B. K. (2015). Constructivism: The new paradigm. Atlantic Publishers.
- Pathak, P. D. (2017). અધિગમ એવં શિક્ષણ [Learning and teaching]. Shri Vinod Pustak Mandir.
- Sachdeva, M. S., & Sharma, K. K. (2015). અધિગમ એવં શિક્ષણ [Learning and teaching]. Twenty First Century Publications.
- Sharma, R., & Sharma, S. (2016). Teaching learning process. Twenty First Century Publications.
- Woollard, J. (2010). Psychology for the classroom: Constructivism and social learning. Routledge.
- દોંગા, એ. એસ. (2010). અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાનમાં નવી દિશાઓ [New directions in educational psychology].
- નીજજન સાયકો સેન્ટર.

Online Resources & Tools:

- SWAYAM-MOOCs (NCTE Courses)
- <https://swayam.gov.in>
- National Repository of Open Educational Resources (NROER) <https://nroer.gov.in>
- DIKSHA Portal (Digital Infrastructure for Knowledge Sharing)
- <https://diksha.gov.in>
- National Education Policy (NEP 2020)
- <https://www.education.gov.in>
- YouTube – NISHTHA Modules & NCERT Channels
- <https://www.youtube.com/c/NISHTHA-MoE>
- National Curriculum Framework for School Education 2023
- https://dsel.education.gov.in/sites/default/files/guidelines/ncf_2023.pdf

Program – B.Ed. Semester- 4		
Course Code 256510223029	Name of Subject સ્વાસ્થ્ય અને યોગ શિક્ષણ	Optional
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1: યોગની વિકાસ યાત્રા, સંકલ્પના, અન્ય વિષયો સાથેનું અનુબંધ અને મહત્ત્વ સમજાવે.		
CO-2: યોગના વિવિધ પ્રકાર, તફાવત તેમજ માનવી મૂલ્યોના વિકાસમાં મહત્ત્વ જણાવી શકે.		
CO-3: યોગાસનોની સમજ આપી તેનું નિદર્શન કરે.		
CO-4: વિવિધ પ્રાણાયામોનો પરિચય, તથા વ્યવસ્થાપનમાં ઉપયોગિતા ચર્ચી તેનું નિદર્શન કરે.		
Detailed Syllabus		
Unit-1 સર્વાંગી સ્વાસ્થ્ય માટે યોગની સંકલ્પના અને શિક્ષણમાં તેનું મહત્ત્વ		
1.1. યોગની વિકાસ યાત્રા અને સંકલ્પના		
1.2. યોગનું દર્શન, ચિકિત્સા અને આચારશાસ્ત્ર સાથેનું અનુબંધ		
1.3. સર્વાંગીણ વિકાસમાં યોગનું મહત્ત્વ (માનસિક, શારીરિક, સાંવેગિક અને આધ્યાત્મિક)		
1.4. યોગ શિક્ષણમાં ICT ની ભૂમિકા		
Unit-2. યોગના પ્રકાર અને અષ્ટાંગયોગનો પરિચય		
2.1. મહર્ષિ પતંજલિ સૂચિત અષ્ટાંગ યોગનો પરિચય		
2.2. માનવીય મૂલ્યોના વિકાસમાં યમ અને નિયમની ભૂમિકા		
2.3. ભારતીય જ્ઞાન પરંપરામાં યોગનું સ્થાન		
2.4. હઠયોગ : પરિચય અને મહત્ત્વ		
Unit-3 વિવિધ પ્રકારના યોગાસનોની પદ્ધતિ અને ફાયદા		
3.1 યોગાસનો દરમિયાન રાખવાની સાવચેતી		
3.2 વિવિધ પ્રકારના યોગાસનો: પરિચય, મહત્ત્વ અને કરવાની વિધિ(નિદર્શન સહ):		
3.2.1 બેસીને કરવાનાં આસનો:		
(1) પદ્માસન (2) વ્રજાસન 3) શશાંકાસન 4) પશ્ચિમોતાસન (5) યોગમુદ્રા		
3.2.2 ઊભા રહીને કરવાનાં આસનો:		
(1) તાડાસન (2) વૃક્ષાસન (3) ત્રિકોણાસન (4) ગરુડાસન (5) સૂર્યનમસ્કાર		
3.2.3 સૂઈને કરવાનાં આસનો:		

- (1) પવનમુક્તાસન (2) મત્સ્યાસન (3) નૌકાસન (4) ધનુરાસન
(5) સલભાસન (6) મકરાસન (7) સર્વાંગાસન (8) હલાસન (9) શવાસન

Unit-4. વિવિધ પ્રકારના પ્રાણાયામ કરવાની પદ્ધતિ અને ફાયદા

4.1. પ્રાણાયામનો અર્થ, અને મહત્ત્વ

4.2. વિવિધ પ્રકારના પ્રાણાયામનો પરિચય અને કરવાની વિધિ (નિદર્શન સહિત) :

- (1) ઓમકાર
- (2) ભ્રામરી પ્રાણાયામ
- (3) કપાલભાતિ
- (4) અનુલોમવિલોમ પ્રાણાયામ
- (5) ભસ્ત્રિકા પ્રાણાયામ
- (6) શીતલી પ્રાણાયામ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	Avg
CO-1	3	2	1	3	3	2	-	-	2	-	-	2	2.25	3	2	1	1
CO-2	2	2	1	2	2	2	-	-	2	-	-	2	1.87	2	3	-	1
CO-3	1	2	2	3	2	2	1	-	2	2	2	2	1.91	3	1	-	1
CO-4	2	3	2	3	3	3	1	1	3	3	2	3	2.42	3	1	-	1
Avg	2	2.25	1.5	2.75	2.5	2.25	1	1	2.25	2.5	2	2.25		2.75	1.75	0.25	1

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય, જૂથ ચર્ચા
CO-2 (Unit: 2)	• સ્વાધ્યાય, જૂથ ચર્ચા, સિમ્પોઝિયમ
CO-3 (Unit: 3)	• વ્યાખ્યાન, વર્કશોપ, પ્રદર્શન
CO-4 (Unit: 4)	• વ્યાખ્યાન, વર્કશોપ, પ્રદર્શન, સ્વાધ્યાય

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી (2008). યોગ એ જ જીવન.અમદાવાદ: ગુજરાત ટાઇમ્સ પ્રકાશન.
- રાવલ, સી.સી( ).યોગ અને સ્વાસ્થ્ય.અમદાવાદ:સ્વામી શિવાનંદ જ્ઞાનચન્નિધિ.
- પટેલ એસ.એસ. (1983). યોગાસન સેલ્ફ ટીચર, ચક્રાસી, જિ.ખેડા :શિવયોગનિકેતન
- પટેલ, એમ.એમ. (1992). 100 વર્ષ નિરોગી રહો.અમદાવાદ:ગુર્જર ગ્રંથ કાર્યાલય
- પટેલ સ્નેહલ (1998). ઋષિ સંદેશ.અમદાવાદ:ઋષિ સાંસ્કૃતિક વિદ્યા કેન્દ્ર.
- પટેલ સી. આર. (2001). આસનો, યોગ અને અનુભવ.વલ્લભ વિદ્યાનગર: વલય પ્રકાશ. તૃતીય આવૃત્તિ.
- પટેલ સી. આર. (2001). આસનો, યોગ અને અનુભવ.વલ્લભ વિદ્યાનગર: વલય પ્રકાશ. તૃતીય આવૃત્તિ.
- આચાર્ય વિષ્ણુપ્રસાદ અને આચાર્ય જનકભાઈ (2008). યોગ અને આરોગ્ય.અમદાવાદ :યોગ એજ્યુકેશન એન્ડ રિસર્ચ ફાઉન્ડેશન.
- સ્વામી વિવેકાનંદ (2004). રાજયોગ.રાજકોટ:શ્રી રામકૃષ્ણ આશ્રમ.
- શ્રી શ્રી રવિશંકર (2006). યોગસાન ઉપનિષદ.બેંગ્લોર:વ્યક્તિ વિકાસ કેન્દ્ર, હૃદય, પબ્લિકેશન ડિવિઝન
- પટેલ પી. આર. (2008). નૈસર્ગિક ધ્યાન-મેડિટેશન અમદાવાદ :વિશ્વ કલ્યાણ સંસ્થા.
- દેસાઈ ડી. એમ. (1993). ગૃહવિજ્ઞાન શિક્ષણ.અમદાવાદ:મયૂર પ્રકાશન
- ભાણદેવ (2002) : યોગ વિદ્યા.રાજકોટ:પ્રવીણ પુસ્તક ભંડાર.

- પટેલ સતીશ (2004). આરોગ્યની આસપાસ.ભાવનગર: ઇન્ડિયન મેડિકલ એસોસિએશન,મોરબી બ્રાન્ચ.
- રાજલક્ષ્મી આર. (1978).પ્રયુક્ત પોષણ.અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ – ગુજરાત રાજ્ય.
- વચ્છરાજાની ભદ્રાચુ (1994). આહાર અને આરોગ્ય.અમદાવાદ:ગૂર્જર પ્રકાશન
- બિમાનજી યોગાચાર્યશ્રી (2003). પ્રાણાયામ માર્ગદર્શિકા અમદાવાદ:મહર્ષિ પતંજલિ યોગ સંસ્થાન.
- બિમાનજી યોગાચાર્યશ્રી (2002). યોગાસન માર્ગદર્શિકા. અમદાવાદ:
- દેસાઈ, યોગેશ (ભાવનુવાદ 2006), યોગ (સ્વયંની ઓળખાણ). અમદાવાદ: પ્રકુલ પી. પટેલ.
- શર્મા, પી.ડી. (2010) યોગાસન. અમદાવાદ: નવનીત પબ્લિકેશન પ્રકાશ (ઇન્ડિયા) લિમિટેડ.
- પટેલ, વી.એમ. (2015),યોગદર્શન અને સરળ યોગાસનો.પાલનપુર:
- ભારતીયયોગસંસ્થાન(આ.22th2011),સંસ્કૃતિપબ્લિકેશનઆસનઅવંયોગવિજ્ઞાન. દિલ્લી:યોગાશ્રમઅવંઅનુસંધાનકેન્દ્ર
- સ્વામીનિખિલેશ્વરાનંદ(આ.4th2011),એકાગ્રતાઅનેધ્યાન.રાજકોટ:શ્રીરામકૃષ્ણઆશ્રમ.
- NCERT – Yoga: A Healthy Way of Living (VI-XII Modules).

Online Resources & Tools:

- NCERT Yoga Curriculum for School and Teacher Education
https://ncert.nic.in/pdf/publication/otherpublications/Yoga_Book.pdf
- Ministry of AYUSH – Yoga Resources
<https://yoga.ayush.gov.in/>
- YouTube Channel – Morarji Desai National Institute of Yoga (MDNIY)
<https://www.youtube.com/@MDNIYofficial>
- Yoga e-Content by Gujarat University
<https://www.gujaratuniversity.ac.in/web/NPTEL/Yoga>
- CIET-NCERT YouTube Playlist: Yoga for School Students
<https://www.youtube.com/playlist?list=PLR1cmD4VnFGhF2fDiAIpJYFf2Br9X9FhC>

Program – B.Ed. Semester- 4		
Course Code 256510223030	Name of Subject સલાહ અને માર્ગદર્શન	Optional
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1:	માર્ગદર્શનની સંકલ્પના અને એના પ્રકારો વિશે સમજ આપે.	
CO-2:	સલાહદર્શન ના પ્રકારો સમજે અને સલાહકારના ગુણ લાયકાત વિશે માહિતી આપે.	
CO-3:	વ્યવસાયિક માહિતી એકત્રીકરણની પદ્ધતિઓની સમજ આપે અને પ્રસાર માટેની સંસ્થાઓ વિશે જણાવી શકે.	
CO-4:	માર્ગદર્શન અને સલાહ દર્શનની પ્રયુક્તિઓ વિશે સમજ આપે અને ઉપકરણોના ઉપયોગ કરે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1. માર્ગદર્શન: સંકલ્પના, મહત્ત્વ અને સિદ્ધાંત		
1.1 માર્ગદર્શન: સંકલ્પના અને લાક્ષણિકતાઓ		
1.2 ઉચ્ચપ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક કક્ષાએ માર્ગદર્શનની જરૂરીયાત		
1.3 માર્ગદર્શનના સિદ્ધાંતો		
1.4 માર્ગદર્શનના પ્રકારો: શૈક્ષણિક, વ્યાવસાયિક અને વૈયક્તિક		
Unit-2 સલાહદર્શન: સંકલ્પના, મહત્ત્વ અને સિદ્ધાંતો		
2.1 સલાહદર્શન: સંકલ્પના અને લાક્ષણિકતાઓ		
2.2 માર્ગદર્શન અને સલાહદર્શન વચ્ચેનો તફાવત		
2.3 સલાહદર્શનના સિદ્ધાંતો		
2.4 સલાહદર્શનના અભિગમો: દિશાસૂચક, બિનદિશાસૂચક અને સમન્વયાત્મક		
Unit-3 સલાહદર્શન: સંકલ્પના, મહત્ત્વ અને સિદ્ધાંતો		
3.1 વ્યાવસાયિક માહિતીનું સ્વરૂપ અને સ્ત્રોતો		
3.2 વ્યાવસાયિક માહિતી એકત્રીકરણ અને વર્ગીકરણની પદ્ધતિઓ		
3.3 માહિતીના પ્રસાર માટેની પદ્ધતિઓ		
3.4 વ્યાવસાયિક માહિતીનો માર્ગદર્શન સેવામાં ઉપયોગ		
Unit-4 શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક માર્ગદર્શન સેવા સાથે સંબંધિત વ્યક્તિઓ અને ઉપયોગી ઉપકરણો		
4.1 માર્ગદર્શન સેવાના સંદર્ભમાં શાળાના આચાર્ય, કારકિર્દી માર્ગદર્શક તેમજ વાલીની ભૂમિકા		
4.2 માર્ગદર્શન સેવામાં ઉપયોગી મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓ		
4.2.1 બુદ્ધિકસોટી		
4.2.2 અભિયોગ્યતા કસોટી		
4.2.3 રસસંશોધનિકા: સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ		
4.3 સંગૃહિત માહિતીપત્રક: સ્વરૂપ અને માર્ગદર્શનમાં તેની ઉપયોગિતા		
4.4 પ્રસંગનોંધ: સ્વરૂપ અને માર્ગદર્શનમાં તેની ઉપયોગિતા		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	-	2	3	1	2	2	3	1	1	2.00	3	-	-	1	2
CO-2	3	3	2	-	3	3	1	2	2	3	1	1	2.17	3	-	2	1	2
CO-3	2	2	2	-	2	2	2	2	2	2	1	1	1.75	3	1	2	1	1.75
CO-4	2	3	3	-	2	3	3	2	3	3	1	1	2.25	3	-	2	2	2
Avg	2.50	2.50	2.25	-	2.25	2.75	1.75	2.00	2.25	2.75	1.00	1.00		3	1	2	1.25	1.93

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન, સેમિનાર, જૂથ ચર્ચા
CO-2 (Unit: 2)	• વ્યાખ્યાન, જૂથ ચર્ચા
CO-3 (Unit: 3)	• વર્કશોપ, નિદર્શન, વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય
CO-4 (Unit: 4)	• વ્યાખ્યાન, સેમિનાર, સ્વાધ્યાય

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- ઓબરાય, એસ. સી.(1993). શૈક્ષિક તથા વ્યાવસાયિક નિર્દેશન એવં પરામર્શન, મેરઠ, લાયન બુક ડિપો.
- . મિશ્રા, એ. (2007). શૈક્ષિક તથા વ્યાવસાયિક નિર્દેશન, નઈ દિલ્લી, ઓમેગા પબ્લિકેશન
- વર્મા, આર. એવં ઉપાધ્યાય, આર.(1967). શૈક્ષણિક વ્યાવસાયિક નિર્દેશન, આગરા , વિનોદ પુસ્તક મંદિર
- આચાર્ય, એમ. (2009). માર્ગદર્શન અને સલાહ, અમદાવાદ, અક્ષર પબ્લિકેશન.
- દેસાઈ, કે.જી.(1998). શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક માર્ગર્શનની પ્રવિધિઓ(પ્રથમ આવૃત્તિ). અમદાવાદ, યૂનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- Sharma, R. A. (2003). Fundamentals of Guidance and counselling. Meerut, Surya Publication.

Program – B.Ed. Semester- 4		
Course Code 256510223031	Name of Subject શાંતિ માટેનું શિક્ષણ	Optional
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1:	શાંતિની સંકલ્પના રજૂ કરી તેની જરૂરિયાત, પરિબળો અને ઉપાયો બતાવે.	
CO-2:	શાંતિ માટેના શિક્ષણની જરૂરિયાત, પરિબળો અને ઉપાયો રજૂ કરવામાં શિક્ષક તરીકેની ભૂમિકા અદા કરે.	
CO-3:	શાંતિ માટેના શિક્ષણનાં કેન્દ્રનો પરિચય આપે.	
CO-4:	શાંતિ માટેના શિક્ષણના હેતુથી શાળાકીય કાર્યક્રમનું આયોજન કરે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1. શાંતિ : સંકલ્પના, જરૂરિયાત, પરિબળોઅનેઉપાયો		
1.1 શાંતિનો અર્થ અને સંકલ્પના		
1.2 શાંતિની જરૂરિયાત		
1.3 અશાંતિ માટે જવાબદાર પરિબળો		
1.4 શાંતિ માટેના ઉપાયો (શોધોનો વિવેક પૂર્વક ઉપયોગ, કુદરતી સ્ત્રોતોનો મર્યાદિત ઉપયોગ, સરહદી સમસ્યાઓનું નિવારણ, માનવ અધિકારની જાળવણી,યુદ્ધ વિહીન સમાજ તેમ જ માનવીય અને બંધારણીય મૂલ્યોની સમજ)		
Unit-2. શાંતિ માટેનું શિક્ષણ		
2.1 શાંતિ માટેના શિક્ષણનો અર્થ		
2.2 શાંતિ માટેના શિક્ષણની જરૂરિયાત		
2.3 શાંતિ માટેના શિક્ષણના ઉપાયો		
2.4 શાંતિ માટેના શિક્ષણમાં શિક્ષકની ભૂમિકા		
Unit-3. શાંતિ માટેના શિક્ષણનાં કેન્દ્રો		
3.1 ઘર		
3.2 શાળા		
3.3 સમાજ		
3.4 અન્ય કેન્દ્રો (પંચાયત, રાજકીય પક્ષો, ધાર્મિક સંમ્પ્રદાય)		
Unit-4 શાંતિ માટેના શિક્ષણમાં શાળાકીય કાર્યક્રમો		
4.1 પ્રદર્શન અને વ્યાખ્યાન		
4.2 રેલી અને પ્રવાસ		
4.3 નોબેલ પારિતોષિક (શાંતિ) વ્યક્તિઓનો પરિચય અને કાર્ય (મધર ટેરેસા, કૈલાસ સત્યાર્થી)		
4.4 ગાંધી વિચારમાં શાંતિનું શિક્ષણ		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	2	3	1	2	2	1	2	2	1	1	2	3	1.83	1	3	—	2	2.00
CO-2	3	3	2	2	2	3	2	2	1	2	3	3	2.33	1	3	—	2	2.00
CO-3	2	2	1	2	1	2	2	2	1	1	2	2	1.67	1	2	—	2	1.67
CO-4	2	3	3	3	2	2	3	3	2	2	3	3	2.58	2	3	1	3	2.25
Avg	2.25	2.75	1.75	2.25	1.75	2.00	2.25	2.25	1.25	1.50	2.50	2.75		1.25	2.75	1	2.25	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન, ચાર્ટ નિર્માણ, કાર્યશાળા
CO-2 (Unit: 2)	• ટીમ ટીચિંગ, સ્વાધ્યાય, જૂથ કાર્ય
CO-3 (Unit: 3)	• ક્ષેત્ર મુલાકાત, ચર્ચા, જૂથ ચર્ચા સભા
CO-4 (Unit: 4)	• નિદર્શન, પ્રતિક્ષી અનુભવ કાર્ય, નિરીક્ષિત અભ્યાસ

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Susan, (1999). Peace Education in UNISEF. United national children fund : New york.
- શાહ, (1991). માનવ અધિકારો શાંતિ અને વિકાસ: વિકાશશીલ રાષ્ટ્રના સંદર્ભમાં, અમદાવાદ: નવજીવન મુદ્રણાલય.
- પ્રભુ(1960). વિશ્વશાંતિના અહિંસક માર્ગ. અમદાવાદ:નવજીવન મુદ્રણાલય.
- રાવલ, અને અન્ય (2004).વિકાસમાન ભારતીય સમાજમાં શિક્ષણ. અમદાવાદ: નીરવ પ્રકાશન.

Online Resources & Tools:

- <https://www.peace-ed-campaign.org>
- <https://peace-education.org.uk>
- <https://en.unesco.org>
- <https://www.peacefirst.org>
- <https://www.economicsandpeace.org>
- <https://www.usip.org>
- <https://www.peacejam.org>
- <https://gpenreformation.net>

Program – B.Ed. Semester- 4		
Course Code 256510223032	Name of Subject MOOCs /મૂલ્ય સંવર્ધિત અભ્યાસક્રમ	Optional
1	Soft Skills for 21st Century Learners Name of Institute: NITTTR, Kolkata Name of professor: Dr. Habiba Hussian Credit: 2 NCrf Level: 4.5 – 8.0 Duration: 4 Weeks Medium of Instruction: English Starting date: 26 Jan 2026 End date of registration: 28 Feb 2026 End date of course: 30 Apr 2026 Course link: https://onlinecourses.swayam2.ac.in/ntr26_ed55/preview	
2	Equitable and Inclusive Education (સમતામૂલક એવં સમાવેશી શિક્ષા) Name of Institute: Banaras Hindu University Name of professor: Dr. Bineeta & Dr. Shruti Pandey Credit: 2 NCrf Level: 4.5 – 6.0 Duration: 8 Weeks Medium of Instruction: English / Hindi Starting date: 16 Feb 2026 End date of registration: 28 Feb 2026 End date of course: 30 Apr 2026 Course link: https://onlinecourses.swayam2.ac.in/ini26_ed02/preview	
3	Creating and Teaching with OER: An AI-Driven Approach Name of Institute: National Institute of Technical Teachers Training and Research, Chennai. Name of professor: A.P. Felix Arokiya Raj Credit: 02 NCrf Level: 4.5 – 8.0 Duration: 4 Weeks Medium of Instruction: English Starting date of registration: 26 Jan 2026 End date of registration: 28 Feb 2026 End date of course: 30 Apr 2026 Course link: https://onlinecourses.swayam2.ac.in/ntr26_ed44/preview	

Program – B.Ed. Semester- 4		
Course Code 256510223033	Name of Subject સંસ્કૃત ભાષા પરિચય	Compulsory
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, student will be able to		
CO-1:	સંસ્કૃત ભાષા અને વ્યાકરણનો પરિચય આપે.	
CO-2:	CO2. સંસ્કૃત ભાષાના સાહિત્યકારો વિશેની જાણકારી, અપહિત ગદ્યાંશ/શ્લોકોનો સસ્વર પઠન કરે તેમજ સંસ્કૃતમાં સ્વ-પરિચય આપી શકે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1. સંસ્કૃત ભાષાની સમજ		
1.1 સંસ્કૃત વૈદિક અને લૌકિક સાહિત્યનો પરિચય		
1.2 સંસ્કૃત સાહિત્યના નામાંકિત સાહિત્યકારો તેમજ તેની કૃતિઓનો પરિચય (કાલિદાસ,બાણભટ્ટ,પાણિની, નારાયણ પંડિત, અંબિકાદત્ત વ્યાસ અને વિશ્વનાથ)		
1.3 સંસ્કૃત વ્યાકરણના વિશિષ્ટ તત્ત્વો: વર્ણ પરિચય,ઉચ્ચારણ સ્થાન, સમયવાચક, પર્યાયવાચી તેમજ વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ પરિચય		
1.4 સંધિ, સમાસ, કારક, વિભક્તિ અને અવ્યય		
Unit-2. સંસ્કૃત ભાષાના વિવિધ કૌશલ્ય સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓ		
2.1 ભારતીય જ્ઞાન પરંપરાના ઉત્કૃષ્ટ સાહિત્યકારો (શિક્ષક નિર્દેશિત) વિશે નોંધ તૈયારકરો.		
2.2 શ્લોક કે ગીતનું પઠન કરી તેનો વિડિયો તૈયાર કરો.		
2.3 કોઈ એક સંસ્કૃત વાર્તાનું આદર્શવાચન કરી તેનો ઓડિયો તૈયારકરો.		
2.4 કોઈ એક સાહિત્યસ્વરૂપની ઉત્તમ કૃતિ પસંદ કરી તેની સ્વરૂપગત વિશેષતાઓ લખો.		
2.5 સહપાઠીઓના મદદથી કોઈ એક સાહિત્ય કૃતિનું વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ ભજવણી કરો.		
2.6 સાથી વિદ્યાર્થીઓને વિરામ ચિન્હોની સમજ આપો.		
2.7 પંચતંત્ર પુસ્તકમાંથી કોઈ એક વાર્તાનું પ્રાર્થના સભામાં વાચન અને અનુવાદ કરી પ્રકટ થતા મૂલ્ય વિશે ચર્ચા કરો.		
2.8 ઇન્ટરનેટ પર ઉપલબ્ધ સંસ્કૃત સંવાદ-શિબિરમાં ભાગીદારી કરી સંસ્કૃતમાં પોતાનો પરિચય આપો.		
2.9 ગુજરાતી અને ભારતીય ભાષાઓના		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	–	2	2	1	–	2	2	–	1	1.88	3	2	–	1	1.5
CO-2	3	2	3	–	2	3	2	2	2	3	1	2	2.27	3	1	2	1	1.75
Avg	3	2	2.5	–	2	2.5	1.5	2	2	2.5	1	1.5		3	1.5	2	1	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	જૂથ ચર્ચા, નિરીક્ષિત અભ્યાસ, પરિસંવાદ, ફિલેષ ક્લાસરૂમ
CO-2 (Unit: 2)	પ્રશ્નોત્તરી, પરિસંવાદ, પ્રકલ્પ, ફિલેષ ક્લાસરૂમ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References

Books:

- જૈન, એસ. (1998). સંસ્કૃતપ્રવેશિકા. વારાણસી: સરસ્વતી પ્રકાશન.
- નૌટિયાલ, સી. (2004). અનુવાદચન્દ્રિકા. દિલ્લી: મોતીલાલ બનારસીદાસ.
- પાંડે, એચ. એવં વ્યાસ, એસ. (1998). સંસ્કૃતસાહિત્ય કી રૂપરેખા, કાનપુર: સાહિત્ય નિકેતન.
- ભટ્ટ, વી. એમ. (2008). સંસ્કૃત વાક્ય સંરચના, અમદાવાદ : સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર,
- https://www.youtube.com/watch?v=7DX5iLj_qmY&list=PLf90gP0wetC8DMTOoPQP0qj9RPT3smDFm

Program – B.Ed. Semester- 4		
Course Code 256510223034	Name of Subject શિક્ષણમાં માહિતી અને પ્રત્યાયન ટેકનોલોજી	Compulsory
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30
Course Outcomes (COs)		
Course Outcome (Co's)		
CO-1:	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ ICT નો અર્થ અને શિક્ષણમાં તેનું મહત્વ સમજીને, શૈક્ષણિક તથા સૂચનાત્મક તકનિકી વચ્ચેનો ભેદ ઓળખે અને ICT ના ઉપયોગથી સહયોગી શિક્ષણ પદ્ધતિઓને અસરકાર કરી તે અમલમાં મૂકી શકે.	
CO-2:	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ ઈ-લર્નિંગ અને MOOCs જેવી ઉભરતી તકનીકોનો અર્થ અને તેનું શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે મહત્વ સમજશે તથા ઓઝમેન્ટેડરીયાલીટી, વર્ચુઅલરીયાલીટી, કૃત્રિમબુદ્ધિમત્તા (AI) અને ગેમીફિકેશન જેવી નવીન તકનીકોનો શિક્ષણમાં ઉપયોગ કરી શકે.	
CO-3:	પ્રશિક્ષણાર્થીઓ ઓનલાઇન અધ્યાપન, ડિજિટલ વિષયવસ્તુ પ્રસ્તુતિ નિર્માણ, ડિજિટલ મૂલ્યાંકન અને સહાયક તકનિકી ઉપકરણોના સુચારૂ અને અસરકારક ઉપયોગની કુશળતા વિકસિત કરે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1 શિક્ષણમાં ICT નો પરિચય		
1.1 ICT- અર્થ,સંકલ્પના અને શિક્ષણમાં તેનું મહત્વ		
1.2 શૈક્ષણિક તકનિકી અને સૂચનાત્મક તકનિકી (અર્થ અને ભેદ)		
1.3 આઇસીટી દ્વારા સહયોગી શિક્ષણ		
Unit-2. શિક્ષણમાં ઉભરતી તકનીકો		
2.1 ઈ-લર્નિંગ- અર્થ અને સંકલ્પના		
2.2 MOOCs- અર્થ અને તેના પ્રકારો		
2.3 શિક્ષણમાં ઉપયોગી તકનીકો (ઑઝમેન્ટેડરીયાલીટી, વર્ચુઅલરીયાલીટી, AI અને ગેમીફિકેશન)		
Unit-3.		
3.1 ઓનલાઇન અધ્યાપન ઉપકરણોનો ઉપયોગ(ગૂગલ ક્લાસરૂમ, એમ.એસ. ટીમ્સ, ઝૂમ, ગૂગલમીટ તથા અન્ય ઉપકરણો)		
3.2 ડિજિટલ વિષયવસ્તુ પ્રસ્તુતિ નિર્માણ માટેના ઉપકરણોનો ઉપયોગ(ગૂગલસ્લાઇડ્સ, કેન્વા, પાવરપોઇન્ટ પ્રેઝન્ટેશન તથા અન્ય ઉપકરણો)		
3.3 ડિજિટલ મૂલ્યાંકન ઉપકરણોનો ઉપયોગ(ગૂગલફોર્મ્સ, ક્વિઝિઝ, ક્લૂટ તથા અન્ય ઉપકરણો)		
3.4 સહાયક તકનિકી ઉપકરણોનો ઉપયોગ (સમાવેશી શિક્ષણમા ટેટેક્સ્ટટુસ્પીચ, સ્પીચ તથા અન્ય ઉપકરણો)		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	Avg
CO-1	1	-	3	-	-	2	3	1	1	-	-	-	1.8	-	-	3	2
CO-2	-	-	1	-	-	1	3	1	1	-	1	-	1.3	-	-	3	2
CO-3	1	-	1	-	-	1	3	-	1	2	-	-	1.5	-	-	3	2
Avg	1	-	1.6	-	-	1.3	3	1	1	2	1	-	-	-	-	3	2

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	જૂથકાર્ય, ચર્ચા, સ્વઅધ્યયન, જૂથચર્ચા
CO-2 (Unit: 2)	કાર્યશાળા, પરિસંવાદ, ચર્ચા, ટીમ ટીચિંગ
CO-3 (Unit: 3)	કમ્પ્યુટર પર પ્રત્યક્ષ અનુભવ, કાર્યશાળા, નિરીક્ષિત સ્વાધ્યાય

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			

References

Books:

- Aggarwal, J. C. (2022). Essentials of educational technology (3rd ed.). Vikas Publishing House.
- Bhatia, S. C. (2023). ICT in education. Arya Publications.
- Mittal, M. L. (2021). Educational technology: Integrating innovations in education. APH Publishing.
- Tripathi, M. M. (2020). Information and communication technology in education. Neelkamal Publications.
- Patel, R., & Thakkar, M. (2021). શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી અને ICT. ગુરુપથ પ્રકાશન.
- Trivedi, M. (2023). શિક્ષણમાં માહિતી અને સંચાર ટેકનોલોજી (ICT). યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- Trivedi, U. (2022). શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી અને માહિતી સંચાર ટેકનોલોજી. રેડશાઈન પબ્લિકેશન.
- Patel, R., & Thakkar, M. (2021). શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી અને ICT. ગુરુપથ પ્રકાશન.
- Trivedi, M. (2023). શિક્ષણમાં માહિતી અને સંચાર ટેકનોલોજી (ICT). યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- April, M., & Others. (n.d.). Internet: Getting started. PTR Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.
- Tangney, B. (1998). Local area networks and their applications. Brenden Tangney Prentice Hall International Ltd., UK.
- Chauhan, N. B., & Others. (n.d.). Information technology for agricultural production, education & management. Satish Serial Publishing House, Express Tower, Azadpur, Delhi.
- Sanchez, J., & Canton, M. P. (1992). IBM microcomputer assembly language in 10 programming lessons. Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.
- Siddiqui, M. H. (2007). Technology in teacher education. APH Publishing, New Delhi.

Online Resources & Tools:

- SWAYAM Platform (Government of India)
- <https://swayam.gov.in>
- National Repository of Open Educational Resources (NROER)
- <https://nroer.gov.in>
- DIKSHA Portal (Digital Infrastructure for Knowledge Sharing)
- <https://diksha.gov.in>
- Coursera – ICT in Education Courses
- <https://www.coursera.org>
- Google for Education Training Center
- https://edu.google.com/intl/ALL_in/teacher-center

Program – B.Ed. Semester- 4		
Course Code 256510123036	Name of Subject સ્વ ની સમજ	Elective
Credit: 01	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1: 'સ્વ' ની ઓળખ, માન્યતાઓ, અનુભવો અને અન્યની લાગણીઓ તથા મહત્ત્વાકાંક્ષાઓ સમજે.		
CO-2: પરિવાર, છાત્રાલયમાં અને સમાજમાં સંવાદિતા પ્રસ્થાપિત કરે.		
CO-3: 'સ્વ'નું વ્યક્તિત્વ ઘડતર અને વિદ્યાર્થીઓનું વ્યક્તિત્વ ઘડતર તેમજ લોકશાહીના, નૈતિકતાના અને સામાજિક મૂલ્યોનો પરિચય આપે.		
CO-4: સામાજિક પરિવર્તન અને સર્જનશીલતા વિકાસ માટેની ઉપયોગી પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરે.		
Detailed Syllabus		
Unit-1. 'સ્વ' અને અન્યની ઓળખ		
1.1 'સ્વ' ની ઓળખ અને જરૂરીયાતોની સમજ (સુખ અને સુવિધા)		
1.2 'સ્વ' ની માન્યતાઓ અને જાણકારી		
1.3 'સ્વ' ના અનુભવો (બાળપણના અનુભવો)		
1.4 'સ્વ' અને અન્યની લાગણીઓ તથા મહત્ત્વાકાંક્ષાઓ (વ્યક્તિગત અને શિક્ષક બનવાની મહત્ત્વાકાંક્ષાઓ)		
Unit-2. પરિવાર અને સમાજમાં સંવાદિતા		
2.1 પરિવારમાં સંવાદિતા અંગેની સમજ		
2.2 વિશ્વાસનો અર્થવિશ્વાસ વધારવાની સમજ		
2.3 છાત્રાલયમાં પરિવારના રૂપમાં સંવાદિતા		
2.4 સમાજમાં સંવાદિતા અંગેની સમજ (પરિવારથી વૈશ્વિક પરિવાર સુધી સંવાદિતા)		
Unit-3. વ્યક્તિત્વ ઘડતર અને મૂલ્યો		
3.1 વ્યક્તિત્વ ઘડતરની સંકલ્પના		
3.2 'સ્વ' નું વ્યક્તિત્વ ઘડતર અને વિદ્યાર્થીઓનું વ્યક્તિત્વ ઘડતર		
3.3 મૂલ્યોની સંકલ્પના અને સ્વરૂપ		
3.4 લોકશાહીના, નૈતિકતાના અને સામાજિક મૂલ્યો		
Unit-4. સામાજિક પરિવર્તનના ક્ષેત્રે અને સર્જનશીલતાનો વિકાસ સામાજિક પરિવર્તનમાં શિક્ષકની ભૂમિકા		
4.1 શિક્ષણ સંસ્કારના પ્રસારમાં શિક્ષકની જવાબદારી		
4.2 ડર અને પૂર્વગ્રહરહિત વાતાવરણ : સંકલ્પના અને નિર્માણની જરૂરિયાત		
4.3 વિદ્યાર્થીઓમાં સર્જનશીલતાનો વિકાસ: સંકલ્પના અને ઉપયોગી પ્રવૃત્તિઓ (નાટક, કલા, સંગીત, કારીગરી, વિવિધ સ્પર્ધાઓનું આયોજન)		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	2	3	1	1	3	2	1	1	2	1	2	2	1.75	2	3	---	3	2.67
CO-2	1	3	1	1	2	3	1	2	2	2	1	3	1.83	2	3	---	3	2.67
CO-3	2	2	1	2	3	2	1	2	3	2	2	2	2.00	3	3	1	3	2.50
CO-4	1	2	2	3	2	2	2	3	3	2	3	3	2.33	2	2	2	3	2.25
Avg	1.50	2.50	1.25	1.75	2.50	2.25	1.25	2.00	2.50	1.75	2.00	2.50		2.25	2.75	1.5	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, ઉદાહરણ, જૂથચર્ચા, સંવાદ
CO-2 (Unit: 2)	જૂથચર્ચા, વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય, નિરીક્ષિત અભ્યાસ, સ્વ અનુભવો અને પ્રેરણા સંબંધી ચર્ચાસમૂહજીવનનાં કાર્યો (પ્રાર્થના, સફાઈ, રસોઈ)
CO-3 (Unit: 3)	ચાર્ટસ, પ્રદર્શન, જૂથ ચર્ચા
CO-4 (Unit: 4)	અનુભવોનું વર્ણન, સ્વાધ્યાય, વક્તવ્ય

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Gaur, R. R., Sangal, R., & Bangaria, G. P. Human Values & Professional ethics.
- નાગરાજ, એ. માનવ વ્યવહાર દર્શન, સરદાર શહેર (રાજસ્થાન), ગાંધી વિદ્યામંદિર
- મહેતા, બબ્બલભાઈ, સમૂહજીવનનો આચાર, નવજીવન પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ.

Gujarat Vidyapith

Ashram Marg, Navrangpura, Ahmedabad, Gujarat, India - 380 009

Phone: +91-79 40016200 | **Email:** info@gujaratvidyapith.org | **Website:** www.gujaratvidyapith.org

[f](#) [i](#) [X](#) [in](#) [v](#) [You Tube](#) @gvp1920